

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo

**CELOVITA PRESOJA VPLIVOV NA OKOLJE
V PROSTORSKEM NAČRTOVANJU**

Jožica Kovač Štefur

Ljubljana, junij 2011

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO

**CELOVITA PRESOJA VPLIVOV NA OKOLJE
V PROSTORSKEM NAČRTOVANJU**

Kandidatka:	Jožica Kovač Štefur
Vpisna številka:	04036059
Študijski program:	visokošolski študijski program Uprava prva stopnja
Mentor:	mag. Blaganje Dušan

Ljubljana, junij 2011

IZJAVA O AVTORSTVU

diplomskega dela

Podpisana Jožica Kovač Štefur, študentka visokošolskega programa Uprava I. stopnje, z vpisno številko 04036059, izjavljam, da sem avtorica diplomskega dela z naslovom *Celovita presoja vplivov na okolje v prostorskem načrtovanju*.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela,
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Ur. list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo,
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo,
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega/magistrskega dela in soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektorirala Ksenija Pečnik, prof. slov. jezika.

Podpis avtorice:

V Ljubljani, _____

POVZETEK

Diplomska naloga »Celovita presoja vplivov na okolje v prostorskem načrtovanju« je predstavljena v osmih poglavjih in predstavlja postopek celovite presoje vplivov na okolje s poudarkom na predstavitvi zakonodaje, ki obravnava postopek. Na začetku diplomskega dela so predstavljeni pomen urejanja prostora in varstva okolja, ustavna načela, pomen prava EU, pomen javnosti v postopkih, ki obravnavajo posege v prostor. Osrednji del diplomskega dela predstavlja predstavitev prostorskih aktov, pregled predpisov s področja prostorskega načrtovanja in varstva okolja, ohranjanja narave, opisan pa je tudi postopek celovite presoje vplivov na okolje v postopku sprejemanja prostorskih aktov. Posebno poglavje obravnava pomen in vsebino okoljskega poročila, ki je podlaga za izdajo potrdila, da je prostorski akt ustrezen oziroma usklajen.

Ključne besede: urejanje prostora, prostorsko načrtovanje, varstvo okolja, ohranjanje narave, Zakon o prostorskem načrtovanju, celovita presoja vplivov na okolje, poročilo o vplivih na okolje.

SUMMARY

A COMPREHENSIVE ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT IN SPATIAL PLANNING

The thesis »A comprehensive environmental impact assessment in spatial planning« presents within eight chapters the procedure of comprehensive environmental impact assessment with the emphasis on the presentation of the legislation, discussing this procedure. The beginning of the Thesis presents the meaning of special planning and environmental protection, constitutional principles, the meaning of the EU legislation, the meaning of the public in procedures, discussing special interventions. The main part of the Thesis presents special plans, an overview of regulations from the field of spatial planning, environmental protection and nature conservation, and describes comprehensive environmental impact assessment procedures in the field of adopting spatial plans. A separate chapter discusses the importance and content of the environmental report, which is the basis for issuing a certificate, proving that the spatial plan is suitable or consistent.

Keywords: land use, spatial planning, environmental protection, nature conservation, Spatial planning act, comprehensive environmental impact assessment, report on environmental impacts.

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU.....	I
POVZETEK	II
SUMMARY.....	III
KAZALO.....	IV
1 UVOD.....	1
2 UREJANJE PROSTORA IN VARSTVO OKOLJA.....	4
2.1 Trajnostni razvoj	6
2.2 Pojem urejanja prostora	8
3 USTAVNA NAČELA	10
4 PRAVO EU.....	12
4.1 Direktive EU.....	13
4.2 Aarhuška konvencija.....	15
5 PROSTORSKO NAČRTOVANJE.....	19
5.1 Temeljna načela ZPNAČRT.....	21
5.1.1 Načelo trajnostnega prostorskega razvoja	21
5.1.2 Načelo javnosti.....	22
5.1.3 Načelo usmerjanja prostorskega razvoja naselij.....	23
5.1.4 Načelo prevlade javnega interesa	24
5.1.5 Načelo ohranjanja prepoznavnih značilnosti prostora	24
5.1.6 Načelo vključevanja varstva kulturne dediščine.....	25
5.1.7 Načelo strokovnosti	25
5.2 PROSTORSKI AKTI IN NJIHOV POMEN	26
5.3 Prostorski akti države	26
5.3.1 Državni strateški prostorski načrt.....	26
5.3.2 Državni prostorski načrt	27
5.4 Prostorski akti občin	27
5.4.1 Občinski prostorski načrt.....	27
5.4.2 Občinski podrobni prostorski načrt.....	29
5.5 Regionalni prostorski načrti	29
5.5.1 Regionalni prostorski načrt.....	29
5.6 Razmerja prostorskih aktov.....	30
6 PREGLED PREDPISOV S PODROČJA VARSTVA OKOLJA IN OHRANJANJA NARAVE	31
6.1 Varstvo okolja	31
6.1.1 Načela varstva okolja.....	32
6.1.1.1 Načelo trajnostnega razvoja	32

6.1.1.2 Načelo celovitosti.....	33
6.1.1.3 Načelo sodelovanja.....	33
6.1.1.4 Načelo preventive.....	33
6.1.1.5 Načelo previdnosti.....	34
6.1.1.6 Načelo odgovornosti povzročitelja.....	34
6.1.1.7 Načelo plačila za obremenjevanje.....	34
6.1.1.8 Načelo subsidiarnega ukrepanja.....	34
6.1.1.9 Načelo spodbujanja.....	35
6.1.1.10 Načelo javnosti.....	35
6.1.1.11 Načelo varstva pravic.....	35
6.1.1.12 Načelo dopustnosti posegov v okolje.....	35
6.1.1.13 Načelo ekološke funkcije lastnine.....	35
6.2 Nacionalni program varstva okolja.....	36
6.3 Ohranjanje narave.....	37
6.3.1 Zavarovano območje.....	39
6.3.2 Posebno varstveno območje.....	39
6.3.3 Potencialno posebno ohranitveno območje.....	40
6.4 Presoja sprejemljivosti.....	41
6.4.1 Obveznost izdelave presoje sprejemljivosti.....	42
6.4.2 Postopek izvedbe presoje sprejemljivosti.....	43
6.4.3 Ocena o sprejemljivosti vpliva oziroma posledic načrta.....	45
7 CELOVITA PRESOJA VPLIVOV NA OKOLJE.....	48
7.1 Pojem.....	49
7.1.1 Obveznost izdelave CPVO po ZVO-1.....	51
7.1.2 Postopek CPVO v povezavi s pripravo prostorskega akta.....	52
7.1.3 Sklep o pripravi prostorskega akta.....	54
7.1.4 Osnutek prostorskega akta in pridobivanje smernic.....	55
7.1.5 Obvestilo o nameri priprave prostorskega akta.....	57
7.1.6 Javno obvestilo, da je potrebna CPVO.....	57
7.1.7 Priprava okoljskega poročila in izdaja mnenja o ustreznosti.....	58
7.1.8 Javna razgrnitev prostorskega akta in okoljskega poročila.....	59
7.1.9 Ocena sprejemljivosti vpliva prostorskega akta.....	62
7.1.10 Končno oblikovanje prostorskega akta.....	62
7.1.13 Posredovanje predloga prostorskega akta ministrstvu.....	63
7.1.14 Sprejem prostorskega akta.....	63
7.2 Okoljsko poročilo.....	64
7.2.1 Namen okoljskega poročila.....	64
7.2.2 Izhodišča za pripravo okoljskega poročila.....	65
7.2.3 Vsebina okoljskega poročila.....	68
7.2.4 Faze vrednotenja vplivov načrta.....	70

7.2.5 Ugotavljanje vplivov izvedbe načrta na okolje.....	71
7.2.6 Vrednotenje posledic izvedbe načrta.....	71
7.2.7 Ocena vplivov izvedbe načrta na okoljske cilje načrta	72
8 ZAKLJUČEK.....	74
LITERATURA IN VIRI.....	76

KAZALO PONAŽORITEV

KAZALO SLIK

Slika 1: Shema postopka CPVO – presoje sprejemljivosti.....	47
Slika 2: Shema postopka priprave prostorskih aktov	54

SEZNAM KRATIC

CPVO	Celovita presoja vplivov na okolje
ZPNčrt	Zakon o prostorskem načrtovanju
ZUre-P-1	Zakon o urejanju prostora
ZVO-1	Zakon o varstvu okolja
ZON	Zakon o ohranjanju narave

1 UVOD

Kar je človek nekoč sprejel za samoumevno – dihati svež zrak, piti vodo, obdelovati zemljo, izkoriščati dobrine, ki jih nudi narava, postaja vedno manj samoumevno. Skozi stoletja ugotavljamo, da naravne dobrine niso neomejene, da zrak ne bo ostal zdrav, da pitna voda ne bo ostala pitna, če ne bomo poskrbeli, da bomo živeli tako, da naravo ohranimo v ravnovesju.

Človek je za svoje preživetje in po želji za čim boljše, čim ugodnejše življenje storil veliko napak. Predvsem je samo jemal iz okolja, kar je potreboval, premalo pa se je zavedal, da se narava sama ne more obnavljati brez izvajanja določenih dejavnosti oziroma da nam narava vrača vse, kar storimo narobe.

Naravo bi morali ohranili v ravnovesju, da bi se obnavljala in nam omogočala življenje. O tem pričajo izkušnje in naravni katastrofalni dogodki po vsem svetu. To lahko storimo tudi tako, da pripravimo ustrezno zakonodajo, ki bo postavila enotna merila, kako živeti in ravnati z okoljem, da ga ne bomo ohranili samo za nas, ampak tudi za naše zanamce. Ena izmed teh dejavnosti je tudi urejanje prostora ob varstvu okolja. Prostor, v katerem živimo, mora biti urejen po enotnih merilih, da ga ohranimo ter varujemo naravo in tudi da poskušamo popraviti napake, ki so bile storjene skozi stoletja.

Urejanje prostora in varstvo okolja sta dve dejavnosti, ki zadevata vse člane družbe. Sta dejavnosti, ki se medsebojno dopolnjujeta in zajemata pomembno širino v našem prostoru. Imata pomemben vpliv na kakovost življenja ter ohranjanje kakovosti prostora in življenja za nas in naše zanamce.

Prostorsko načrtovanje je le del dejavnosti urejanja prostora, ampak najpomembnejši del, ki pomembno vpliva na urejanje prostora, varstvo okolja in ohranjanje narave. Potrebe po varstvu okolja in ohranjanju narave se med drugim vse izraziteje in vedno intenzivneje kažejo pri urejanju prostora. Izreden napredek v znanosti, tehnologiji, spremenjen način življenja in bivanja ljudi ter nikakor ne nazadnje spremembe v najrazličnejših okoljih in naravi izkazujejo potrebo po drugačni, prenovljeni obravnavi varstva okolja in hkrati ohranjanja narave nasploh. Veliko je že bilo storjenega s pravnimi podlagami kot tudi z ljudskimi iniciativami, tako na globalni kot lokalni ravni, trendi se kažejo tudi v izrazito povečanem ozaveščanju in izobraževanju o okoljski problematiki, vendar bo na tem področju treba še marsikaj postoriti. Zadnje čase se veliko razpravlja o nujnosti pridobivanja virov alternativne energije, saj naravnih virov močno primanjkuje. Nenehno raste potreba po energiji, po novih tehnologijah, zato je potreben čim večji poudarek na obnovljivih virih energije. Narava kot najobsežnejši vir neštetih dobrin postaja vse bolj siromašna ravno zaradi prekomernih, nedopustnih posegov v okolje. Zato je treba posebno pozornost posvetiti posegom v okolje, da bi bili

izvedeni tako, da bi ohranili naravo in okolje. To pa lahko izvedeno s primerno prostorsko zakonodajo in natančno presojo predvidenih posegov v okolje.

Ob izvajanju teh dejavnosti pa je treba dati tudi možnost širši javnosti, vladnim in nevladnim organizacijam, da sodelujejo v postopkih odločanja, saj lahko le s skupnim ravnanjem dosežemo cilj, da bodo izvedeni le takšni posegi v okolje, ki ne bodo pustili negativnih posledic za okolje in naravo. Narava in okolje nam skozi naravne katastrofe na svoj način izkazuje, da vendar tudi onadva potrebuje kompleksen pristop pri vodenju in organiziranju okoljskih politik.

Prostor, ki nam omogoča bivanje, je del okolja in njegovo urejanje v najširšem smislu je izrednega pomena tudi s stališča okoljske problematike. Pri prostorskem urejanju je v zadnjih letih prišlo že do velikih sprememb, tako v pravni ureditvi, pogledih stroke kot sicer. Zakonodaja poskuša cilje po ohranjanju okolja in varovanju narave doseči predvsem s preventivno naravnano zakonodajo in s tem je posledično uveden institut celovite presoje vplivov na okolje, v kateri se vplivi na okolje določenega posega, ki se izvaja preko načrta, preverijo in ovrednotijo z vseh vidikov, ki lahko vplivajo na zdravje ljudi, ohranjanje živalskega in rastlinskega sveta, ohranjanje in varovanje kulturne dediščine in podobno.

Osnovni namen diplomske naloge je podrobno predstaviti pomen in postopek celovite presoje vplivov na okolje v prostorskem načrtovanju, ki je del urejanja prostora. V diplomski nalogi bom na čim bolj nazoren in enostaven način predstavila naloge na področju urejanja prostora v zvezi s prostorskim načrtovanjem in v ta sistem vključeno celovito presojo vplivov na okolje. Predstavljena je zakonodaja s področja urejanja prostora, priprave prostorskih aktov s poudarkom na celoviti presoji na okolje in izdelavo ter pomenom okoljskega poročila.

Cilj diplomskega dela je čim konkretnije povzeti zakonodajo s področja prostorskega načrtovanja, varstva okolja, ohranjanja narave in izvedbe celovite presoje vplivov na okolje.

Snov za diplomsko delo povzemam iz različne literature, opiram pa se predvsem na okoljsko in prostorsko zakonodajo in podzakonske akte. Pri izdelavi naloge so predstavljeni postopek sprejemanja prostorskih aktov, vrste prostorskih aktov, pomen celovite presoje vplivov na okolje in vsebina okoljskega poročila, ki je po mojem mnenju najpomembnejša strokovna podlaga pri odločitvi o izvedbi določenega posega v prostor. Pri pisanju diplomskega dela se v veliki meri poslužujem citiranja posameznih pomembnih členov iz prostorske in okoljske zakonodaje, saj pri preučevanju literature nisem zasledila veliko strokovne literature, predvsem na temo aktualnega zakona o varstvu okolja in postopkov celovite presoje vplivov na okolje.

Diplomsko delo je sestavljeno iz treh glavnih delov – iz uvoda, jedra in zaključka. V uvodu je na kratko predstavljena vsebina obravnavane teme. Sledi jedro diplomskega

dela, sestavljeno iz osmih poglavij, ki so po obsegu različna. Poglavja se delijo na podpoglavja, ki so prav tako razčlenjena, vendar členitev zaradi preglednosti praviloma sega največ do treh ravni. Označevanje diplomskega dela temelji na dekadnem oziroma decimalnem sistemu.

2 UREJANJE PROSTORA IN VARSTVO OKOLJA

Človek za vse svoje dejavnosti, ne glede na to, ali potekajo na prostem ali v grajenih prostorih, uporablja in zaseda prostor. Razvoj tehnologij omogoča rabo prostora tudi nad in pod zemeljskim površjem in na takem zemeljskem površju, ki v resnici ni primerno za življenje človeka. Gradnja v višino in pod zemljo, pridobivanje kopnega iz morja in druge tehnike usposabljanja delov zemeljskega površja za življenje in delo povečujejo prostorske možnosti za razvoj človeka, toda zaloge prostora so kljub gradbenim dosežkom končno omejene in nenadomestljive, zato je potrebno previdno ravnanje s prostorom.

Prostorsko omejene skupnosti živijo od drugačnih dejavnosti kot tiste, ki obvladujejo razsežna območja in tudi med temi so lahko velike razlike. Na razvoj dejavnosti v prostoru vpliva tudi plodnost zemljišč, vrsta podnebja, nosilnost tal in podobno. Zgodovina potrjuje, da je za razvojne učinke pomembno, kako družba ureja prostor. Z dobrim usklajevanjem rabe prostora in načrtovanjem razvoja na način, ki upošteva tudi potrebe narave in vplive na okolje, je razvojna pričakovanja možno uresničevati uspešneje. Urejanje prostora, to je načrtovanje razvoja v prostoru in nadzorovanje vplivov na okolje in varovanje narave, je zato ena najpomembnejših nalog vsakogar, ki načrtuje razvoj v prostoru in naravi. Razvojne pobude imajo skoraj vedno tudi prostorske razsežnosti. Razvojni interesi se kažejo v zelo različnih oblikah rabe prostora in segajo vse od kmetijstva, gozdarstva, rudarstva, industrije do turizma, gradnje poslovnih in stanovanjskih objektov, prometne in druge infrastrukture, ohranjanja narave, varstva kulturne dediščine, prenove obstoječih objektov in ureditev do predlogov za nove ureditve v prostoru.

Ob tem postane očitno, da se morajo strokovnjaki prostorskega načrtovanja neprestano ukvarjati z dejavnostmi, ki so v prostoru že prisotne, ter tistimi, za katere se interes šele pokaže in so predmet nadaljnjega razvoja v prostoru. Vse to vodi v preoblikovanje mest in njihovih zaledij, pa tudi bolj oddaljenih območij, vedno ko se in kadar se pojavijo nove pobude in priložnosti za spremembe v razvoju prostora.

Vsaka dejavnost, ki jo načrtuje človek, potrebuje prostor, ki mora biti primerno urejen glede na njene potrebe. Pomembno je, da so dejavnosti v prostoru razporejene premišljeno, ker to prispeva k njihovi učinkovitosti ter k skladnejši podobi in rabi prostora. Človek zato že od nekdaj načrtuje razvoj dejavnosti v prostoru. Skladno s predvidenimi dejavnostmi pa se načrtuje tudi raba prostora.

V prostorskem načrtovanju se določa raba prostora za razvoj novih dejavnosti in prenovo oziroma preobrazbo obstoječih ureditev. Pri tem je treba upoštevati, da je vpliv načrtovanih dejavnosti v prostoru lahko majhen in predvidljiv, lahko pa tudi velik in predstavlja celo nepovratne spremembe rabe prostora. Če objekti zamenjajo kmetijsko

rabo, običajno govorimo o nepovratni rabi prostora, saj je urbanizirane površine iz več razlogov težko spremeniti nazaj v kmetijske. Spremembe rabe imenujemo povratne, če je rabo v prihodnosti možno spremeniti nazaj v prvotno. Z renaturacijo, kot se imenuje vračanje delov prostora naravi, se urejajo območja izkoriščenih gramoznic, neuporabni deli cest ter tudi nekdanja proizvodna območja, ki so postala degradiran prostor, predvsem v sedanjem času recesije in propada velikih obratov. Rabe prostora so lahko zelo različne, in sicer lahko imamo samo izključno določeno namensko rabo določenega območja ali pa tudi mešano rabo določenega območja. To je takšna raba prostora, ki na določenem območju omogoča razvoj več različnih dejavnosti, ki se medsebojno dopolnjujejo in nadgrajujejo ter s tem omogočajo kakovostno rabo prostora.

Zadovoljevanja potreb po zemljiščih za gradnjo objektov, cest in javnih prostorov ni mogoče zagotavljati na podlagi prostega trga. Tržno gospodarstvo samo po sebi tudi ne more zagotoviti prave oziroma dobre kakovosti ponudbe, zato je upravljanje prostora v pristojnosti države in občin. Politiko urejanja prostora vodi vlada, izvaja pa jo s sistemom načrtovanja prostorskega razvoja. Za izvajanje politike urejanja prostora je zadolženo ministrstvo za okolje in prostor v sodelovanju z drugimi ministrstvi in občinami, ki so pristojne za urejanje in razvoj prostora.

Urejanje prostora v naselju odgovarja na potrebe posameznikov in na potrebe skupnosti, ki niso zgolj preprosto seštete potrebe posameznikov. Če bi bilo urejanje prostora podrejeno le zadovoljevanju potreb posameznika, bi lahko take rešitve ogrozile možnosti za zadovoljitev potreb skupnosti, kot so na primer promet, odlaganje odpadkov, urejanje komunalne infrastrukture, razvoj šolstva, zdravstva in podobno. Pogoji bivanja v naselju lahko postanejo brez upoštevanja skupnih dejavnosti in zagotavljanja preskrbe s skupnimi ureditvami, kot so na primer komunalne, hitro nevzdržni. Kot občani lahko mnoge od skupnih ureditev jemljemo za samoumevne in se jih zavemo šele, ko se odpre razprava o novih ureditvah ali posodobitvah, ki posegajo v naš bližnji bivalni prostor in vplivajo na naše bivalno okolje ter niso v skladu z našimi razmišljanji in hotenji.

V zadnji letih se tudi laična javnost vedno bolj zaveda, da imajo potrebe skupnosti tudi širše razsežnosti, ki segajo zunaj meja države. Tako na primer onesnaženje okolja lahko sega preko meja države in nepremišljena poraba neobnovljivih virov energije, nekontrolirano povečanje porabe energije vpliva oziroma povzroča nepopravljivo škodo naravi in s tem zmanjšuje kakovost bivanja s tanjšanjem ozonske plasti in globalnim segrevanjem ozračja in taljenjem ledenikov.

Prav tako so pomembne okoljske in družbene posledice mednarodne trgovine. Cene proizvodov na trgu v razvitih državah pogosto ne vključujejo stroškov obremenitve lokalnega družbenega in naravnega okolja, v katerem so ti proizvodi izdelani. Slabi delovni pogoji, vsestransko podcenjena delovna sila, neodgovornost za degradacijo lokalnega okolja in za porabo omejenih svetovnih zalog goriva veljajo za nesprejemljive. V nasprotju z nepravilno se zato mora vedno bolj uveljavljati pravična trgovina, ki na

globalni ravni spodbuja priznavanje poštenih stroškov dela, zagotavlja razvoj lokalnih okolij in odgovoren odnos do lokalnih virov in okolja. Treba je razvijati čut potrošnikov po kontrolirani porabi energije in uporabi izdelkov, ki bodo imeli čim manjši vpliv na okolje in naravo.

2.1 TRAJNOSTNI RAZVOJ

Že leta 1980 je bila napisana Strategija ohranitve sveta, ki je poudarjala, da človeštvo, ki obstaja kot del narave, nima prihodnosti, če ne bo hranilo naravnih virov. Ohranitev pa kljub vsemu ni mogoča brez razvoja, ki bi lahko odpravil revščino in bedo stotin milijonov ljudi po vsem svetu. S poudarjanjem medsebojne odvisnosti ohranitve in razvoja je Strategija ohranitve sveta prvič uporabila izraz »trajnosten razvoj«.

Ker je trajnostni razvoj odvisen od skrbi za zemljo in je človekova prihodnost ogrožena, če ne bomo varovali našega načrta, Strategija ohranitve sveta poudarja tri cilje:

- vzdrževati je treba bistvene ekološke procese in sisteme, ki vzdržujejo življenje;
- obvarovati je treba gensko pestrost;
- vsaka raba vrst ali ekosistemov mora biti trajnostna.

Kljub sprejeti Strategiji ohranitve sveta, ki ni bila izvajana tako, da bi dosegla navedene cilje, so bili stopnja onesnaženosti okolja, nenehni porast svetovnega števila prebivalcev in porast vplivov na okolje tudi v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja na globalni ravni prepoznani kot tako veliki, da lahko resno ogrozijo nadaljnji razvoj in mednarodna skupnost se je zato morala zavezati, da bo pristopila k skupnemu delovanju.

Na svetovnih srečanjih v Riu (UN Conference on Environment and Development, Rio de Janeiro, 1992) in Kyotu (World Climate Summit, Kyoto, 1997) je bil razvit koncept trajnostnega razvoja. Koncept je bil zelo hitro in dobro sprejet, ampak tudi že od vsega začetka ogrožen, da bo ostal zgolj kot ideja, brez učinkov na vsakdanje življenje in politične odločitve. Bistvo koncepta je zelo preprosta ideja, kako učinkovito upravljati vplive na okolje na individualni in mednarodni ravni.

Koncept trajnostnega razvoja v duhu uravnoveženja gospodarskih, okoljskih in drugih učinkov razvoja ter s tem povezanega blaženja razvojnih razlik sorazmerno različno nagovarja razvite in nerazvite države. V duhu skupne odgovornosti za stanje okolja in ustvarjanje pogojev za dvig splošne blaginje pomeni trajnostni razvoj za razvite države predvsem odmik od pretiranega potrošništva in zadržan razvoj ter bistveno več načrtnega odrekanja kot za nerazvite države.

Kot posamezniki in skupnosti v konceptu trajnostnega razvoja prevzemamo nalogo, da premislimo o našem načinu življenja ter o razvoju in njegovih družbenih posledicah. Cilj je razumeti, da so gospodarstvo, okolje in družbena blaginja medsebojno tesno

povezani. Skladno s tem bi morali pri svojem vsakodnevnem ravnanju in sprejemanju odločitev ustvarjati pogoje za višjo splošno kakovost bivanja danes in v prihodnje.

Vloga posameznika je v konceptu trajnostnega razvoja posebej poudarjena. Razlog za to je prepričanje, da lahko družba kot celota cilje trajnostnega razvoja doseže samo tako, da globalno politično zavezo poveže z regionalnimi, nacionalnimi, lokalnimi in predvsem tudi z zasebnimi načini ravnanja v vsakdanjem življenju. Ključni pogoj za uspeh trajnostnega razvoja so zato ozaveščeni, z znanjem in veščinami opremljeni posamezniki, kar pa mora v prvi vrsti zagotavljati država z ozaveščanjem državljanov in ustvarjanjem pogojev za doseganje ciljev.

Koncept trajnostnega razvoja poudarja pomen znanja in veščin za sodelovanje pri sprejemanju vsakodnevnih in strateških razvojnih odločitev v duhu nove odgovornosti do okolja in družbene blaginje. Za potrebe širjenja znanja na globalni ravni teče program Desetletje izobraževanja za trajnostni razvoj (UN Decade of Education for Sustainable Development, 2005–2014), v okviru katerega je gospodarska komisija za Evropo izdelala Strategijo izobraževanja za trajnostni razvoj (UNECE Strategy for Sustainable Development, 2005), po kateri evropske države glede na svoje potrebe in značilnosti izvajajo programe izobraževanja. Cilj tega izobraževanja je z novim znanjem in veščinami za odgovorno sodelovanje pri sprejemanju osebnih in skupnih odločitev čim prej opremiti čim večji del prebivalcev, zato naj bi se po priporočilih izvajalo formalno, neformalno in posredno. Vsebine izobraževanja za trajnostni razvoj so že vključene v programe slovenskih šol, neformalno in posredno izobraževanje pa se še ne izvaja prav množično.

Načrtovanje razvoja v prostoru ima v konceptu trajnostnega razvoja posebno vlogo. Prostor je kot končno omejen razvojni vir robni pogoj za sprejemanje vseh razvojnih odločitev in zato presoja prostorskih razsežnosti politik in programov ključno prispeva k trajnostno naravnanim odločitvam. Fizično stanje okolja postaja v uravnoteženem modelu skladnega gospodarskega, okoljskega in družbenega razvoja vedno pomembnejši kazalnik splošne blaginje in kakovosti bivanja, tako da se mora politika urejanja prostora graditi v vedno tesnejši navezavi z javno zdravstveno, prometno, stanovanjsko in gradbeno politiko.

V naši zakonodaji to določa zakonodaja s področja prostorskega načrtovanja, ki med drugim določa, da se mora posege v prostor in prostorske ureditve načrtovati tako, da se omogoča trajnostni razvoj v prostoru ter učinkovita in gospodarska raba zemljišč.

Eno izmed pomembnih načel zakonodaje s področja prostorskega načrtovanja je načelo trajnostnega razvoja, ki določa, da morajo država in občine s prostorskim načrtovanjem omogočiti kakovostno življenjsko okolje s takšno rabo prostora, ki ob upoštevanju dolgoročnega varovanja okolja, ohranjanja narave in trajnostne rabe naravnih dobrin in drugih virov ter celostnega ohranjanja kulturne dediščine omogoča zadovoljevanje potreb sedanje generacije ter ne ogroža zadovoljevanja potreb prihodnjih generacij,

torej vsak poseg načrtovati tako, da ne bo imel negativnih vplivov danes ali jutri. Zagotavljanje trajnostnega razvoja se lahko dosega z usklajevanjem razvojnih potreb z varstvenimi zahtevami v prostoru tako, da se ob upoštevanju obstoječih kakovosti naravnih, grajenih ali kako drugače ustvarjenih sestavin prostora ter prepoznavnosti krajine dosega racionalna raba prostora za posamezne dejavnosti.

2.2 POJEM UREJANJA PROSTORA

»Področje urejanja prostora, ki ga je obravnaval leta 2002 sprejeti in leta 2003 uveljavljeni predpis ZUreP-1, je bilo kot del urejanja prostora v veljavnem pravnem sistemu Slovenije pred tem urejeno z več področnimi zakoni, ki so bili sprejeti še v času obstoja Jugoslavije in so se naslanjali na sistem zakonodaje ter lastninskopravnih razmerij iz tistega časa. Posebej velja opozoriti, da je ZUreP-1 pomemben in prelomen, lahko bi rekli reformen sistemski predpis, saj je upošteval vse nove elemente in spremembe pravnega okvira delovanja samostojne države Slovenije, ob tem pa tudi vso novo stanovanjsko, stvarnopravno, obligacijsko in drugo zakonodajo, ki je bila reformirana po letu 1990« (Štritof - Brus, 2010, str. 461).

Za pojem urejanje prostora ni enotne definicije, njegova vsebina je namreč odvisna od konteksta, v katerem se uporablja. Gledano v najširšem pomenu, urejanje prostora zajema urejanje fizičnega prostora, kar je strateško in izvedbeno načrtovanje na območju celotne Republike Slovenije kakor tudi po posameznih občinah. Pri urejanju prostora je treba upoštevati vedno bolj poudarjen vzdržen prostorski razvoj, tudi v skladu z izhodišči oziroma zahtevami Evropske unije, kar prinaša še večjo odgovornost nosilcev urejanja prostora. Zadeve urejanja prostora so javnega pomena in so predmet politike na različnih ravneh: lokalni, regionalni, državni, mednarodni ...

»Urejanje prostora je sestavljena, na dosežkih znanosti utemeljena tehnična, pravna in upravna dejavnost, ki zagotavlja trajnosten prostorski razvoj. Z urejanjem prostora država in občine v sodelovanju, usklajeno z drugimi dejavnostmi, ob varovanju javnih koristi in upoštevanju zasebnih interesov ter z udeležbo javnosti, določajo in zagotavljajo pogoje za smotrno rabo nepremičnin« (Blaganje, 2008, str. 13).

Urejanje prostora je medstrokovno (interdisciplinarno) in hkrati večstrokovno (multidisciplinarno), kajti na tem področju sodelujejo različne stroke (po Blaganje, 2008, str. 23):

- Pravna stroka, ki prispeva k razvoju širšega področja urejanja prostora, na eni strani s pripravo zakonov in na njihovi podlagi izdanih predpisov, na drugi strani pa s proučevanjem in tolmačenjem prostorskega, okoljskega ter javnega in zasebnega gradbenega prava.
- Družboslovne in naravoslovne vede, kot so sociologija, ekonomija, geografija, ekologija ter statistika, ki proučujejo stanje in razvoj dejavnosti v prostoru ter s svojimi izsledki prispevajo k pravih oziroma ustreznim izhodiščem, predlogom in ciljem urejanja prostora.

- Tehnične discipline, kot so urbanizem, arhitektura, krajinska arhitektura, gozdarstvo, agronomija, rudarstvo, energetika, prometna tehnika in logistika ter gradbeništvo, ki so dejavne na področju urejanja prostora. Posebno vlogo ima geodezija, ki zagotavlja podatke o fizičnem prostoru in načrtovane rešitve prenaša v prostor, tako da v njem označi lego, velikost in obliko nepremičnin.
- Upravna stroka sodeluje v postopkih upravnega odločanja o dopustnosti posameznih posegov v prostor ter v upravnem in inšpekcijskem nadzorstvu nad posameznimi dejavnostmi urejanja prostora..

Prav tako je treba poudariti sodelovanje javnosti pri urejanju prostora. Sodelovanje javnosti se je pojavilo in uzakonilo predvsem zaradi vedno večjih pritiskov investorjev po določenih posegih v okolje, ne glede na okolje in njihove vplive na prebivalce, ki živijo v tem okolju. V demokratični skupnosti je potrebno sodelovanje tako med investitorji, prebivalci, ki živijo v okolju, in zakonodajalcem oziroma strokovnjaki. Pri urejanju prostora so konflikti neizbežni, saj gre za čedalje več nasprotujočih interesov. V tem procesu imajo lokalne skupnosti oziroma občine pomembno vlogo in so tako dolžne skrbeti za pravočasno vključevanje javnosti v postopke urejanja prostora in boljše obveščanje javnosti.

»Glavni instrumenti urejanja prostora so zakonodaja, prostorsko načrtovanje, zemljiška politika, upravno določanje, inšpekcijsko nadzorstvo in uresničevanje prostorskih načrtov. Z njimi država in lokalne skupnosti urejajo prostor, tj. določajo in zagotavljajo pogoje za rabo nepremičnin« (Blaganje, 2008, str. 25).

Država in lokalne skupnosti sprejemajo zakone oziroma odloke, prostorske akte, vodijo aktivno zemljiško politiko, izdajo dovoljenja za gradnjo oziroma za izvedbo posegov v prostor, nadzorujejo izvedbo posegov v prostor, zagotavljajo izvajanje prostorski aktov z namenom nadzorovanega poseganja v okolje in naravo za doseganje uravnoteženega trajnostnega razvoja, ki bo zagotavljal prostor za izvedbo naših potreb za življenje za nas in za naše zanamce.

3 USTAVNA NAČELA

Slovenija je postala samostojna država 25. junija 1991 s sprejetjem Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije. S tem ustavnim aktom, ki je izhodišče slovenskega ustavnega sistema, je Slovenija na svojem ozemlju pravno vzpostavila vrhovno in enotno oblast ter prekinila svojo povezavo s takratno Socialistično federativno republiko Jugoslavijo. 23. decembra 1991 je bila sprejeta Ustava Republike Slovenije, ki je izhajajoč iz Temeljne ustavne listine kot vrhovni pravni akt nove države določila temelje nove državne oblasti ter položaja posameznikov Republiki Sloveniji.

Tudi pravo varstva okolja v Sloveniji ima temelje v najpomembnejšem pravnem aktu, Ustavi Republike Slovenije (Ustava, Uradni list RS, št. 33I/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06). Okolje in narava sta vsebovana kar v nekaj členih:

- 5. člen med drugim določa, da »država skrbi za ohranjanje naravnega bogastva in kulturne dediščine«;
- 70. člen (javno dobro in naravna bogastva) v drugem odstavku določa, da »zakon določa pogoje, pod katerimi se smejo izkoriščati naravna bogastva«, v tretjem odstavku pa, da »zakon lahko določi, da smejo naravna bogastva izkoriščati tudi tuje osebe, in določi pogoje za izkoriščanje«;
- 71. člen (varstvo zemljišč) določa, da »zakon zaradi smotrnega izkoriščanja določa posebne pogoje za uporabo zemljišč. Zakon določa posebno varstvo kmetijskih zemljišč. Država skrbi za gospodarski, kulturni in socialni napredek prebivalstva na gorskih in hribovitih območjih«;
- 72. člen (zdravo življenjsko okolje), ki je najbolj okoljski, določa: »Vsakdo ima v skladu z zakonom pravico do zdravega življenjskega okolja. Država skrbi za zdravo življenjsko okolje. V ta namen zakon določa pogoje in načine za opravljanje gospodarskih in drugih dejavnosti. Zakon določa, ob katerih pogojih in v kakšnem obsegu je povzročitelj škode v življenjskem okolju dolžan poravnati škodo«;
- 73. člen (varovanje naravne in kulturne dediščine) v prvem odstavku določa, da je »vsakdo dolžan v skladu z zakonom varovati naravne znamenitosti in redkosti ter kulturne spomenike«, v drugem pa, da »država in lokalne skupnosti skrbijo za ohranjanje naravne in kulturne dediščine«.

Iz navedenega je razvidno, da je že z Ustavo vsakomur zagotovljena pravica do zdravega življenjskega okolja. Vsakdo ima pravico do zdravega življenjskega okolja, to je zajamčena ustavna pravica. Država pa je dolžna ustvariti pogoje, da lahko živimo v zdravem življenjskem okolju. Predvsem je to v smislu sprejemanja take zakonodaje, ki bo ustvarjala pogoje za življenje in delo ob upoštevanju varovanja okolja za nas in za naše zanamce.

Pravica do zdravega življenjskega okolja je temeljna pravica, kajti živeti v zdravem življenjskem okolju, delati in ustvarjati tako, da naši posegi, naša dejanja ne bodo imeli negativnih posledic na življenje in bivanje ostalih, mora biti temeljno vodilo vseh nas. Pomembno se je zavedati dejstva, da če ne bo preživela narava, rastlinske in živalske vrste in če bomo pozabili na kulturno dediščino, našega načrta ne bomo obdržali v stanju, ki bo še naprej omogočalo življenje nam in našim zanamcem.

Tudi v Sloveniji se vedno bolj uporablja pojem »samooskrbe«, kar pomeni, da moramo sami pridelati dovolj, da bomo lahko preživeli. V svetu je sicer dovolj hrane, ki pa je neenakomerno porazdeljena, kar pomeni na eni strani bogastvo, na drugi strani pa veliko revščino. Treba je skrbeti, da bomo doma pridelali dovolj hrane, zato pa je treba skrbeti za ohranjanje kmetijskih zemljišč. V primeru, da hrano uvažamo do drugod, to pomeni tudi velike transportne stroške, predvsem pa s tem povezano uporabo energije in s tem posledično onesnaževanje okolja.

V Ustavi je zato posebej navedeno, da država skrbi med drugim tudi za varovanje kmetijskih zemljišč, naravne in kulturne dediščine, in posebej določa, da so država in lokalne skupnosti dolžne skrbeti za ohranjanje naravne in kulturne dediščine.

Zakonodajalec je uresničevanje ustavnih določb uredil z zakoni in podzakonskimi akti, ki so predstavljeni v nadaljevanju, in to predvsem zakonodaja s področja varstva okolja, ohranjanja narave in prostorskega načrtovanja.

4 PRAVO EU

Z osamosvojitvijo Republike Slovenije so bile postavljene nove naloge in cilji samostojne države in eden izmed najpomembnejših ciljev je bil vključevanje v Evropsko unijo. Za uresničitev tega cilja je bilo treba spremeniti vrsto zakonov in jih uskladiti z zahtevami Evropske unije. V sklop teh uskladitev sodi tudi področje varstva okolja in ohranjanja narave.

V evropskem prostoru se je proces sodelovanja nacionalnih gospodarstev začel 18. aprila 1951 s podpisom pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo. Leta 1957 se je sodelovanje nadaljevalo v Rimu z ustanovitvijo Evropske gospodarske skupnosti, ki je 7. februarja 1992 s podpisom Maastrichtske pogodbe prevzela nove oblike sodelovanja med članicami.

V skladu s pravom Evropske unije morajo biti vsi predpisi v državi članici v skladu s temeljnimi načeli, vsebovanimi v ustanovitvenih pogodbah in njihovih dopolnitvah (primarno pravo), ki se nanašajo na temeljne stebre skupnosti in zajemajo prost pretok blaga, delovne sile in storitev.

Pravo Evropske unije sestavljajo štiri vrste aktov:

- priporočila in resolucije, ki niso obvezujoče;
- uredbe, ki so obvezujoče in jih uporabljajo v vseh državah članicah;
- direktive, ki morajo biti uveljavljene v pravu držav članic v določenem roku;
- odločitve, ki jih morajo osebe, na katere se nanašajo, neposredno izvršiti.

V zadnjih dvajsetih letih je bilo v državah Evropske unije sprejetih več kot dvesto predpisov o varstvu okolja in pet akcijskih programov, ki so imeli velik vpliv na varovanje okolja.

V obdobju 2001–2010 je bila okoljska politika Evropske unije prednostno usmerjena na štiri področja (šesti akcijski program EU 2001–2010):

- klimatske spremembe;
- narava in biotska raznovrstnost;
- okolje in zdravje;
- naravni viri in odpadki.

Izboljšanje stanja na področju klimatskih sprememb, ohranjanje narave in biotske raznovrstnosti, ohranjanje in varovanje okolja in zdravja ter ohranjanje in varovanje naravnih virov ter gospodarsko ravnanje z odpadki se lahko dosega z izvrševanjem obstoječe okoljske zakonodaje, tesnim sodelovanjem s poslovnim svetom, gospodarstvom in potrošniki pri iskanju rešitev. Da bi javnost bolj aktivno sodelovala, je

bilo treba vzpostaviti boljši in enostavnejši dostop do okoljskih informacij in s tem odgovornejše ravnanje v zvezi z rabo prostora in obremenjevanjem okolja.

Okoljska zakonodaja Evropske unije je izredno obsežna. Gre za številne direktive, uredbe in odločbe. Evropska unija si prizadeva za doseganje trajnostnega razvoja, najvišjo možno zaščito okolja, zdravja in življenja ljudi in čim bolj celovito obravnavo vseh vidikov varovanja in ohranjanja okolja.

V šestdesetih letih so predpisi urejali posamične dele okolja in specifične proizvode ter njihove učinke na okolje. V zadnjem obdobju pa so predpisi pripravljani bolj celovito oziroma tako, da bi z njihovim uresničevanjem dosegali trajnostni razvoj.

Zakonodajni instrumenti okoljske politike Evropske unije so namenjeni predpisovanju meril za varovanje zdravja in okolja, spoštovanju mednarodnih okoljskih sporazumov in krepitvi norm in pravil Evropske unije. Članice pa lahko po lastnih potrebah sprejmejo posamezne zakone, ki še vedno ne smejo biti manj strogi od sprejetih skupnih okoljskih standardov.

Pravo EU tako podrobno ne ureja sistema prostorskih aktov in tudi ne postopkov njihovega sprejemanja. Z vidika varstva okolja oziroma širšega zagotavljanja trajnostnega razvoja pa je ključnega pomena Direktiva 2001/42/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. junija 2001 o presoji vplivov nekaterih načrtov in programov na okolje.

4.1 DIREKTIVE EU

V pravni red Republike Slovenije so se prenesle direktive Evropske unije z Zakonom o varstvu okolja, in sicer z njegovimi spremembami in dopolnitvami v letu 2008 (ZVO-1, Uradni list RS, št. 41/04, 17/06 – ORZVO187, 20/06, 28/06 – Skl. US, 49/06 – ZMetD, 66/06 – Odl. US, 33/07 – ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08), in sicer naslednje:

- Direktiva Sveta 91/692/EGS z dne 23. decembra 1991 o standardiziranju in racionaliziranju poročil o izvajanju določenih direktiv o okolju (Uradni list RS, št. 377/91),
- Direktiva Sveta 96/61/ES z dne 24. septembra 1996 o celovitem preprečevanju in nadzoru onesnaževanja okolja (Uradni list RS, št. 257/96),
- Direktiva Sveta 96/82/ES z dne 9. decembra 1996 o obvladovanju nevarnosti večjih nesreč, v katere so vključene nevarne snovi (Uradni list RS, št. 10/97),
- Direktiva 2001/42/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. junija 2001 o presoji vplivov nekaterih načrtov in programov na okolje (Uradni list RS, št. 197/01; v nadaljnjem besedilu: Direktiva 2001/42/ES),
- Direktiva Sveta 85/337/EGS z dne 27. junija 1985 o oceni vplivov določenih javnih in zasebnih projektov na okolje, dopolnjena z Direktivo Sveta 97/11/EGS z dne 3. marca 1997 o dopolnitvi Direktive 85/337/EGS z dne 27. junija 1985 o

oceni vplivov določenih javnih in zasebnih projektov na okolje (Uradni list RS, št. 175 /85),

- Direktiva 2003/4/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. januarja 2003 o javnem dostopu do informacij o okolju z razveljavitvijo Direktive Sveta 90/313/EGS (Uradni list RS, št. 41/03),
- Direktiva 2003/35/EGS Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. maja 2003 o zagotavljanju udeležbe javnosti pri sprejemanju določenih načrtov in programov, ki se nanašajo na okolje, in dopolnitvah, ki se nanašajo na udeležbo javnosti in dostop do pravice Direktive 85/337/EGS in 96/61/ES (Uradni list RS, št. 156/03),
- Direktiva 2003/87/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. oktobra o vzpostavitvi sheme za trgovanje s pravicami za izpuščanje toplogrednih plinov v Skupnosti in dopolnitvi Direktive 96/61/ES (Uradni list RS, št. 275/03),
- Direktiva 2004/101/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. oktobra 2004 o dopolnitvi Direktive 2003/87/ES o vzpostavitvi sheme za trgovanje s pravicami za izpuščanje toplogrednih plinov v Skupnosti, upoštevajoč projektne mehanizme Kjotskega protokola (Uradni list RS, št. 338/04),
- Direktiva 2004/35/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. aprila 2004 o okoljski odgovornosti v zvezi s preprečevanjem in sanacijo okoljske škode (Uradni list RS, št. 143/04),
- Direktiva 2008/101/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. novembra 2008 o spremembi Direktive 2003/87/ES zaradi vključitve letalskih dejavnosti v sistem za trgovanje s pravicami do emisije toplogrednih plinov v Skupnosti (Uradni list RS, št. 8/09),
- Direktiva 2009/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2009 o spremembi Direktive 2003/87/ES z namenom izboljšanja in razširitve sistema Skupnosti za trgovanje s pravicami do emisije toplogrednih plinov (Uradni list RS, št. 140/09),
- Direktiva 2008/50/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. maja 2008 o kakovosti zunanjega zraka in čistejšem zraku za Evropo (Uradni list RS, št. 152/08).

Direktivi 2001/42/ES in Direktiva 2003/35/EGS sta v povezavi s temo diplomskega dela najpomembnejši, saj zajemata presojo vplivov nekaterih načrtov in programov na okolje, obveznost zagotavljanja udeležbe javnosti pri sprejemanju načrtov in programov, ki se nanašajo na okolje, in določata le splošna načela, podrobnosti pa prepuščata v skladu z načeli zakonodaji Republike Slovenije.

Osnovna izhodišča, ki izhajajo iz teh direktiv, so:

- Vsi načrti in programi, ki se pripravijo za več sektorjev in določajo okvir za izvedbo posegov, ki so predmet presoje vplivov na okolje, so predmet celovite presoje.
- Vsi načrti in programi, za katere je presoja potrebna v skladu z direktivo 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter

prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst, so predmet celovite presoje (Natura 2000).

- Kadar načrti in programi opredeljujejo rabo majhnih območij ali pomenijo le manjše spremembe teh načrtov in programov, naj bi se presojale le, če država članica ugotovi verjeten vpliv na Naturo 2000.
- Drugi načrti in programi naj bi se presojali le, če države ugotovijo, da bodo imele verjeten pomemben vpliv.
- Da bi zagotovili transparentnost in preglednejše odločanje, je treba izvesti posvetovanje z organi, pristojnimi za posamezne okoljske naloge in javnostjo ter določiti takšne roke, da dopuščajo dovolj časa za posvetovanje in izražanje mnenj.
- Okoljsko poročilo in mnenje javnosti in organov naj bi se upoštevala pri pripravi načrta ali programa, preden je ta sprejet in vložen v zakonodajni postopek.

Navedena izhodišča so zajeta v naši zakonodaji o urejanju prostora, varstvu okolja in ohranjanju narave.

4.2 AARHUŠKA KONVENCIJA

V postopkih sprejemanja načrtov, s katerimi se načrtujejo posegi v prostor, je pomembno sodelovanje javnosti. Zaradi pomembnosti udeležbe javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah je bil sprejet mednarodni dogovor, ki posameznikom in organiziranim skupinam omogoča, da odigrajo pomembno vlogo pri ohranjanju okolja in uveljavljanju trajnostnega razvoja, in ga je podpisala tudi Republika Slovenija.

Republika Slovenija je Konvencijo o dostopu do informacij, sodelovanju javnosti pri odločanju in dostopu do pravic v okoljskih zadevah – Aarhuško konvencijo podpisala 25. 6. 1998 med četrto ministrsko konferenco »Okolje za Evropo« v Aarhasu na Danskem.

Državni zbor Republike Slovenije je na seji 20. maja 2004 sprejel Zakon o ratifikaciji Konvencije o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah (MKDIOZ) – Aarhuška konvencija (Uradni list RS, št. 62/04).

To pomeni, da v skladu z drugim odstavkom 153. člena v zvezi z 8. členom Ustave od dneva uveljavitve njene določbe zavezuje Državni zbor pri sprejemanju zakonov. Konvencija je v celoti namenjena spodbujanju razvoja participativne demokracije in vsakemu človeku sedanjih in prihodnjih generacij prizna pravico živeti v okolju, za njegovo zdravje in blaginjo.

Z Aarhuško konvencijo so določene pravice do dostopa do informacij o okolju, možnost sodelovanja javnosti v postopkih odločanja in prost dostop do pravnega varstva. Uvaja

tudi minimalne standarde, ki jih morajo države pogodbenice upoštevati pri zagotavljanju navedenih pravic.

Aarhuška konvencija je mednarodni dogovor, ki omogoča posameznikom in organiziranim skupinam, da odigrajo pomembno vlogo pri ohranjanju okolja in uveljavljanju trajnostnega razvoja.

Z Aarhuško konvencijo so njene pogodbenice izkazale javno priznanje pomenu varstva okolja ter ga označile kot bistveni pogoj za blaginjo ljudi in za uresničevanje temeljnih človekovih pravic, vključno s pravico do življenja in zdravega življenjskega okolja, to je izredno pomembne vrednote za slehernega državljana.

V svojih temeljnih določbah je Aarhuška konvencija zapisala pravico vsakega človeka, da živi v okolju, primernem za njegovo zdravje in blaginjo. Skrb za uresničevanje človekove pravice do zdravega življenjskega okolja pa je razširila s strani države in zakonodajalca tudi na civilno družbo in ji podelila določene instrumente oziroma pravice, ki jih lahko uveljavlja pri svojih okoljevarstvenih prizadevanjih, to je:

- pravico do obveščenosti o kakovosti okolja in vplivih na okolje v najširšem smislu,
- pravico do sodelovanja pri okoljskem odločanju na konkretni in programsko-sistemski ravni ter
- pravico do pravnih sredstev za zaščito pravic civilne družbe, ki služijo varstvu okolja, kot tudi za širše uveljavljanje okoljske zakonodaje.

Konvencija uvaja minimalne standarde, ki jih morajo države pogodbenice upoštevati pri zagotavljanju pravic in konvencije. Prosti dostop do okoljskih informacij, možnost sodelovanja pri okoljskem odločanju in pravno varstvo pravic civilne družbe na okoljevarstvenem področju morajo države zagotoviti najmanj v obsegu, kot ga določa konvencija. V ta namen konvencija izrecno zavezuje države, da uskladijo svojo zakonodajo z njenimi zahtevami, tj. da sprejmejo zakonodajne, ureditvene in druge ukrepe, potrebne za vzpostavitev in ohranjanje jasnega, preglednega in konsistentnega pravnega in institucionalnega okvira za izvajanje določil konvencije (Strokovna priporočila, 2002, str. 19, 20).

Konvencija ne omejuje obstoječih pravic dostopa do informacij, sodelovanja javnosti v postopkih odločanja in dostopa do pravnega varstva v okoljskih zadevah, določenih v nacionalnih zakonodajah držav pogodbenic. Ravno tako ne preprečuje, da države uvedejo ukrepe, ki bodo presegli njene minimalne zahteve in omogočili boljšo obveščenost in učinkovitejše sodelovanje javnosti pri okoljskem odločanju ter večjo dostopnost pravnih sredstev, ki so v okoljskih zadevah na voljo civilni družbi (Strokovna priporočila, 2002, str. 19, 20).

Konvencija vlogi civilne družbe, še posebej nevladnih organizacij kot aktivnih zagovornikov okolja, priznava poseben družbeni pomen. Državam je naložila, da

zagotovijo krepitev zmožnosti nevladnega sektorja tako, da podprejo okoljsko ozaveščanje in izobraževanje širše javnosti, še zlasti o uporabi pravic, ki so predmet konvencije, ter da zagotovijo ustrezno priznanje in podporo okoljskim nevladnim organizacijam in skupinam. Konvencija je izrecno naložila uskladitev nacionalnih pravnih sistemov z omejeno obveznostjo javnih oblasti do okoljsko ozaveščenih in organiziranih pripadnikov civilne družbe. Na podlagi konvencije so tako zaščitene osebe, ki uresničujejo svoje pravice iz konvencije v skladu z njenimi določbami, in izrecno prepoveduje, da bi bile zaradi uresničevanja svojih legitimnih pravic na kakršen koli način kaznovane, sodno preganjane ali nadlegovane (Strokovna priporočila, 2002, str. 19, 20)

Določila Aarhuške konvencije o sodelovanju javnosti pri sprejemanju predpisov so bile vnesene v slovenski pravni red s sprejetjem Zakona s spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu okolja (ZVO-1), s 13. členom, ki je dodal novo podpoglavje, in novim 34. a členom, ki določa obveznost sodelovanja javnosti v postopku sprejemanja predpisov, ki lahko pomembno vplivajo na okolje tako, da javnost seznanijo z osnutkom predpisa in ji da možnost dajanja mnenj in pripomb.

34. a člen ZVO-1 določa tudi, da se javnost povabi k sodelovanju z javnim naznanilom v svetovnem spletu, ter minimalni rok, dajanja pripomb in mnenj na predlagani predpis. Prav tako določa, da mora zakonodajalec pri pripravi predpisa na primeren način upoštevati dana mnenja in pripombe javnosti in na svetovnem spletu objaviti obrazloženo stališče, v katerem se opredeli do mnenja in pripomb javnosti ter navede razloge za upoštevanje oziroma njihovo neupoštevanje pri pripravi predpisa.

V zadnjem času se vedno večkrat pokaže, kako zelo pomembno je sodelovanje javnosti in predvsem ozaveščenih posameznikov ter organizacij pri okoljskih zadevah, predvsem pri umeščanju določenih posegov v prostor. Zaradi moči kapitala in premalo upoštevanja stroke se izdajajo določena dovoljenja za posege v prostor, ki bi lahko okrnila eno izmed temeljnih človekovih pravic, to je pravico do zdravega življenjskega okolja.

Da bi javnost lahko sodelovala, mora biti o predvidenih posegih pravilno obveščena in imeti pravico dobiti vse informacije o učinkih in vplivih, ki jih bo ali bi jih lahko imel določen poseg v okolje.

Prav tako je pomembno, da je javnost obveščena o predvidenih posegih v prostor na začetku odločanja, ko so še vse možnosti odprte in lahko javnost učinkovito sodeluje, ter da ima na razpolago dovolj časa, da se lahko pripravi in učinkovito sodeluje pri okoljskem odločanju.

Do pripomb in mnenj javnosti se je treba obnašati odgovorno. Pri sprejemu odločitve o izvedbi določenega posega mora biti obrazloženo, zakaj so bile pripombe ali mnenja javnosti upoštevana oziroma, če niso bila, zakaj ne. Pomeni, da mnenje javnosti ni

zavezujoče, ampak morajo biti odločitve o posegih argumentirane in obrazložene ter javno objavljene.

5 PROSTORSKO NAČRTOVANJE

»Prostorsko načrtovanje je osrednja dejavnost na področju urejanja prostora, ki jo sestavljata dve tesno povezani dejavnosti: strateško prostorsko načrtovanje, imenovano tudi prostorsko načrtiranje, in izvedbeno prostorsko načrtovanje. S prostorskim načrtovanjem se usmerja prostorski razvoj, tako da se s prostorskimi akti določajo namenska raba zemljišč ter podrobni pogoji za graditev objektov in drugih posegov v prostor« (Blagajne, 2008, str. 85).

Področje prostorskega načrtovanja je bilo kot del urejanja prostora v pravnem sistemu urejeno po osamosvojitvi Republike Slovenije urejeno v Zakonu o urejanju prostora (ZUreP-1, Uradni list RS, št. 110/02, 8/03-popr. in 58/03-ZZK-1), ki je poleg prostorskega načrtovanja urejal tudi prostorske ukrepe, opremljanje zemljišč za gradnjo, zbirke prostorskih podatkov ter opravljanje dejavnosti prostorskega načrtovanja.

ZUreP-1 je stopil v veljavo šele v začetku leta 2003, ampak se je že kmalu po začetku njegovega izvajanja v praksi pokazalo, da nekatere ureditve v tem zakonu, posebej tiste, ki se nanašajo na prostorsko načrtovanje, to je na pripravo prostorskih aktov na vseh ravneh, na njihovo vsebino, njihova medsebojna razmerja ter postopke njihove priprave, ne sledijo v celoti sodobnim spoznanjem na tem področju, da so posamezne predpisane rešitve nejasne in deloma celo neizvedljive ter vsebinsko in organizacijsko vprašljive in da so zato potrebne takojšnje spremembe.

Zakonodaja s področja prostorskega načrtovanja mora namreč zagotoviti takšen pravni okvir, ki bo ob upoštevanju varovalnih zahtev omogočal čim večjo dinamiko v prostoru, česar pa systemske in praktične rešitve v veljavnem ZUreP-1 niso omogočale. Posledice neustreznih zakonskih rešitev so se v praksi kazale, po eni strani v množici novih posegov v prostor, ki so ob pritisku kapitala vznikali čez noč in so bili povsem stihijski, po drugi strani pa v velikih težavah, s katerimi so se soočali investitorji, ko so skušali na določenem območju zgolj pridobiti informacije, ali sploh lahko uresničijo svojo investicijsko namero.

Kot je ugotovilo in navajalo Ministrstvo za okolje in prostor ob razlogih za sprejem novega zakona, je bilo takšno stanje posledica več dejavnikov, predvsem pa neustrezne zakonodaje na področju prostorskega načrtovanja, ki je povzročala:

- pripravo vsebinsko pomanjkljivih prostorskih aktov na vseh ravneh, iz katerih ni bilo jasno razvidno, kakšni posegi v prostor so sploh dopustni na posameznem zemljišču;
- nejasna postavljena razmerja med posameznimi prostorskimi akti, kar je bil pogosto razlog za njihovo neupoštevanje;

- izdelavo vrsto strokovnih podlag za prostorske akte, ki naj bi zagotavljale kakovostne rešitve, so pa bile velikokrat same sebi namen in so zahtevale veliko časa za njihovo pripravo in finančno izčrpavajo pripravljavca prostorskih aktov;
- nepregledne, neracionalne in dolgotrajne postopke priprave prostorskih aktov, ki so bili poleg tega tudi neusklajeni z drugimi predpisi, predvsem s področja varstva okolja in ohranjanja narave;
- nejasne pristojnosti nosilcev urejanja prostora pri pripravi prostorskih aktov na vseh ravneh ter obveznosti glede priprave njihovih strokovnih podlag, ki so podlaga za sprejemanje odločitev v prostoru, kar pogosto vodi v arbitrarno odločanje, ter
- nepopolne podatke o prostoru, ki pripravljavcem prostorskih aktov velikokrat tudi niso bili pravočasno dostopni; posledica tega pa so slabe in večkrat tudi nezakonite prostorske rešitve.

Opisano neurejeno stanje je vodilo v nezaupanje v stroko in dalo poudarek prostorskemu načrtovanju na zgolj administrativno tehnični ravni. Zato je bilo treba sprejeti spremembe zakonodaje, ki bi odpravile navedene pomanjkljivosti in omogočile pripravo kakovostnih, okoljsko naravnanih in razumljivih prostorskih aktov. Za doseganje teh ciljev je bil sprejet Zakon o prostorskem načrtovanju (ZPNačrt, Uradni list RS, št. 33/07, 70/08-ZVO-1B, 108/09), ki je v določenih poglavjih nadomestil ZUreP-1.

V skladu z določili ZPNačrt so bili postavljeni novi cilji prostorskega načrtovanja in temeljna načela, ki jih ZUreP-1 sploh ni posebej navajal, so pa skoraj obvezna za doseganje ciljev določenega zakona.

V skladu s 3. členom ZPNačrt je cilj prostorskega načrtovanja omogočati skladen prostorski razvoj z obravnavo in usklajevanjem različnih potreb in interesov razvoja z javnimi koristmi na področjih varstva okolja, ohranjanja narave in kulturne dediščine, varstva naravnih virov, obrambe in varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Skladen prostorski razvoj se zagotavlja tako, da se v postopku priprave prostorskih aktov, ki predstavljajo mesto usklajevanja različnih interesov v prostoru, potrebe in interesi razvoja uskladijo z javnimi koristmi na področjih varstva okolja, ohranjanja narave in kulturne dediščine, varstva naravnih virov, obrambe in varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami (Kumer, 2008, str. 24).

Posege v prostor in prostorske ureditve je treba načrtovati tako, da se omogoča:

- trajnostni razvoj v prostoru ter učinkovita in gospodarna raba zemljišč,
- kakovostne bivalne razmere,
- prostorsko usklajeno in med seboj dopolnjujočo se razmestitev različnih dejavnosti v prostoru,
- prenovno obstoječega, ki ima prednost pred graditvijo novega,
- ohranjanje prepoznavnih značilnosti prostora,

- sanacijo degradiranega prostora,
- varstvo okolja, naravnih virov in ohranjanje narave,
- celostno ohranjanje kulturne dediščine, vključno z naselbinsko dediščino,
- zagotavljanje zdravja prebivalstva,
- funkcionalno oviranim osebam neoviran dostop do objektov in njihovo uporabo, skladno z zakonom, ter
- obrambo države in varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami.

»V ZPNačrt je v 3. členu tudi prvič v prostorski zakonodaji jasno in določno opredeljeno, da je prostorsko načrtovanje v javnem interesu« (po Štritof - Brus, Čebulj in Blaganje, 2008, str. 686).

5.1 TEMELJNA NAČELA ZPNAČRT

»Temeljna načela prinašajo vrednostna merila, ki so določena, da sistem in udeleženci delujejo na podlagi pravnih pravil. Sistemski udeleženci pravila izvršujejo in interpretirajo na način, ki ga zapovedujejo ustava in zakonska načela, ter pomenijo temelj za razumevanje in pravilno uporabo določil zakona. Prav zaradi slednjega je večina temeljnih načel usmerjenih k subjektom ter so opredelitve in napotila za delo« (Štritof - Brus, Čebulj in Blaganje, 2008, str. 686).

Iz ciljev, ki jih naj bi jih dosegli s prostorskim načrtovanjem, izhaja tudi sklop temeljnih načel, na katerih temelji prostorsko načrtovanje. Gre za sedem temeljnih načel: načelo trajnostnega prostorskega razvoja, načelo javnosti, načelo usmerjanja prostorskega razvoja naselij, načelo prevlade javnega interesa, načelo ohranjanja prepoznavnih značilnosti prostora, načelo vključevanja varstva kulturne dediščine in načelo strokovnosti.

5.1.1 NAČELO TRAJNOSTNEGA PROSTORSKEGA RAZVOJA

»Država in občina morata s prostorskim načrtovanjem omogočiti kakovostno življenjsko okolje s takšno rabo prostora, ki ob upoštevanju dolgoročnega varovanja okolja, ohranjanja narave in trajnostne rabe naravnih dobrin in drugih virov ter celostnega ohranjanja kulturne dediščine omogoča zadovoljevanje potreb sedanje generacije ter ne ogroža zadovoljevanja potreb prihodnjih generacij.

Trajnostni razvoj se zagotavlja z usklajevanjem razvojnih potreb z varstvenimi zahtevami v prostoru tako, da se ob upoštevanju obstoječih kakovosti naravnih, grajenih in drugače ustvarjenih sestavin prostora ter prepoznavnosti krajine dosega racionalna raba prostora za posamezne dejavnosti« (ZPNačrt, 4. člen).

»Prostorski razvoj je definiran kot uravnoteženo uresničevanje prostorskih potreb sedanje in prihodnjih generacij ob hkratnem upoštevanju konkurenčnosti in tržnih

zakonitosti pri gospodarjenju s prostorom. Predmetno načelo pa navedeno opredelitev vodi še korak dalje k trajnosti, saj načelo usmerja prostorski razvoj z usklajevanjem razvojnih potreb z varstvenimi zahtevami v prostoru. Trajnostno usklajevanje je predvideno ob upoštevanju obstoječe kakovosti naravnih, grajenih in drugače ustvarjenih sestavin prostora ter prepoznavnosti krajine, s čimer se dosega racionalna raba prostora za posamezne dejavnosti« (Štritof - Brus, Čebulj in Blaganje, 2008, str. 687, 688).

5.1.2 NAČELO JAVNOSTI

»Pri prostorskem načrtovanju morajo pristojni državni in občinski organi skladno z določbami tega zakona omogočati izražanje interesov posameznic in posameznikov, skupin prebivalstva in udeležbo vseh zainteresiranih oseb v postopkih pripravljania in sprejemanja prostorskih aktov.

Vsakdo ima pravico biti obveščen o postopkih priprave prostorskih aktov ter v teh postopkih sodelovati s pobudami, mnenji in na drugačne načine, skladno z določbami tega zakona.

Pristojni državni in občinski organi morajo skladno s tem zakonom in z zakonom, ki ureja dostop do informacij javnega značaja, vsakomur omogočiti vpogled v prostorske akte, njihova strokovna gradiva in v druge dokumente, povezane s prostorskim načrtovanjem, ter o zadevah prostorskega načrtovanja obveščati javnost« (ZPNačrt, 5. člen).

»Načelo javnosti pri prostorskem načrtovanju je zelo široko načelo, pri čemer je treba upoštevati zlasti njegovo večplastno uporabo. Subjektivno definirano se načelo nanaša izključno na pristojne (in ne tudi druge) državne in občinske organe ali organe javne uprave v odnosu do primeroma navedenih subjektov ter ga omejuje na določbe ZPNačrt glede aktivnosti, ki pomenijo omogočanje izražanja interesov oseb v postopkih pripravljania in sprejemanja prostorskih aktov. Ob vsem pa ne preseneča dejstvo, da obveza ni določena konkretno, saj gre za načela in imajo navedeni subjekti dolžnost le omogočati navedene dejavnosti, za morebitne kršitve pa niso predvidene sankcije« (Štritof - Brus, Čebulj in Blaganje, 2008, str. 687, 688).

Pravica do dostopa do informacije javnega značaja je ustavna pravica, ki je uzakonjena z Zakonom o dostopu do informacij javnega značaja (ZDIJZ, Uradni list RS, št. 24/03, 61/05, 96/05 - UPB1, 109/05 - ZDavP-1B, 113/05 - ZInfP, 28/06, 51/06 - UPB2, 117/06 - ZDavP-2), ki v 1. členu vsakomur omogoča prost dostop in vnovično uporabo informacij javnega značaja, s katerimi razpolagajo državni organi, organi lokalnih skupnosti, javne agencije, javni skladi in druge osebe javnega prava, nosilci javnih pooblastil in izvajalci javnih služb. Namen ZDIJZ je zagotoviti javnost in odprtost delovanja organov ter omogočiti uresničevanje pravice posameznikov in pravnih oseb, da pridobijo informacije

javnega značaja, pri čemer si morajo organi za uresničitev tega namena prizadevati, da dosežejo čim večjo obveščenost javnosti o svojem delu.

Informacija javnega značaja je po določilu prvega odstavka 4. člena ZDIJZ informacija, ki izvira iz delovnega področja organa, obstaja pa v obliki dokumenta, zadeve, dosjeja, registra, evidence ali drugega dokumentarnega gradiva, ki ga je organ izdelal sam, v sodelovanju z drugim organom ali pridobil od drugih oseb. Delovno področje organa je treba razumeti široko, kar pomeni, da ne gledamo zgolj na strogo opredelitev, ki jo zadeva področna zakonodaja za posamezen zavezan organ, ko določa njegove pristojnosti, temveč da pod pojmom delovno področje razumemo vse, kar je povezano z uradnim delovanjem oziroma poslovanjem organa in spada v okvir njegovih širših pristojnosti (glej Štritof - Brus, Čebulj in Blaganje, 2008, str. 689, 690).

5.1.3 NAČELO USMERJANJA PROSTORSKEGA RAZVOJA NASELJ

»Prostorski razvoj se usmerja in načrtuje na prostih, degradiranih in nezadostno izkoriščenih površinah znotraj obstoječih naselij, pri čemer ima prenova prednost pred novogradnjo.

Z razvojem naselij se ne smejo slabšati kakovost življenjskega okolja in se mora v čim večji meri ohranjati zelene površine naselja. Širitev naselja je dopustna le, če znotraj obstoječega naselja ni možen nadaljnji prostorski razvoj.

Širitev naselja je treba prvenstveno usmerjati na zemljišča, ki so z vidika trajnostne rabe naravnih virov, ohranjanja najboljših kmetijskih zemljišč, ohranjanja narave in varstva kulturne dediščine manj pomembna in so funkcionalno povezana z obstoječim naseljem« (ZPNačrt, 6. člen).

Pri prostorskem razvoju je treba zelo dobro izkoristiti zlasti degradiran prostor, ki predstavlja dele naselja oziroma območje zunaj naselja, v katerem so zmanjšane tehnične, prostorsko- oblikovalske, bivalne, gospodarske, socialne, kulturne in ekološke razmere do stanja neuporabnosti in je prenova za oživitev nujna oziroma je območje zunaj naselja, na katerem je zaradi človekove dejavnosti ali opustitve te prišlo do degradacije in je njegova sanacija nujna.

Načelo odločno napotuje tudi k ohranjanju površin, namenjenih preživljanju prostega časa, rekreaciji in športu na prostem, parkov ter drugih javnih površin za izboljšanje kakovosti bivanja v naselju.

Širitev naselja je dopustna izključno, če znotraj obstoječega naselja ni mogoč nadaljnji prostorski razvoj. To je napotilo pristojnim organom, da uporabijo načelo in test sorazmernosti ter tehtanja javne koristi in zasebnih interesov (glej Štritof - Brus, Čebulj in Blaganje, 2008, str. 690, 691).

5.1.4 NAČELO PREVLADE JAVNEGA INTERESA

»Pri prostorskem načrtovanju in opremljanju stavbnih zemljišč morajo pristojni državni in občinski organi upoštevati tako javni kot zasebni interes ter ju skladno s cilji prostorskega načrtovanja med seboj skrbno pretehtati, pri čemer zasebni interes ne sme škodovati javnemu« (ZPNačrt, 7. člen).

V skladu s tretjim odstavkom 3. člena ZPNačrt je prostorsko načrtovanje v javnem interesu, vendar pa v skladu s predmetnim načelom v postopkih in za namen prostorskega načrtovanja ni dopustno prikrajšati šibkejše stranke z zasebnimi interesi za varstvo njenih pravic. V skladu s predmetnim načelom ZPNačrt napotuje na uporabo tistega prava in pristopa, ki je najugodnejši za stranko, oziroma na test sorazmernosti.

V vsakem primeru trka dveh ali več ustavnih pravic je treba spoštovati načelo praktične konkordance oziroma sorazmernosti, tako da je določeno področje varovanja dopustno omejiti samo, kadar to terjajo pravice drugih, in v primerih, ki jih določa ustava. Obseg varovanja vsake pravice se zato lahko zmanjša le v obsegu, ki je nujno potreben za uveljavljanje druge pravice. To pomeni, da so omejitve in posegi v človekove pravice v določenih primerih ustavno dopustni, kadar to zahtevajo pravice drugih, in v primerih, ki jih določa ustava. Dopustnost omejitev oziroma posegov v človekove pravice se presoja s testom sorazmernosti, ki izhaja iz 2. člena ustave, ki določa, da je Republika Slovenija pravna država. Iz načela pravne države izhaja tudi, da mora zakonodajalec določno in nedvoumno urediti pooblastilo organa, ki posega v človekove pravice in temeljne svoboščine. Prepoved čezmernih posegov države oziroma načelo sorazmernosti je prav z odločitvami Ustavnega sodišča dobilo rang splošnega ustavnega načela, ki zavezuje vse državne organe, torej tudi zakonodajalca. Človekove pravice namreč zakonodajalca vežejo tudi v vseh tistih primerih, v katerih ustava izrecno dopušča možnost zakonskega urejanja ter s tem tudi omejevanja posameznih ustavno varovanih pravic in svoboščin. Poleg zahteve, da so take omejitve dopustne samo z zakonom in da morajo biti že tam podani bistveni kriteriji za nadaljnje delovanje, mora biti v zakonu spoštovano tudi načelo sorazmernosti. S to zahtevo, ki izvira iz načela pravne države, se postavlja omejitev zakonodajalčevim omejitvam človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter vzpostavlja kvalificirana povezava med zakonodajalčevim motivom in namenom, ki mu sledi, ter sredstvi in pravno normativnimi rešitvami, ki jih v ta namen uporabi. Vsak poseg, ki posega v obseg prizadetosti varovane dobrine, mora biti v sorazmerju z vrednostjo zastavljenih zakonodajnih ciljev (glej Štritof - Brus, Čebulj in Blaganje, 2008, str. 691, 692).

5.1.5 NAČELO OHRANJANJA PREPOZNAVNIH ZNAČILNOSTI PROSTORA

»Prostorsko načrtovanje mora upoštevati vrednote in prepoznavnost obstoječih grajenih in drugače ustvarjenih struktur, ki zaradi posebnih geografskih, kulturno-zgodovinskih, upravnih, socialno-ekonomskih in drugih pogojev razvoja sooblikujejo identiteto prostora in določajo njegove značilnosti« (ZPNačrt, 8. člen).

»Ohranjanje prepoznavnih značilnosti prostora je ena od štirih novih usmeritev na področju načrtovanja posegov v prostor in prostorskih ureditev, ki sledi ciljem prostorskega načrtovanja« (Štritof - Brus, Čebulj in Blaganje, 2008, str. 693).

5.1.6 NAČELO VKLJUČEVANJA VARSTVA KULTURNE DEDIŠČINE

»Pri prostorskem načrtovanju se prostorske ureditve usmerjajo in načrtujejo tako, da se pri tem ohranjajo in prenavljajo območja in objekti obstoječe kulturne dediščine, še posebej naselbinske dediščine. Prenova urbanih in drugih območij ter upoštevanje vrednot in razvojnih potencialov dediščine pri pripravi prostorskih aktov sta ključna inštrumenta celostnega ohranjanja kulturne dediščine« (ZPNačrt, 9. člen).

»Načelo ima daljnosežne kulturne značilnosti in se kot temeljno civilizacijsko načelo kaže tudi v novem Zakonu o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1, Uradni list RS, št. 16/08, 123/08), ki določa, da se celostno ohranjanje dediščine uresničuje v razvojnem načrtovanju in ukrepih države, pokrajin in občin tako, da dediščino ob upoštevanju njene posebne narave in družbenega pomena vključujejo v trajnostni razvoj. ZVKD-1 v splošnih določbah določa, da so dediščina dobrine, podedovane iz preteklosti, ki jih Slovenke in Slovenci, pripadnice in pripadniki italijanske in madžarske skupnosti in romske skupnosti, ter drugi državljani in državljanke Republike Slovenije opredeljujejo kot odsev in izraz svojih vrednot, identitet, verskih in drugih prepričanj, znanj in tradicij. Dediščina prav tako ne izključuje vidikov okolja, ki izhajajo iz vplivanja med ljudmi in prostorom skozi čas. Dediščina se deli na materialno in živo dediščino, pri čemer materialno dediščino sestavljata premična in nepremična dediščina. Prav ohranjanje vsega navedenega pa morajo upoštevati vsi subjekti postopkov prostorskega načrtovanja« (Štritof - Brus, Čebulj in Blaganje, 2008, str. 693, 694).

5.1.7 NAČELO STROKOVNOSTI

»Prostorski akti morajo temeljiti na strokovnih dognanjih o lastnostih in zmogljivostih prostora ter biti pripravljeni skladno s strokovnimi metodami prostorskega načrtovanja ter kakovostnega urbanističnega, arhitekturnega in krajinskega oblikovanja« (ZPNačrt, 10. člen).

»Načelo napotuje na zbiranje in preverjanje informacij, strokovnih dognanj o lastnostih in zmogljivostih urbanističnega, arhitekturnega in krajinskega načrtovanja« (Štritof - Brus, Čebulj in Blaganje, 2008, str. 694).

5.2 PROSTORSKI AKTI IN NJIHOV POMEN

14. člen ZPNačrt določa, da se prostorske ureditve načrtujejo s prostorskimi akti, s katerimi se določajo usmeritve v zvezi s posegi v prostor, vrste možnih posegov v prostor ter pogoji in merila za njihovo izvedbo. Prostorski akti so državni, občinski in medobčinski prostorski akti.

»Prostorski akti so svojevrstni splošni pravni akti, namenjeni načrtovanju prostorskih ureditev. Njihove vsebine so strateške (usmeritve v zvezi s posegi v prostor) in izvedbene (vrste mogočih posegov v prostor ter pogoji in merila za njihovo izvedbo). V skladu z delitvijo pristojnosti za prostorsko načrtovanje med državo in občino vsaka raven pripravlja in sprejema svoje prostorske akte – država državne, občina občinske, obstajajo pa tudi prostorski akti za načrtovanje prostorskih ureditev več občin – medobčinski prostorski akti – pri pripravi in sprejemanju katerih sodelujejo tako udeležene občine med seboj kakor država« (Štritof - Brus, Čebulj in Blaganje, 2008, str. 714).

Človekovo okolje se oblikuje na podlagi prostorskih aktov. Vsi posegi oziroma dovoljenja za izvedbo posegov morajo imeti podlago v prostorskem aktu. Zato je izredno pomembno, da so natančno določena merila in pogoji za sprejem prostorskega akta, da ne pride do izigravanja.

5.3 PROSTORSKI AKTI DRŽAVE

5.3.1 DRŽAVNI STRATEŠKI PROSTORSKI NAČRT

22. člen ZPNačrt določa, da je državni strateški prostorski načrt prostorski akt, s katerim se z namenom zagotovitve usklajenega in učinkovitega prostorskega razvoja ob smotni rabi naravnih, prostorskih in drugih razvojnih potencialov določijo cilji prostorskega razvoja države, ki se nanašajo na prostorske ureditve državnega pomena, ter določijo usmeritve za načrtovanje prostorskih ureditev lokalnega pomena. Državni prostorski strateški načrt sprejema Državni zbor Republike Slovenije.

»Državni strateški prostorski načrt je temeljni strateški prostorski akt države, ki je podlaga za vse ostale prostorske načrte, ki z njim ne smejo biti v nasprotju oziroma morajo biti z njim v skladu. V skladu s tem so vsebine državnega strateškega prostorskega načrta splošne, usmerjevalne in načelne ter ne določajo konkretnih pravnih režimov na nepremičninah« (Štritof - Brus, Čebulj in Blaganje, 2008, stran. 721).

Državni strateški načrt za razliko od še vedno veljavne Strategije prostorskega razvoja Slovenije, ki poleg ciljev prostorskega razvoja države določa le zasnove razvoja prostorskih sistemov, poselitve, krajine in gospodarske infrastrukture in je navedeno le splošno, določa zasnove posameznih državnih prostorskih ureditev, ki izhajajo iz

nacionalnih programov, strategij ter drugih razvojnih aktov in dokumentov države, s katerimi se določa celovita državna razvojna politika, in na posameznih področjih, vse usklajeno z varstvenimi zahtevami.

5.3.2 DRŽAVNI PROSTORSKI NAČRT

Državni prostorski načrt se pripravlja za več prostorskih ureditev državnega pomena na določenem območju, in sicer tako natančno, da je mogoče na njegovi osnovi pripraviti projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja oziroma se cilji, usmeritve in zasnove prostorskih ureditev državnega pomena konkretizirajo.

»Z državnim prostorskim načrtom se na podlagi časovnega načrta izvajanja državnega strateškega prostorskega načrta načrtujejo prostorske ureditve, ki so zajete v državnem strateškem prostorskem načrtu, in prostorske ureditve, potrebne za sanacijo posledic naravnih in drugih nesreč. Vključenost neke prostorske ureditve državnega pomena v državni strateški prostorski načrt in njena opredelitev v časovnem načrtu za njegovo izvajanje je pogoj, da bi se ta mogla načrtovati z državnim prostorskim načrtom. Zaradi podrobnosti pogojev za izvedbo prostorskih ureditev, ki se načrtujejo z državnim prostorskim načrtom, je razumljivo, da se na njihovi podlagi pripravljajo projekti za pridobitev gradbenega dovoljenja po predpisih o graditvi objektov in se odloča v upravnih postopkih za izdajo gradbenih dovoljenj« (Štritof - Brus, Čebulj in Blaganje, 2008, str. 728, 729).

Ker je državni prostorski načrt podlaga za pripravo projektov za pridobitev dovoljenja za poseg v prostor, je državni prostorski načrt izvedbeni akt. Vsi posegi, ki se izvajajo v prostoru, morajo biti zajeti v izvedbenem aktu. V primeru da gre za posege državnega pomena, je to najprej v strateškem delu in kasneje v izvedbenem delu, to je v državnem prostorskem načrtu.

5.4 PROSTORSKI AKTI OBČIN

5.4.1 OBČINSKI PROSTORSKI NAČRT

Z občinskim prostorskim načrtom se v skladu z 38. členom ZPNačrt ob upoštevanju usmeritev iz državnih prostorskih aktov, razvojnih potreb občine in varstvenih zahtev določijo cilji in izhodišča prostorskega razvoja občine, načrtujejo prostorske ureditve lokalnega pomena ter določijo pogoji umeščanja objektov v prostor. Občinski prostorski načrt, ki se pripravlja in sprejema kot enovit dokument, je hkrati strateški in izvedbeni prostorski akt. Na območjih, kjer ni predvidena priprava podrobnih prostorskih načrtov, je podlaga za pripravo projektov za pridobitev gradbenega dovoljenja. Občinski prostorski načrt je obvezni prostorski akt, ki ga občina mora sprejeti, da lahko sama oziroma lastniki zemljišč na njenem območju izvajajo posege v prostor, oziroma podlaga za pripravo projektov za pridobitev dovoljenja za poseg v prostor.

Občinski prostorski načrt vsebuje strateški in izvedbeni del, občina pa lahko sprejme strateški del prostorskega načrta tudi kot samostojen prostorski akt. Izvedbeni del občinskega prostorskega načrta je izvedbeni akt, ki določa pogoje za posege v prostor, oziroma izvedbeni akt kot podlaga za izdajo dovoljenja za poseg v prostor.

S strateškim delom občinskega prostorskega načrta se v skladu z 39. členom ZPNačrt določa:

- izhodišča in cilje ter zasnovo prostorskega razvoja občine,
- usmeritve za razvoj poselitve in za celovito prenovu, usmeritve za razvoj v krajini, za določitev namenske rabe zemljišč in prostorskih izvedbenih pogojev ter zasnovo gospodarske javne infrastrukture lokalnega pomena,
- območja naselij, vključno z območji razpršene gradnje, ki so z njimi prostorsko povezana, in
- območja razpršene poselitve.

Z izvedbenim delom občinskega prostorskega načrta, ki je razdeljen na posamezne enote urejanja, ki se določijo glede na enotne lastnosti ter morfološke in funkcionalne značilnosti prostora, pa se določa:

- območja namenske rabe prostora (območja stavbnih, kmetijskih, gozdnih, vodnih in drugih zemljišč),
- prostorske izvedbene pogoje (pogoje glede namembnosti posegov v prostor, njihove lege, velikosti, oblikovanja, priključevanja na javno infrastrukturo, pogoje in merila glede parcelacije, celostnega ohranjanja kulturne dediščine, ohranjanja narave, varstva okolja in naravnih dobrin, varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, pogoje varovanja zdravja ljudi) in
- območja, za katera se pripravi podrobni občinski prostorski načrt.

Določanje namenske rabe prostora je temeljni pravni režim, ki ga določa občinski prostorski načrt. Območja namenske rabe se določijo tako natančno, da je za vsako parcelo v občini namensko rabo nedvoumno mogoče razbrati, da vsak lastnik parcele oziroma upravni organ natančno ve, kakšna je opredelitev zemljišča oziroma namenska raba.

V primeru večjih širitev mest, naselij oziroma načrtovanja novih stavbnih zemljišč na območju občine je predvidena izdelava urbanističnega načrta. Z urbanističnim načrtom se določijo območja celovite prenove naselja z rešitvami in ukrepi za celovito prenovu, javne površine in druge oblike javnega dobra, prometna ureditev vključno s površinami za mirujoči promet, zelene površine naselja, temeljne strukture naselja z elementi urbanističnega in arhitekturnega oblikovanja ter gospodarska javna infrastruktura naselja.

5.4.2 OBČINSKI PODROBNI PROSTORSKI NAČRT

Ko gre za prostorske ureditve lokalnega pomena, so usmeritve za pripravo občinskega podrobnega prostorskega načrta določene že v občinskem prostorskem načrtu. Občinski podrobni prostorski načrt se izdelava zlasti za prostorske ureditve, ki so potrebne za izvajanje lokalnih javnih služb, za prostorske ureditve na območjih, ki se kompleksno urejajo in na katerih se načrtuje več med seboj povezanih posegov v prostor (industrijske cone, stanovanjske soseske, območja za šport in rekreacijo ipd.), za prostorske ureditve, s katerimi se širi naselje, za prostorske ureditve, ki so potrebne prenovе degradiranega urbanega območja, in za prostorske ureditve, ki so potrebne sanacije degradiranih urbanih in naravnih območij. Tu se bodo praviloma iskale najboljše urbanistične in arhitekturne rešitve s pomočjo natečajev. Občinski podrobni prostorski načrt je podlaga za pripravo projektov za pridobitev dovoljenja za poseg v prostor.

Z občinskim podrobnim prostorskim načrtom se podrobneje določi območje, arhitekturne, krajinske in oblikovalske rešitve prostorskih ureditev, območja, za katera se rešitve pridobijo z javnim natečajem, načrt parcelacije, etapnost izvedbe prostorske ureditve, rešitve in ukrepe za celostno ohranjanje kulturne dediščine, rešitve in ukrepe za varstvo okolja in naravnih virov ter ohranjanja narave, rešitve in ukrepe za obrambo ter varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami ter pogoje glede priključevanja objektov na gospodarsko javno infrastrukturo in grajeno javno dobro. V primeru celovite prenovе je sestavni del tudi konservatorski načrt.

5.5 REGIONALNI PROSTORSKI NAČRTI

5.5.1 REGIONALNI PROSTORSKI NAČRT

Ministrstvo in udeležene občine oziroma občina se lahko dogovorijo, da udeležene občine oziroma občina načrtujejo in sprejmejo prostorski akt za določeno prostorsko ureditev, ki je skupnega državnega in regionalnega ali državnega in lokalnega pomena, če je glede na povezanost prostorske ureditve državnega pomena s prostorsko ureditvijo regionalnega oziroma lokalnega pomena to primernejše. V primeru prostorske ureditve, ki je skupnega državnega in regionalnega pomena, jo udeležene občine načrtujejo z regionalnim prostorskim načrtom.

Regionalni prostorski načrt je medobčinski akt, saj ga morajo vse udeležene občine sprejeti v enakem besedilu. Sprejmejo ga v obliki odloka, ki ga morajo potrditi oziroma sprejeti vsi občinski sveti, sicer ne velja.

Regionalni prostorski načrt predstavlja zametek bodočih pokrajinskih prostorskih aktov, katerih priprava in sprejemanje bosta mogoča šele po ustrezni institucionalni ureditvi pokrajin. Ne glede na to, da ZPNačrt v prehodnih določbah določa, da bodo s konstituiranjem pokrajin te poleg nekaterih prostorskih ureditev državnega pomena prevzele načrtovanje prostorskih ureditev regionalnega pomena, pa to ne bo mogoče

brez ustreznih sprememb ZPNačrt, s katerimi bo treba na novo urediti postopke sprejemanja tega prostorskega akta, verjetno pa tudi njegovo vsebino.

5.6 RAZMERJA PROSTORSKIH AKTOV

»V skladu z metodološko pogojeno hierarhijo različnih ravni prostorskega načrtovanja, v katerih morajo biti izvedbene vsebine prostorskih aktov v skladu s strateškimi, podrobnejše s splošnejšimi in posledično tudi lokalne z regionalnimi in državnimi ter regionalne z državnimi, so določena razmerja med prostorskimi akti. Državni prostorski načrt ne sme biti v nasprotju z državnim strateškim prostorskim načrtom. To pomeni, da vsebine, ki so določene v državnem strateškem prostorskem načrtu, v državnem prostorskem načrtu ne smejo biti drugačne, smejo pa v slednjem biti vsebine, ki ji državni strateški prostorski načrt ne obsega. Izjema so državni prostorski načrti za sanacijo naravnih in drugih nesreč, ki so lahko v izrecnem nasprotju z vsebinami državnega strateškega prostorskega načrta« (Blaganje, 2010, str. 716).

Z ZPNačrt so v 15. členu jasno določena tudi razmerja občinskih prostorskih aktov. Občinski prostorski akti ne smejo biti v nasprotju z državnimi prostorskimi akti in regionalnim prostorskim načrtom.

Občinski podrobni prostorski načrt mora biti skladen z občinskim prostorskim načrtom, občinski prostorski načrt pa ne sme biti v nasprotju z občinskim strateškim načrtom.

Raba prostora je sicer v izključni pristojnosti občin, vendar je treba poudariti, da občine pri svojih odločitvah o rabi prostora niso samostojne. Vse odločitve o rabi prostora in predvsem o spremembi namenske rabe prostora morajo biti usklajene z vsemi nosilci urejanja prostora, ki pa morajo imeti podlago za usmeritve v zakonih in državnih prostorskih aktih. Interes posameznika po spremembi namenske rabe prostora ne sme biti nad interesi varovanja okolja, ohranjanja narave in predvsem pred varovanjem najboljših kmetijskih zemljišč.

6 PREGLED PREDPISOV S PODROČJA VARSTVA OKOLJA IN OHRANJANJA NARAVE

6.1 VARSTVO OKOLJA

Zakon o varstvu okolja (ZVO-1C, Uradni list RS, št. 39/06-UPB1, 28/06 – Skl. US, 49/06-ZMetD, 66/06 Odl. US, 33/07-ZPNačrt, 57/08-ZFO-1A, 70/08, 108/09) je temeljni zakon na področju varstva okolja. Varstvo okolja ureja predvsem z vidika varstva pred obremenjevanjem okolja kot temeljnimi pogojem za trajnostni razvoj in v tem okviru določa temeljna načela varstva okolja, ukrepe varstva okolja, spremljanje stanja okolja in informacije o okolju, ekonomske in finančne instrumente varstva okolja, javne službe varstva okolja.

Danes veljaven Zakon o varstvu okolja se je nenehno spreminjal in dopolnjeval. V letu 2008 so bile v zakon vnesene nove določbe evropskih direktiv. Vendar je bilo vnovič ugotovljeno, da je potrebna ponovna sprememba in dopolnitev zakona v nekaterih členih. Tako je bil v letu 2009 sprejet in objavljen Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu okolja (ZVO-1C, Uradni list, RS, št. 108/09), ki je vnesel nove člene, ki se dotikajo tega diplomskega dela.

V skladu z ZVO-1 je namen varstva okolja spodbujati in usmerjati tak družbeni razvoj, ki omogoča dolgoročne pogoje za človekovo zdravje, počutje in kakovost njegovega življenja ter ohranjanje biotske raznovrstnosti.

»Z ZVO-1 so se v slovenski pravni red med drugim prenesle določbe Direktive 2001/42/ES. Cilj te direktive je zagotoviti visoko raven varstva okolja in prispevati k vključevanju okoljskih vidikov v pripravljane in sprejemanje načrtov in programov, zato da se spodbuja trajnostni razvoj, za doseganje tega cilja pa je direktiva državam članicam določila obveznost izvajanja okoljske presoje nekaterih načrtov in programov, ki bodo verjetno znatno vplivali na okolje. ZVO-1 je izvajanje te okoljske presoje skladno z direktivo uredil skozi postopek celovite presoje vplivov na okolje. Ta se po 40. členu ZVO-1 izvede v postopku priprave načrtov, programov ali drugih splošnih aktov in njihovih sprememb, katerih izvedba lahko pomembno vpliva na okolje, z njim pa se ugotovi in oceni vplive na okolje ter vključenost zahtev varstva okolja, ohranjanja narave, varstva človekovega zdravja in kulturne dediščine na načrt« (Kumer in Ivanič, 2008, str. 32).

Po ZVO-1 je namen varstva okolja spodbujanje in usmerjanje takšnega družbenega razvoja, ki omogoča dolgoročne pogoje za človekovo zdravje, počutje in kakovost njegovega življenja ter ohranja biotske raznovrstnosti.

ZVO-1 določa v 2. členu, da so cilji varstva okolja zlasti:

- preprečitev in zmanjšanje obremenjevanja okolja,
- ohranjanje in izboljšanje kakovosti okolja,
- trajnostna raba naravnih virov,
- zmanjšanje rabe energije in večja uporaba obnovljivih virov energije,
- odpravljanje posledic obremenjevanja okolja, izboljšanje porušenega naravnega ravnovesja in ponovno vzpostavljanje njegovih regeneracijskih sposobnosti,
- povečanje snovne učinkovitosti proizvodne in potrošnje ter
- opuščanje in nadomeščanje uporabe nevarnih snovi.

6.1.1 NAČELA VARSTVA OKOLJA

»Zakon o varstvu okolja sistemsko ureja določena načela, ki jih morajo spoštovati in upoštevati vsi subjekti varstva okolja, torej država, državljani in drugi prebivalci kot posamezniki ali organizirani v društva, strokovna in druga združenja ter druge nevladne organizacije za varstvo okolja; podjetja, ki opravljajo dejavnosti varstva okolja, in njihova združenja; izvajalci javnih služb, posameznih zadev na področju javnih služb in nosilci javnih pooblastil na področju varstva okolja, pa tudi povzročitelji obremenitve okolja. Med te subjekte nedvomno spada tudi lokalna skupnost« (Viler Kovačič, 1999, str. 353).

V vsaki zakonodaji so izjemno pomembna načela, ki jim moramo vseskozi slediti z namenom doseganjem ciljev, ki jih postavlja zakon. Načela so merilo in napotek pri razumevanju določenih členov zakona in nam pomagajo pri izvajanju zakonskih določb. Načela so splošna, ampak zavezujoča v vseh postopkih in dejanjih pri posegih in ravnanjih v okolju, z namenom doseganja ciljev varstva okolja.

Z namenom doseganja ciljev varstva okolja je v ZVO-1 celotno drugo poglavje namenjeno temeljnemu načelom varstva okolja.

6.1.1.1 Načelo trajnostnega razvoja

»Država in občina morata pri sprejemanju politik, strategij, programov, načrtov in splošnih pravnih aktov ter pri izvajanju drugih zadev iz svoje pristojnosti spodbujati takšen gospodarski in socialni razvoj družbe, ki pri zadovoljevanju potreb sedanje generacije upošteva enake možnosti zadovoljevanja potreb prihodnjih in omogoča dolgoročno ohranjanje okolja. Zaradi spodbujanja trajnostnega razvoja morajo biti zahteve varstva okolja vključene v pripravo in izvajanje politik ter dejavnosti na vseh področjih gospodarskega in socialnega razvoja« (ZVO-1, 4. člen).

Besedna zveza »trajnostni razvoj« se vedno več uporablja na vseh področjih. Pomeni tudi, da se je družba zavedla, da je sama odgovorna za svoja dejanja in v kakšnem stanju bo ohranjen načrt za prihodnje generacije.

6.1.1.2 Načelo celovitosti

»Država in občina morata pri sprejemanju politik, programov, načrtov in splošnih pravnih aktov ter pri izvajanju drugih zadev iz svoje pristojnosti upoštevati njihove vplive na okolje, tako da prispevajo k doseganju ciljev varstva okolja. Kot merilo se upoštevajo človekovo zdravje, počutje in kakovost njegovega življenja ter preživetje, varstvo pred okoljskimi nesrečami in zdravje ter počutje drugih živih organizmov« (ZVO-1, 5. člen).

V vseh postopkih je pomembna celovitost. Vedno je treba dati potreben poudarek vsem možnim vplivom, ki bi jih lahko imelo določeno človeško dejanje na okolje. Povzeti je treba vse ukrepe, da se ohrani okolje in s tem človekovo zdravje, počutje in s tem posledično kakovost življenja človeka in drugih živih organizmov.

6.1.1.3 Načelo sodelovanja

»Država in občina pri sprejemanju politik, strategij, načrtov in splošnih pravnih aktov, ki se nanašajo na varstvo okolja, omogočata sodelovanje povzročiteljev obremenitve, izvajalcev javnih služb varstva okolja in drugih oseb, ki opravljajo dejavnosti varstva okolja in javnosti. Država zagotavlja sodelovanje in solidarnost pri reševanju globalnih in meddržavnih vprašanj varstva okolja, zlasti s sklepanjem meddržavnih pogodb, s sodelovanjem z drugimi državami v zvezi z načrti, programi in posegi v okolje s čezmejnimi vplivom, z obveščanjem drugih držav o okoljskih nesrečah in mednarodno izmenjavo okoljskih podatkov. Občine so med seboj solidarne in sodelujejo pri izvajanju nalog varstva okolja iz svoje pristojnosti, da se zagotovijo okoljsko bolj sprejemljivi, primernejši in ekonomsko učinkovitejši ukrepi varstva okolja« (ZVO-1, 6. člen).

Da bomo ohranili naš načrt in s tem življenje, moramo k temu prispevati vsi in skupaj. V postopke, ki se tičejo okolja, je vedno treba vključiti javnost.

6.1.1.4 Načelo preventive

»Mejne vrednosti emisije, standardi kakovosti okolja, pravila ravnanja in drugi ukrepi varstva okolja morajo biti zasnovani, vsak poseg v okolje pa načrtovan in izveden tako, da povzroči čim manjše obremenjevanje okolja. Za uresničevanje se uporabljajo najboljše razpoložljive tehnike, dostopne na trgu. Za preprečevanje škodljivih učinkov na okolje in zdravje ljudi se posegi v okolje usmerjajo tudi z dolgoročno naravnanimi priporočili« (ZVO-1, 7. člen).

Pri vseh dejanjih je treba skrbeti, da ne bodo povzročala negativnih vplivov na okolje oziroma bodo čim manj obremenjevala okolje.

6.1.1.5 Načelo previdnosti

»Uvajanje novih tehnologij, proizvodnih postopkov in izdelkov je dopustno le, če ob upoštevanju stanja znanosti in tehnike ter možnih varstvenih ukrepov ni pričakovati nepredvidljivih škodljivih učinkov na okolje ali zdravje ljudi. Če obstaja možnost nepopravljivega uničenja okolja ali če so ogrožene njegove regeneracijske sposobnosti, pomanjkanje znanstvene zanesljivosti ne sme biti razlog za odlaganje ukrepov« (ZVO-1, 8. člen).

Pomembnost tega načela se kaže tudi v primeru jedrske nesreče, ki smo ji priča v zadnjem času. Vse posege in tehnologije je treba načrtovati tako, da smo zmožni obvladati situacije, ki jih lahko povzroči človekovo dejanje v vsakem trenutku. Na žalost nam nesreče, ki se dogajajo, kažejo, da navedeno načelo ni vedno upoštevano.

6.1.1.6 Načelo odgovornosti povzročitelja

V skladu z 9. členom ZVO-1 je povzročitelj obremenitve odgovoren za odpravo vira čezmernega obremenjevanja okolja in njegovih posledic ter sanacijo okoljske škode. Odgovornost ostane tudi v primeru stečaja ali likvidacije povzročitelja.

Pomembno je, da se investitor posega v prostor, ki povzroči čezmerno obremenjevanje okolja, zaveda, da je odgovoren za sanacijo škode.

6.1.1.7 Načelo plačila za obremenjevanje

10. člen ZVO-1 določa, da povzročitelj obremenitve krije vse stroške predpisanih ukrepov za preprečevanje in zmanjševanje onesnaženja ter tveganja za okolje, rabo okolja ter odpravo posledic obremenjevanja okolja. Zaradi zmanjševanja obremenjevanja okolja, zaradi onesnaževanja ali zaradi okolju škodljivih snovi v surovinah, polizdelkih se lahko predpiše okoljsko dajatev. Lahko se predpišejo tudi finančne garancije za plačilo stroškov obremenjevanja okolja. Povzročitelj obremenitve se mora zavarovati proti odgovornosti za škodo, ki jo lahko s svojo dejavnostjo povzroči okolju.

6.1.1.8 Načelo subsidiarnega ukrepanja

Po 11. členu ZVO-1 država skrbi za odpravo posledic čezmerne obremenitve okolja, ki so jih povzročili povzročitelji, ki niso znani ali jih ni mogoče terjati, in krije stroške odprave teh posledic, razen tovrstnih posledic čezmerne obremenitve okolja zaradi ravnanja s komunalnimi odpadki, ki jih mora odpraviti občina in zato tudi kriti stroške. Če se povzročitelj ugotovi kasneje, imata država ali občina pravico in dolžnost izterjati vračilo

stroškov. Stroški subsidiarnega ukrepanja države ali občine ne pokrivajo stroškov odškodninskih zahtevkov oškodovancev zaradi posledic čezmerne obremenitve okolja.

6.1.1.9 Načelo spodbujanja

Država in občina v skladu z 12. členom ZVO-1 spodbujata dejavnosti varstva okolja, ki preprečujejo ali zmanjšujejo obremenjevanje okolja, in tiste posege v okolje, ki zmanjšujejo porabo snovi in energije ter manj obremenjujejo okolje ali ga omejujejo pod stopnjo dopustnih meja. Država in občina spodbujata tudi ozaveščanje, informiranje in izobraževanje o varstvu okolja.

6.1.1.10 Načelo javnosti

Načelo javnosti, določeno s 13. členom ZVO-1, določa, da so okoljski podatki javni in ima v skladu z zakonom dostop do njih vsak. Javnost ima pravico sodelovati v postopkih sprejemanja politik, strategij, programov, načrtov, ki se nanašajo na varstvo okolja, ter v postopkih izdajanja konkretnih pravnih aktov, ki se nanašajo na posege v okolje.

Načelo javnosti je posebej poudarjeno, kar se kasneje tudi kaže skozi določbe zakona, ki vsebuje člene o sodelovanju javnosti in obveznosti izdelave celovite presoje vplivov na okolje.

6.1.1.11 Načelo varstva pravic

»Za uresničevanje pravice do zdravega življenjskega okolja lahko državljanke ali državljani kot posameznice ali posamezniki ali njihova društva, združenja in organizacije pred sodiščem zahtevajo, da nosilec ali nosilka posega v okolje ustavi poseg, če bi povzročil ali povzročila neposredno nevarnost za življenje ali zdravje ljudi, ali da se mu prepove začetni izvajanje posega v okolje, če je izkazana velika verjetnost, da bi povzročil takšne posledice. Za varovanje pravice do zdravega življenjskega okolja kot posebnega področja je v skladu z zakonom pristojen tudi varuh človekovih pravic« (ZVO-1, 14. člen).

6.1.1.12 Načelo dopustnosti posegov v okolje

Poseg v okolje je dopusten le, če ne povzroča čezmerne obremenitve. ZVO-1 določa primer, ko je za poseg v okolje treba pridobiti okoljevarstveno soglasje ali dovoljenje, področni zakoni pa določajo pridobitev pravice za posebno rabo naravnih dobrin.

6.1.1.13 Načelo ekološke funkcije lastnine

Načelo ekološke funkcije lastnine, določeno s 16. členom ZVO-1, določa, da je pri uživanju lastninske pravice ali pravice rabe naravnih dobrin treba zagotoviti ohranjanje in izboljšanje kakovosti okolja, ohranjanje naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti. Raba

naravnega javnega dobra ne sme ogrožati okolja ali naravnega javnega dobra. Za ekološko pomembna območja ali naravne vrednote se lahko določi poseben režim uživanja lastnine, drugih pravic rabe ali opravljanja dejavnosti. Zakon o varstvu okolja in na njegovi podlagi izdani predpisi, pa tudi nekateri drugi predpisi – npr. s področja ohranjanje narave in naravnih javnih dobrin – podrobneje določajo način uresničevanja temeljnih načel varstva okolja.

6.2 NACIONALNI PROGRAM VARSTVA OKOLJA

Nacionalni program varstva okolja (NPVO, Uradni list RS, št. 83/99), ki ga je sprejel Državni zbor, je osnovni strateški dokument na področju varstva okolja, katerega bistvo in pomen je razumen odnos družbe do narave in vzdržen okoljski red, ki temeljita na upoštevanju naravnih in družbenih zakonitosti razvoja. Vsaka usmerjena skupnost skuša krepiti svoje ustvarjalne moči in družbeni proizvod. Varen razvoj pa zagotavljajo le sodobne sonaravne tehnologije, ki ohranjajo naravo ter vzdržujejo zdravju in blaginji ljudi primerne razmere. Varstvo okolja pa ni le zaščita narave in zdravja ljudi, temveč gospodarjenje z naravnim viri in vrednotami ter razvojno gibanje.

Cilj Nacionalnega programa varstva okolja je približevanje k načelu trajnostnega razvoja, to je splošno izboljšanje stanja okolja in s tem kakovosti življenja ter varstvo naravnih virov. V skladu s tem ciljem Nacionalni program varstva okolja vsebuje skladen niz instrumentov varstva okolja, na sedanji stopnji degradacije okolja usmerjen predvsem v odpravljanje najpomembnejših problemov. Določa cilje na posameznih področjih v določenih časovnih obdobjih in prednostne naloge ter ukrepe za doseganje teh ciljev.

Z odločitvijo o vstopu v Evropsko unijo je bila sprejeta tudi obveznost prevzema njenega pravnega reda. Zato je Nacionalni program varstva okolja »evropsko naravnani« in upošteva usmeritve petega akcijskega programa Evropske unije. Nacionalni program varstva okolja je zasnovan kot dokument z usmeritvami za vse dejavnike, ki lahko odločilno vplivajo na okoljske razmere. Zato v njem ni izoblikovanih rešitev oziroma projektov, vsebuje pa osnove, na katerih so posamezni sektorji dolžni graditi svoje okoljsko naravnane programe. Nacionalni program varstva okolja sistematično razvršča glede na vire, ki so na voljo ali dosegljivi ob ustreznih projektih.

Nacionalni program varstva okolja ima dvojni pomen:

- usmerja razvoj na usklajenih sonaravnih osnovah in
- povezuje vse dejavnike, ki vplivajo na okolje, v močnejši tok načrtnega delovanja, kar pomeni koncentrirane napore in sredstva na tistih področjih, kjer bo učinek največji tako glede racionalnosti naložb kakor glede izboljšanja okolja.

Splošno podporo imajo štiri prednostna področja nalog:

- očiščenje vodovja in zagotovitev trajnih virov neoporečne vode;
- ureditev ravnanja z odpadki od nastajanja do njihove možne predelave in uporabe ter končno varnega odlaganja ostankov;

- varstvo biotske pestrosti s primerno zaščito narave in zadostno omejitvijo ali preprečitvijo škodljivih vplivov nanjo;
- okrepitev, organizacija in usposobitev odgovornih dejavnikov za uspešno izvajanje številnih nalog, od zakonodajnih do izobraževalnih, in to na vseh ravneh – državni, pokrajinski, lokalni.

Čista pitna voda je najpomembnejša dobrina, ki jo premalo cenimo. Po besedah ministra za okolje in prostor imamo v Sloveniji še vodo, ki jo lahko pijemo iz pipe. Vendar povsod vseeno ni tako, na območju Apaškega polja je voda že več let onesnažena z nitrati, zato morajo prebivalci za uživanje kupovati vodo v plastenkah. Da se to ne bi dogajalo tudi drugod, je naloga za očiščenje vodovja in zagotovitev trajnih virov neoporečne vode zagotovo prednostno področje varstva okolja. Za preprečitev onesnaženosti vodovja in podtalnice pa je zagotovo treba urediti ravnanje z odpadki. Zaradi trajnostnega razvoja, ki je cilj na vseh področjih, pa ohranjanje biotske raznovrstnosti. Vsa navedena prednostna področja pa bodo lahko uspešna le ob ustrezni zakonodaji, nadzoru nad izvajanjem te in ob izobraževanju od vrtca do šole, od prodajalca do potrošnika in dalje.

6.3 OHRANJANJE NARAVE

Varstvo oziroma ohranjanje varstva narave je del varstva okolja. Da bi varovali in ohranjali okolje, moramo naravo varovati tako, da bo ostala ohranjena tudi za naslednje generacije. Posebej moramo biti pazljivi pri izkoriščanju naravnih virov, ki so neobnovljivi oziroma moramo izvesti vse ukrepe, da bi bili v največji možni meri izkoriščeni obnovljivi viri energije. Ohranjanje narave in doseganje navedenega cilja pa se lahko uresničuje preko prostorskih aktov, ki določajo posege in pogoje za posege v prostor. Ohranjanje narave, varstvo okolja in prostorsko načrtovanje so zato neločljivo povezani in le ob skupnem upoštevanju zakonodaje bo dosežen temeljni cilj, to je vzdržen prostorski razvoj, ki ne bo podlegel interesom kapitala.

Ideje o varovanju narave so se pojavile, ko so se začeli kazati prvi resni negativni pojavi in znaki brezobzirnega človekovega ravnanja z njo, povezanega z naglim ekonomskim razvojem, zlasti pospešenim industrijskim razvojem. Začetne korake varstva narave so naredili napredni posamezniki, ki so z opisovanjem naravnih lepot in opozarjanjem o njihovem ogrožanju ter z javnimi pobudami za njihovo varovanje poskušali obvarovati posamezne dele narave.

Ustava v splošnih določbah določa, da je dolžnost države skrb za ohranjanje naravnega bogastva in kulturne dediščine, kakor tudi ustvarjanje možnosti za skladen civilizacijski in kulturni razvoj Slovenije, da je dolžnost države in občin, da skrbijo za ohranjanje naravne in kulturne dediščine, da država določa posebne pogoje za uporabo zemljišč, določa posebno varstvo kmetijskih zemljišč in predvsem, da ima vsakdo pravico do zdravega življenjskega okolja. Ustava sama izrecno ne ureja varstva narave, vendar je varstvo narave v javnem interesu in je naloga države, da javni interes izvaja z ustrežno zakonsko ureditvijo ter izvaja to ureditev skupaj z občinami. Obveznost varovanja naravnih vrednot

in redkosti je ustavna obveznost vsakogar. Kot rezultat pravne države in prizadevanj posameznikov, organizacij in drugih je nastal Zakon o ohranjanju narave, ki je bil sprejet leta 1999 in je bil do danes večkrat spremenjen in dopolnjen.

Zakon o ohranjanju narave (ZON, Uradni list RS, št. 96/04-ZON-UPB2, 61/06-ZDru-1, 32/08 – Odl. US, 8/10 – ZSKZ-B)) določa ukrepe ohranjanja biotske raznovrstnosti in sistem varstva naravnih vrednot z namenom prispevati k ohranjanju narave. V skladu s 6. členom ZON se morajo ukrepi ohranjanja biotske raznovrstnosti in sistem varstva naravnih vrednot vključevati v urejanje prostora ter rabo in izkoriščanje naravnih dobrin ter v ukrepe varstva kulturne dediščine.

Ukrepi ohranjanja biotske raznovrstnosti so tisti ukrepi, s katerimi se ureja varstvo prosto živečih rastlinskih in živalskih vrst, vključno z njihovim genskim materialom in habitatami ter ekosistemi, in omogoča trajnostno rabo sestavin biotske raznovrstnosti ter zagotavlja ohranjanje naravnega ravnovesja.

Sistem varstva naravnih vrednot je sistem, ki določa postopke in načine podeljevanja statusa naravnih vrednot ter izvajanja njihovega varstva.

ZON vzpostavlja celovit sistem ohranjanja narave, katerega namen je varstvo naravnih vrednot in ohranitev sestavin biotske raznovrstnosti. Opredeljuje predmete varstva, načine in ukrepe varstva, organiziranost na področju varstva narave, financiranje varstva narave, programiranje in načrtovanje varstva narave in druge vsebine, potrebne za učinkovito varstvo narave. Med predmete varstva na področju ohranjanja biotske raznovrstnosti, ki so območno določeni oziroma določljivi, se uvrščajo habitatni tipi, ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju, habitatni zavarovanih in mednarodno varovanih vrst, ekološko pomembna območja in posebna varstvena območja, ki tvorijo evropsko ekološko omrežje. Predmeti varstva tvorijo tudi ogrožene, zavarovane in mednarodno varovane prosto živeče rastlinske in živalske vrste.

»ZON v slovenski pravni red prenesel določbe Direktive Sveta št. 92/43/EGS o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst in tudi določil, da je za vse načrte in njihove spremembe, ki bi lahko pomembno vplivali na zavarovano območje, posebno varstveno območje ali potencialno posebno ohranitveno območje sami po sebi ali v povezavi z drugimi načrti, treba izvesti presojo sprejemljivosti njegovih vplivov oziroma posledic glede na varstvene cilje teh območji. Za izvedbo presoje te sprejemljivosti pa ni določil kakšnega svojega postopka, temveč se presoja izvede v postopku CPVO, kot ga predpisuje ZVO-1, razen v kolikor niso s samim ZON določene kakšne posebnosti postopka te presoje napram ZVO-1« (Kumer et al., 2008, str. 33).

Tako ZON v 33. a členu določa, da je zaradi ohranitve ugodnega stanja in preprečitve slabšanja ugodnega stanja ptic in drugih živalskih ter rastlinskih vrst, njihovih habitatov

in habitatnih tipov na posebnih varstvenih območjih in potencialnih posebnih ohranitvenih območjih treba izvesti presojo sprejemljivosti načrtov, programov, prostorskih ali drugih aktov in presojo sprejemljivosti posegov v naravo.

6.3.1 ZAVAROVANO OBMOČJE

Naravne vrednote je treba varovati. Če jih ne bomo varovali, bodo za vedno izginile in s tem bi lahko povzročili nepopravljive posledice za naše okolje in naravo. Ker pa je za vsako varovanje treba sprejeti določena pravila, je tudi za varovanje naravnih vrednot bilo treba sprejeti določena pravila. V skladu z našo zakonodajo se naravne vrednote zavarujejo z aktom o zavarovanju naravne vrednote, ki ga sprejme vlada ali pristojni organ ene ali več lokalnih skupnosti.

Akt o zavarovanju mora določati zlasti:

- naravno vrednoto z njenim obsegom in sestavinami;
- namen zavarovanja;
- pravila ravnanja oziroma varstveni režim in razvojne usmeritve;
- določitev načina opravljanja nalog, potrebnih za zagotovitev namena zavarovanja.

Z aktom o zavarovanju je namreč treba natančno določiti, katero naravno vrednoto varujemo, zakaj je treba določeno naravno vrednoto varovati, kakšna so pravila ravnanja in predvsem, kdo opravlja naloge varovanja. Vedno je najpomembnejša določitev, kako se izvajata varovanje in nadzor nad izvedbo varovanja. Lahko imamo zelo dober akt o varovanju naravne vrednote, vendar če se ne izvaja nadzora nad izvedbo posegov, je sam akt neučinkovit.

Zavarovana območja delimo na ožja zavarovana območja, to so naravni spomenik, strogi naravni rezervat in naravni rezervat, ter širša zavarovana območja, med katere prištevamo narodne, regijske in krajinske parke.

6.3.2 POSEBNO VARSTVENO OBMOČJE

Posebno varstveno območje je ekološko pomembno območje, ki je na ozemlju UE pomembno za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja ptic in drugih živalskih ter rastlinskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov. Posebna varstvena območja tvorijo ekološko omrežje, imenovano Natura 2000 (ZON, 33. člen).

Posebna varstvena območja so v Republiki Sloveniji določena z Uredbo o posebnih varstvenih območjih (Uredba Natura 2000, Uradni list RS, št. 49/04).

Evropsko omrežje območij Natura 2000 je skladno ekološko omrežje med seboj funkcionalno povezanih območij narave, katerih ohranitev je nujna za vzdrževanje ali

izboljšanje ugodnega stanja ohranjenosti evropsko pomembnih živalskih in rastlinskih vrst ter habitatnih tipov.

V območju Natura 2000 so določena tudi potencialna posebna hranitvena območja in način njihovega varstva. V Uredbi Natura območje so določeni varstveni cilji ter varstvene usmeritve za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja prosto živečih rastlinskih in živalskih vrst, njihovih habitatov ter habitatnih tipov, katerih ohranjanje je v interesu Evropske unije, in druga pravila ravnanja za ohranjanje teh območij. Z Uredbo Natura 2000 se prenaša del Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL L št. 206 z dne 22. 7. 1992, str. 7) s spremembami in del Direktive Sveta 79/409/EGS z dne 2. aprila 1979 o ohranjanju prosto živečih ptic (UL L št. 103 z dne 25. 4. 1979, str. 1) s spremembami (Uredba Natura 2000, 1. člen).

Z Uredbo Natura 2000 se določeni varstveni cilji z namenom ohranjati, vzdrževati ali izboljšati obstoječe lastnosti nežive in žive narave, ki prispevajo k ugodnemu stanju rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov, določijo na osnovi ekoloških potreb posameznih vrst in habitatnih tipov, zaradi katerih je opredeljeno območje Natura.

Osnovni cilj Nature 2000 je ohraniti in povečati biotsko pestrost v območju Evropske unije za bodoče rodove z omogočanjem odgovornega trajnostnega razvoja, del tega cilja pa je tudi spodbujati tradicionalno sobivanje ljudi in narave. Območja Nature 2000 so živa območja, ki jim dajemo pomen tudi ljudje, zato je pomembno tudi iskanje razvojnih priložnosti.

Direktiva o pticah je bila prvi naravovarstveni predpis EU. To je prva direktiva, ki je postavila podlage za zavarovanje določenih vrst ptic in s tem odločilno prispevala k ustavitvi upada nekaterih najbolj ogroženih ptic Evrope.

6.3.3 POTENCIALNO POSEBNO OHRANITVENO OBMOČJE

Potencialno posebno ohranitveno območje je območje, ki izpolnjuje strokovne kriterije, določene s predpisi EU za določitev Natura območij, in jih Vlada Republike Slovenije predlaga pristojnim organom EU v potrditev.

Tudi v Republiki Sloveniji je nekaj takšnih območij. Eno izmed takšnih območij je tudi na območju Apaške doline. Območje ob Muri v Apaški dolini je bilo predlagano, da se vključi v območje Natura 2000, vendar je bilo zaradi načrtov po gradnji hidroelektrarn na reki Muri izločeno iz predloga. Zavedni posamezniki in okoljevarstvene organizacije si še vedno prizadevajo, da bi se območje vključilo v območje Natura 2000, da se ne bi uničilo edinstveno območje narave.

6.4 PRESOJA SPREJEMLJIVOSTI

Zaradi zavarovanja narave ter živalskih in rastlinskih vrst je potrebna posebna pozornost pri izvajanju določenih posegov v naravo oziroma okolje. Potrebna je presoja vseh učinkov določenih posegov, ki se načrtujejo z načrti, na naravo in okolje. V Republiki Sloveniji je zato uveden tako imenovan postopek presoje sprejemljivosti.

Postopek presoje sprejemljivosti se vodi skupaj s postopkom celovite presoje vplivov na okolje v postopku priprave in sprejemanja prostorskega akta, kar je tudi razvidno iz priložene sheme postopka celovite presoje vplivov na okolje s presojo sprejemljivosti (priloga 1).

Postopek presoje sprejemljivosti vplivov izvedbe načrtov in posegov v naravo na varovana območja je implementacija Direktive o habitatih 92/43/EGS in Direktive o pticah 797409/EGS ter Direktive 2001/42/EGS Evropskega parlamenta in Sveta, z dne 27. junija 2001, o presoji vplivov nekaterih načrtov in programov na okolje. Zahteve direktiv v slovensko zakonodajo so vključene preko ZVO-1 in ZON. Sam postopek izvedbe presoje sprejemljivosti vplivov izvedbe načrtov in posegov v naravo na varovana območja pa je natančno opredeljen s Pravilnikom o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Pravilnik o presoji, Uradni list RS, št. 130/04, 53/06, 38/10, 3/11).

V skladu s 1. členom Pravilnika o presoji se s presojo sprejemljivosti vplivov izvedbe načrtov in posegov v naravo na varovana območja za načrt ali poseg v naravo, katerega izvedba bi sama po sebi ali v povezavi z drugimi načrti ali posegi v naravo lahko pomembno vplivala na zavarovana območja, posebna varstvena območja in potencialna posebna ohranitvena območja, ugotovijo pričakovani vplivi in presodi sprejemljivost njihove izvedbe na varstvene cilje varovanih območij in njihovo celovitost ter povezanost, vključno s povezanostjo evropskega ekološkega omrežja Natura 2000.

Glavni cilji presoje sprejemljivosti vplivov izvedbe načrtov in posegov v naravo na varovana območja so:

- ohranjanje celovitosti povezanosti območij, vključno s povezanostjo evropskega ekološkega omrežja Natura 2000,
- ohranjanje njihovih lastnosti in
- ohranjanje ugodnega stanja ohranjenosti habitatnih tipov in vrst.

V postopku izvedbe presoje sprejemljivosti vplivov izvedbe načrtov in posegov v naravo na varovana območja je potreben največji poudarek na optimizaciji prostorskih načrtov z vidika varstva narave, kar dosežemo s presojanjem »delovnih« prostorskih rešitev v vseh vmesnih fazah. Zato je pomembno, da presoja sprejemljivosti vplivov izvedbe načrtov in posegov v naravo na varovana območja poteka sočasno z nastajanjem prostorskega akta. V postopku je potrebno nenehno in konstruktivno sodelovanje med pripravljavci prostorskega akta, izdelovalci okoljskega poročila in dodatka okoljskemu poročilu, ki se

nanaša na presojo sprejemljivosti vplivov izvedbe načrtov in posegov v naravo na varovana območja.

V postopku izvedbe presoje sprejemljivosti vplivov izvedbe načrtov in posegov v naravo na varovana območja gre za presojo na podlagi predvidevanj in tako sam postopek presoje sprejemljivosti ni pogojen z gotovostjo, ampak z verjetnostjo pomembnih vplivov, ki so posledica načrtov in projektov v in tudi zunaj varovanega območja. Presojajo se namreč posegi, ki bodo šele izvedeni in se tako lahko le predvidevajo oziroma ocenjujejo vplivi, ki jih bodo imeli na okolje, naravo in predvsem na človekovo zdravje. To je posebej pomembno ob dejstvu, da se uvajajo vedno nove tehnologije, ki še niso preizkušene, in se lahko njihovi vplivi ali pa celo nevarnosti za človekovo zdravje le ocenjujejo oziroma predvidevajo.

V nadaljevanju je predstavljeno, kdaj je obvezna izdelava presoje sprejemljivosti vplivov izvedbe načrtov in posegov v naravo na varovana območja (v nadaljevanju: presoja sprejemljivosti), postopek izvedbe presoje sprejemljivosti in določila prevlade javne koristi na javno koristjo ohranjanja narave.

6.4.1 OBVEZNOST IZDELAVE PRESOJE SPREJEMLJIVOSTI

Na podlagi 101. člena ZON je za vsak načrt ali spremembo načrta, ki ga na podlagi zakona sprejme pristojni državni organ ali pristojni organ občine za področje urejanja prostora, upravljanja voda, gospodarjenja z gozdovi, lova, ribištva, rudarstva, kmetijstva, energetike, industrije, transporta, ravnanja z odpadki in odpadnimi vodami, oskrbe prebivalstva s pitno vodo, telekomunikacij in turizma in bi lahko pomembno vplival na zavarovano območje, posebno varstveno območje ali potencialno posebno ohranitveno območje sam po sebi ali v povezavi z drugimi načrti, treba izvesti presojo sprejemljivosti njegovih vplivov oziroma posledic glede na varstvene cilje teh območij.

Načrt, ki lahko pomembno vpliva na zavarovano območje, posebno varstveno območje ali potencialno posebno ohranitveno območje, je načrt, ki posega na zavarovano območje, posebno varstveno območje ali potencialno posebno ohranitveno območje sam po sebi ali na podlagi kumulativnih vplivov ali pa bi lahko sama izvedba načrta vplivala na ta območja.

Načrt, ki lahko pomembno vpliva na zavarovano območje, posebno varstveno območje ali potencialno posebno ohranitveno območje, je tudi načrt, s katerim se določajo ali načrtujejo posegi v naravo, ki so določeni kot posegi, ki so določeni z Uredbo o vrstah posegov v okolje, za katere je obvezna presoja vplivov na okolje (Uradni list RS, št. 66/96, 12/00, 83/02).

Pred izdelavo načrta je dolžan pripravljavec načrta, ki je lahko lokalna skupnost ali drug državni organ, posredovati na ministrstvo, pristojno za varstvo okolja, vlogo o nameri izdelave načrta.

Če iz obvestila pripravljavca načrta o nameri izdelave načrta niso razvidni podatki, ki dajejo zadostno podlago za odločitev, in se načrt nanaša na zavarovano območje, posebno varstveno območje ali potencialno posebno ohranitveno območje, hkrati pa je ta načrt tudi neposredna pravna podlaga za izdajo dovoljenj za poseg v naravo, je treba izvesti presojo sprejemljivosti tega načrta.

Presoje sprejemljivosti pa ni treba izvesti za tiste načrte, ki so neposredno povezani ali potrebni za varstvo teh območij oziroma za načrte upravljanja teh območij.

Presoje sprejemljivosti pa ni treba izvesti tudi za načrte trajnostnega gospodarjenja oziroma upravljanja z naravnimi dobrinami, ki so potrebni za ohranjanje ugodnega stanja habitatnih tipov in habitatov vrst na teh območjih, skladno s programom vlade in načrti, ki so namenjeni izključno varstvu teh območij, vendar le, če ne vsebujejo posegov v naravo, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje. Čeprav bi se izvajali določeni posegi, ki bi lahko ugodno vplivali na živalske in rastlinske vrste, ni nujno, da ti posegi resnično ne bi okrnili naravnega ravnovesja. V primeru gradenj ali posegov, ki imajo lahko vpliv na rastlinske in živalske vrste in so namenjeni ohranjanju ugodnega stanja, je tudi potrebna izvedba presoje sprejemljivosti. Vedno je namreč treba slediti cilju ohranjanja ugodnega stanja narave, okolja in s tem posledično zdravega življenjskega okolja.

Odločitev, ali je potrebna presoja sprejemljivosti izvedbe načrta, je zato izrednega pomena in jo sprejme najvišji organ izvršilne oblasti, to je ministrstvo v postopku, ko odloča, ali je v postopku priprave načrta treba izvesti CPVO. Ministrstvo sprejme odločitev na podlagi mnenja organizacije, pristojne za ohranjanje narave.

6.4.2 POSTOPEK IZVEDBE PRESOJE SPREJEMLJIVOSTI

V skladu s 3. členom Pravilnika o presoji se v postopku presoje sprejemljivosti uporablja načelo previdnosti v vseh stopnjah tako, da v primeru dvoma prevlada javna korist ohranjanja narave nad razvojnimi interesi in drugimi javnimi koristmi. Če odločitve v posameznih stopnjah presoje ni možno sprejeti na objektivni način in z dokazi podprtimi ugotovitvami, se šteje, da je dvom izkazan in izvedba načrta ni sprejemljiva oziroma je treba izvesti določene ukrepe, da ne bo dvoma.

Pri odločitvah, ali je določen poseg v okolje sprejemljiv za okolje in naravo, je vedno treba presojati, kakšne bodo posledice za okolje in naravo in ali bi imela posledica posega v okolje in naravo lahko negativne posledice oziroma celo povzročila ogroženost izumrtja rastlinskih ali živalskih vrst. V primeru da se pokaže dvom pri tehtanju odločitve, ali lahko ima poseg negativne vplive, je dvom že dovolj velik razlog, da se poseg ne more načrtovati. Vedno se je treba zavedati dejstva, da lahko izumiranje rastlinskih in živalskih vrst povzroči porušitev ravnovesja v naravi in s tem uničujoč vpliv na ohranjanje narave in človekovega zdravja in življenja.

V skladu s Pravilnikom o presoji so stopnje presoje sprejemljivosti štiri, in sicer:

I. stopnja, kjer se ugotavljajo pričakovani vplivi načrta in presoja njihova pomembnost, ker bi lahko pomembno vplivali na varovana območja. V tej stopnji se z odločbo, ki jo izda pristojni organ oziroma ministrstvo, odloči, ali je treba izvesti presojo sprejemljivosti. V tej stopnji se opišejo predvideni posegi, ki jih obravnava načrt, ter območje, na katerem so predvideni določeni posegi in se na podlagi tega odloči, ali je potrebna izvedba presoje sprejemljivosti.

II. stopnja, kjer se ugotavljajo pričakovani vplivi načrta in presoja njihova sprejemljivost, kar vključuje presojo variantnih rešitev in v primeru ugotovljenih pričakovanih škodljivih vplivov tudi presojo ustreznih omilitvenih ukrepov ter se s sklepom potrdi načrt.

Ta stopnja je že konkretizirana, saj se ugotavljajo vplivi izvedbe načrta oziroma posegov, ki so predvideni z načrtom na naravo. Presojajo se variantne rešitve. V primeru da bi lahko imel poseg, ki se načrtuje z načrtom, negativne oziroma uničujoče vplive, je treba poiskati rešitve, ki bi te vplive izničili, oziroma predlagati izvedbo omilitvenih ukrepov. To je izvedbo določenih aktivnosti, da izvedba določenega posega ne bi imela več uničujočih vplivov na okolje in naravo.

Presoja sprejemljivosti se izvede na podlagi osnutka načrta, okoljskega poročila in revizije okoljskega poročila ob upoštevanju mnenja organizacije in morebitnih drugih mnenj, stališč ali ocen strokovnih ali nevladnih organizacij ter s sodelovanjem javnosti.

Za izvedbo presoje sprejemljivosti je treba izdelati okoljsko poročilo, ki mora biti izdelano v skladu Uredbo o okoljskem poročilu in podrobnejšim postopkom celovite presoje vplivov izvedbe načrtov v okolje (Uradni list RS, št. 73/05; v nadaljevanju: uredba).

Na podlagi predloga načrta, okoljskega poročila in revizije okoljskega poročila pristojni organ oziroma ministrstvo pripravi mnenje o sprejemljivosti vplivov načrta na varovana območja.

Pri pripravi mnenja pristojni organ preveri, ali:

- so bili pri pripravi načrta in preverjanju njegovih rešitev v okoljskem poročilu pravilno uporabljeni podatki o varovanih območjih,
- so bili v primeru ugotovljenih škodljivih vplivov načrta uporabljeni ustrezni omilitveni ukrepi ter
- ustreznost in popolnost ocen vplivov načrta na varovana območja v okoljskem poročilu in njihovo sprejemljivost v načrtu.

Ko sta osnutek načrta in okoljsko poročilo ustrezna, pristojni organ poda svojo oceno o sprejemljivosti vplivov načrta na varovana območja.

III. stopnja, kjer se ugotavlja obstoj alternativnih rešitev za doseganje ciljev načrta in presoja njihova ustreznost. Poseg, ki je predviden z načrtom, oziroma cilje, ki jih želimo doseči in so predvideni v načru, je treba preveriti, ali jih je res mogoče doseči samo na določen način ali obstajajo tudi alternativne rešitve.

IV. stopnja, kjer se ugotavlja obstoj izravnalnih ukrepov in presoja njihova ustreznost.

Na podlagi rezultatov III. in IV. stopnje presoje ministrstvo z odločbo odloči o prevladi druge javne koristi nad javno koristjo ohranjanja narave. V primeru da se pokaže, da je javna korist oziroma potreba posega v naravo nad interesom varovanja in ohranjanja narave, se lahko odloči, da je izvedba načrta sprejemljiva.

6.4.3 OCENA O SPREJEMLJIVOSTI VPLIVA OZIROMA POSLEDIC NAČRTA

Oceno o sprejemljivosti vpliva oziroma posledic načrta da ministrstvo v postopku celovite presoje vplivov na okolje, ko ugotovi, da načrt ne bo škodljivo vplival na varstvene cilje na zavarovano območje, posebno varstveno območje ali potencialno posebno ohranitveno območje in njihovo celovitost ter na povezanost evropskega ekološkega omrežja. Ta presoja temelji na ugotovitvah v zgoraj navedeni II. stopnji presoje.

Če je potrditev načrta pogojena z izvedbo omilitvenih ukrepov, se njihovo izvajanje podrobneje preveri oziroma določi z okoljevarstvenim soglasjem skladno s predpisi, ki urejajo varstvo okolja, ali naravovarstvenim soglasjem na podlagi ZON.

Če je potrditev načrta dokončno zavrjena, ker je ugotovljeno, da bo škodljivo vplival na zavarovano območje, posebno varstveno območje ali potencialno posebno ohranitveno območje, ga pristojni državni organ ali pristojni organ občine lahko sprejme, če po izpeljanem postopku prevlade javne koristi druga javna korist prevlada nad javno koristjo ohranjanja narave.

V postopku prevlade javne koristi je treba na podlagi ugotovitve, da se načrt nanaša na uresničevanje javne koristi, določene z zakonom, in ni drugih ustreznih rešitev za uresničitev te javne koristi, presoditi, katera javna korist bo v konkretni zadevi prevladala. Da lahko pride do tehtanja, ali gre za javno korist, morata biti izpolnjena dva pogoja, in sicer ali se z načrtom uresničuje javna korist, ki je določena z zakonom, pri čemer za njeno uresničevanje ne bi bilo drugih ustreznih možnosti in da se javna korist nanaša samo na varstvo zdravja ali življenje človeka ali javno varnost, ali ima koristne posledice bistvenega pomena za okolje ali na druge nujne razloge prevladovanja javne koristi, vendar le po predhodnem posvetovanju s pristojnimi organi Evropske unije.

Postopek prevlade javne koristi nad javno koristjo ohranjanja narave vodi ministrstvo na predlog pristojnega državnega organa ali pristojnega organa občine. Predlog je treba vložiti v 90 dneh po dokončnosti zavrnitve potrditve načrta.

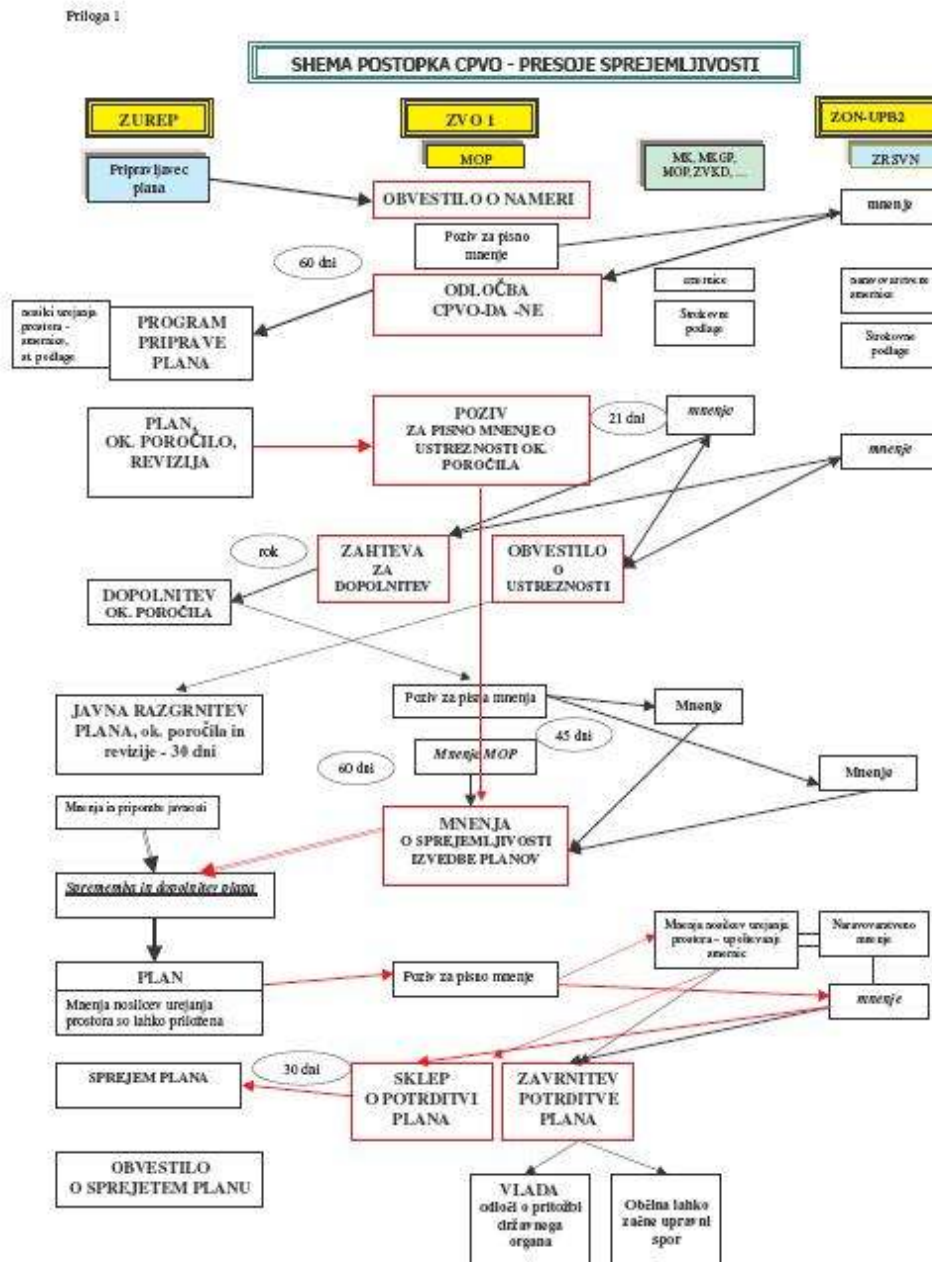
Ministrstvo lahko začne postopek prevlade druge javne koristi nad javno koristjo ohranjanje narave pred dokončnostjo odločbe o zavrnitvi načrta, če se drugi javni interes nanaša na druga delovna področja ministrstva.

Ministrstvo pripravi predlog odločitve o prevladi javne koristi s tem, da upošteva mnenja organizacije, pristojne za ohranjanje narave, ki mora podati svoje mnenje v 30 dneh, ko s strani ministrstva prejme predlog uvedbe postopka prevlade javne koristi. Predlog odločitve o prevladi javne koristi sprejme vlada v 60 dnevih od takrat, ko ministrstvo prejme predlog o prevladi javne koristi, iz katerega je razvidno, da se načrt nanaša na uresničevanje javne koristi, določene z zakonom in ni drugih ustreznih rešitev za uresničitev te javne koristi.

Če ministrstvo odloči, da prevlada druga javna korist nad javno koristjo ohranjanja narave, hkrati sprejme tudi odločitev o nujnih izravnalnih ukrepih, ki morajo v primeru posebnih varstvenih območij in predlogov posebnih ohranitvenih območij zagotoviti celovitost in povezanost teh območij. O teh ukrepih mora tudi obvestiti pristojne organe Evropske unije. Pristojni državni organ oziroma pristojni organ občine mora zagotoviti, da so v načrtu podrobno določeni izravnalni ukrepi, in ob izvedbi načrta, da se ti izravnalni ukrepi izvedejo oziroma izvajajo, če je tako predvideno.

Če je na posebnem varstvenem območju ali predlogu posebnega ohranitvenega območja, prednostni habitatni tip ali habitat prednostne rastlinske ali živalske vrste, skladno s predpisi EU, se lahko javna korist, ki prevlada nad javno koristjo ohranjanja narave, nanaša samo na varstvo zdravja ali življenja človeka ali javno varnost ali ima koristne posledice bistvenega pomena za okolje ali na druge nujne razloge prevladovanja javne koristi, po predhodnem posvetovanju s pristojnimi organi EU. Pred odločitvijo o prevladi javne koristi je treba pridobiti mnenje pristojnega organa EU (ZON, 101. c člen).

Slika 1: Shema postopka CPVO – presoje sprejemljivosti

Vir: Seminar Celovita presoja vplivov na okolje, postopki in dokumenti v teoriji in praksi, s poudarkom na teoriji in praksi, november 2005, priloga 1.

7 CELOVITA PRESOJA VPLIVOV NA OKOLJE

Obremenjevanje okolja se izvaja predvsem preko posegov v okolje oziroma s tistimi človekovimi dejanji, ki lahko vplivajo na okolje tako, da škodujejo človekovemu zdravju, počutju in kakovosti njegovega življenja ter preživetju, zdravju in počutju drugih organizmov in so eden bistvenih instrumentov, s katerimi se preprečujejo oziroma zmanjšujejo škodljivi vplivi posegov v okolje oz. posebni postopki, ki jih imenujemo okoljske presoje.

Med okoljske presoje spadajo:

- celovita presoja vplivov na okolje,
- presoja vplivov posegov na okolje,
- presoja sprejemljivosti načrtov in
- presoja sprejemljivosti posegov v naravo.

Namen okoljskih presoj je ugotovitev pomembnih vplivov načrtov oziroma posegov, zmanjšanje njihovih škodljivih vplivov in preprečitev izvajanja posegov, ki bi lahko imeli uničujoče vplive na okolje in uresničevanje načela trajnostnega razvoja, celovitosti in preventive ter vključevanje okoljskih vidikov v načrte.

Okoljska presoja torej pomeni določanje okoljskih ciljev, ki so relevantni za načrt, pripravo okoljskega poročila, izvajanje posvetovanj, upoštevanje okoljskega poročila in izidov posvetovanj pri odločanju. Namen presoje je tudi ugotovitev vseh negativnih posledic posegov pred in z izvedbo načrta, da ne bi prišlo do okoljske škode. To se ugotavlja in preverja skozi okoljsko poročilo, zato je okoljsko poročilo tudi neke vrste preventivni mehanizem, da ne bi prišlo do okoljske škode.

V pravu Evropske skupnosti se okoljske presoje urejajo z naslednjimi direktivami:

- Direktiva 85/337/EGS o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov v okolje,
- Direktiva 97/11/ES o spremembi Direktive 85/337/EGS o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov v okolje,
- Direktiva 2001/42/ES o presoji vplivov nekaterih načrtov in programov v okolje,
- Direktiva 79/409/EGS o ohranjanju prosto živečih vrst ptic in
- Direktiva 92/43/EGS o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst.

Navedene direktive so se v slovenski pravni red prenesle skozi zakonodajo, ki jo obravnava ta diplomska naloga, in sicer predvsem z vidika varstva okolja in ohranjanja narave. S prenosom direktiv v naš pravni red se je bistveno povečal pomen varstvenih izhodišč v načrtovalski praksi. Z Direktivo 2001/42/ES o presoji vplivov nekaterih načrtov

in programov v okolje je postala tudi kulturna dediščina predmet celovite presoje in ne samo presoja glede vplivov okolje, kot so zrak, voda tla, obremenjenost s hrupom, narava, in sicer vse z namenom ugotovitve vplivov posegov na vse vidike človekovega bivanja in trajnostnega razvoja.

Celovita presoja vplivov na okolje (CPVO) je torej le ena izmed okoljskih presoj, ki jo je treba izvesti v določenih primerih v postopku priprave načrta in programa.

V postopku CPVO je zelo pomembno sodelovanje javnosti. Ustavno sodišče Republike Slovenije je v svoji odločbi št. U-I-386/06 odločilo, da je Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 56/99, 31/00 – popr., 119/02, 41/04 in 96/04 - UPB1) v neskladju z ustavo, ker ne ureja sodelovanja javnosti v postopkih priprave podzakonskih aktov, ki se izdajajo na podlagi prvega odstavka 26. člena in prvega odstavka 81. člena istega zakona. Sodišče je tudi odločilo, da mora zakonodajalec ugotovljeno neskladje odpraviti v treh mesecih od objave te odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije.

Navedena odločba o ugotovitvi neskladnosti zakona z ustavo se nanaša na nepopolno implementacijo konvencije MKDIOZ, in sicer 8. člena konvencije MKDIOZ. 8. člen vsebuje zahtevo o sodelovanju javnosti v postopkih sprejemanja izvršilnih predpisov in drugih splošno veljavnih pravno zavezujočih pravil organov javne oblasti, ki lahko pomembno vplivajo na okolje. Zaradi sistemske narave Zakona o varstvu okolja je najprimernejše mesto za ureditev sodelovanja javnosti pri sprejemanju predpisov, ki lahko pomembno vplivajo na okolje, prav Zakon o varstvu okolja.

Varstvo okolja in urejanje prostora sta področji, ki zadevata vse člane družbe. Sodelovanje javnosti pa ne pomeni le določitev pravil, ampak terja od oblasti, da zainteresirano javnost informira, ji omogoči sodelovanje in prizna določeno težo njenega mnenja pri sprejemu končne odločitve. Zato je bilo treba določiti procesna pravila za vključitev javnosti. Iz 8. člena MKDIOZ izhaja dolžnost države, da zagotovi udeležbo javnosti pri pripravi izvršilnih predpisov organov javne oblasti, ki lahko pomembno vplivajo na okolje.

To je zakonodajalec uredil s Spremembami in dopolnitvami Zakona o varstvu okolja – ZVO-1B (Uradni list RS, št. 70/08). V ZPNačrt je namreč urejen postopek priprave in sprejemanja prostorskih aktov, ki pa v zadostni meri ne vključuje sodelovanja javnosti pri sprejemanju odločitve, ki lahko pomembno vplivajo na okolje.

7.1 POJEM

Celovita presoja vplivov na okolje je eden izmed instrumentov varovanja okolja, ki ga razvite države že vrsto let uvajajo pri odločanju o razvojnih projektih. Svet Evropske gospodarske skupnosti je leta 1977 v akcijskem programu poudaril, da je najboljša politika varstva okolja v vnaprejšnjem preprečevanju obremenjevanja okolja in ne v poznejšem ukrepanju proti posledicam onesnaževanja.

Tudi v prostorskem načrtovanju je pomembno dejstvo, da je bolje preprečiti izvedbo posegov, ki bi lahko imeli negativne ali celo uničujoče vplive na okolje, kot pa dopustiti izvedbo določenih posegov, ki bi lahko imeli negativne vplive na okolje in zahtevali kasnejšo sanacijo. Vedno namreč ni več mogoče odpraviti vseh negativnih posledic.

CPVO je instrument, ki mora biti vključen že v začetno fazo, ko začnemo razmišljati o določenem posegu v okolju, ko sprejemamo odločitve, ali se bodo izvajali določeni posegi v okolje, to je v prvi fazi priprave načrta.

CPVO je družbeni proces uvajanja okoljskih vidikov pri načrtovanju, je optimizacijski postopek izbiranja okoljsko primernih variant na transparentni način. Vsi postopki morajo biti transparentni in morajo zagotavljati vključevanje javnosti, kajti javnost je eden izmed pomembnih kontrolnih mehanizmov, ki zagotavljajo zmanjševanje posegov, ki bi lahko imeli negativne vplive na okolje. Javnost je vedno bolj ozaveščena, vedno bolj se zaveda, da kapitalu in politiki ne more dovoliti vseh posegov ne glede na posledice, ki jih lahko pustijo.

CPVO tako predstavlja skupek korakov, metod in pristopov priprave načrtov in okoljskega poročila in je pomembno orodje za vključevanje okoljskih vidikov v pripravljane in sprejemanje nekaterih načrtov, programov, ki bodo verjetno imeli pomembne vplive na okolje. Zagotavlja, da se taki vplivi izvajanja načrtov in programov upoštevajo med njihovo pripravo in sprejetjem. Zadnje zagotavlja v svoji kontrolni in odločitveni vlogi, ko organ odloči o sprejemljivosti, torej ima tudi kontrolno vlogo.

CPVO presoja ne sme biti samo natančno določen postopek, ki se izvaja, ker tako določa zakonodaja. CPVO mora biti izvedena ob sodelovanju javnosti, predvsem pa tistih, na katere bi lahko imela izvedba posegov določene posledice. Zato mora vključevati in jo upoštevati pri pripravi načrta in okoljskega poročila. To pomeni, da je stroka zmožna predstaviti razmišljanja in možnosti, preden so te tehnično izdelane, da se torej »odpre« že pri določanju ciljev. Javnost oziroma vse, ki želijo sodelovati, je treba vključiti oziroma jim dati možnost sodelovanja že v začetni fazi. Ko je določen poseg že izveden, je lahko že veliko prepozno. Vedno ni namreč mogoče odpraviti negativnih vplivov, ki jih lahko ima določen poseg v okolje in s tem tudi naravo in ohranjaje človekovega zdravja in s tem trajnostnega razvoja. CPVO je tako del demokratičnega procesa v družbi in ima pomembno vlogo pri sprejemanju primernih odločitev, saj vzpostavlja udeležbo vseh, ki so potrebni za izvajanje celovite presoje, to je pripravljavce načrtov, stroke, organizirane javnosti in državne uprave.

CPVO je tudi optimizacijski postopek, ki zagotavlja transparentnost načrtovanja in sodelovanja javnosti pri vključevanju okoljskih vidikov v načrt pri presoji okoljskega poročila ter praviloma vodi do boljših rešitev. CPVO pa je tudi upravni postopek, saj

ministrstvo organizirano presoja verjetne pomembne vplive, preverja kakovost okoljskega poročila in odloča o sprejemljivosti posega.

Za izvedbo postopka CPVO je temeljno izhodišče, da je preventiva boljša kot kurativa. To pomeni, da je treba izvesti vse postopke in dejanja, ki bi prečila posege v okolje, ki bi lahko negativno vplivali na življenjsko okolje in posledično na človekovo zdravje. Pravica do zdravega življenjskega okolja je ena temeljnih človekovih pravic, kot je že poudarjeno skozi celo nalogo.

Namen izvedbe CPVO je torej ugotoviti skladnost načrta z okoljskimi cilji zakonodaje, oceniti vplive načrta na okolje, naravo, kulturno dediščino in oblikovati oziroma določiti učinkovite ukrepe za omilitve vplivov, ki bi jih lahko imela izvedba načrta na okolje, naravo ali kulturno dediščino.

7.1.1 OBVEZNOST IZDELAVE CPVO PO ZVO-1

»Zaradi uresničevanja načel trajnostnega razvoja, celovitosti in preventive je treba v postopku priprave načrta, programa ali drugega splošnega akta in njegovih sprememb (v nadaljnjem besedilu: načrt) ugotoviti, katera izvedba lahko pomembno vpliva na okolje, izvesti celovito presojo vplivov njegove izvedbe na okolje, s katero se ugotovijo in ocenijo vplivi na okolje ter vključenost zahtev varstva okolja, ohranjanja narave, varstva človekovega zdravja in kulturne dediščine na načrt ter pridobiti potrdilo ministrstva o sprejemljivosti njegove izvedbe na okolje« (ZVO-1, 40. člen).

40. člen ZVO-1 določa, da se CPVO izvede:

- za načrt, ki ga na podlagi zakona sprejme pristojni organ države ali občine za področje urejanja prostora, upravljanja voda, gospodarjenja z gozdovi, ribištva, rudarstva, kmetijstva, energetike, industrije, prometa, ravnanja z odpadki in odpadnimi vodami, oskrbe prebivalstva s pitno vodo, telekomunikacij in turizma,
- za načrt, če se z njim določa ali načrtuje poseg v okolje, za katerega je treba izvesti presojo vplivov v skladu z Uredbo o vrstah posegov v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje 78/06, 72/07, 32/09),
- za načrt, če je zanj zahtevana presoja sprejemljivosti po predpisih o ohranjanju narave, in sicer za vsak načrt ali spremembo načrta, ki ga na podlagi zakona sprejme pristojni državni organ ali občine za področje urejanja prostora, upravljanja voda, gospodarjenja z gozdovi, lova, ribištva, rudarstva, kmetijstva, energetike, industrije, transporta, ravnanja z odpadki in odpadnimi vodami, oskrbe prebivalstva s pitno vodo, telekomunikacij in turizma in bi lahko pomembno vplival na zavarovano območje, posebno varstveno območje ali potencialno posebno ohranitveno območje sam po sebi ali v povezavi z drugimi načrti, je treba izvesti presojo sprejemljivosti njegovih vplivov oziroma posledic glede na varstvene cilje teh območij ali

- za načrt, če ministrstvo oceni, da bi njegova izvedba lahko pomembneje vplivala na okolje.

Prav tako je v 40. členu ZVO-1 določeno, v katerih primerih se CPVO ne izvede, in sicer za načrt, ki je izdelan na podlagi načrta, za katerega je bila že izvedena CPVO:

- če za načrtovane posege niso določeni novi ali podrobnejši izvedbeni pogoji,
- če ne vsebuje novih posegov ali ne zajema novih območij glede na načrt, na podlagi katerega je pripravljen,
- za načrt, ki je izključno namenjen obrambi države, zaščiti in reševanju, ter
- za proračun ali finančne načrte države ali občine.

»Postopek CPVO se tako izvede na podlagi ZVO-1 in ZON za načrt, ki ga na podlagi zakona sprejme pristojni organ države ali občine za področje urejanja prostora, upravljanja voda, gospodarjenja z gozdovi, ribištva, rudarstva, kmetijstva, energetike, industrije, prometa, ravnanja z odpadki in odpadnimi vodami, oskrbe prebivalstva s pitno vodo, telekomunikacij in turizma, če se z njim določa ali načrtuje poseg v okolje, za katerega je treba izvesti postopek presoje vplivov na okolje, ali če je zanj zahtevana presoja sprejemljivosti po predpisih o ohranjanju narave, lahko pa tudi za kateri koli drug načrt, če ministrstvo, pristojno za varstvo okolja, oceni, da bi lahko njegova izvedba pomembneje vplivala na okolje« (Kumer et al., 2008, str. 33).

Zakonodajalec je sprejel odločitev, da je treba izvesti postopek CPVO za načrte, ki bi lahko imeli določen vpliv na okolje. Tukaj se kaže skrb zakonodajalca za okolje in s tem zavedanje pomembnosti ohranjanja narave, kulturne dediščine oziroma trajnostnega razvoja. Že v primeru, da bi določen poseg oziroma načrt lahko imel določen vpliv na okolje, je treba izvesti CPVO. Sicer pa so v zakonodaji določene posebnosti, ko tega postopka ni treba izvesti, to je predvsem v primerih, ko gre za manjše posege ali posege, potrebne za obrambo države.

7.1.2 POSTOPEK CPVO V POVEZAVI S PRIPRAVO PROSTORSKEGA AKTA

Ker se postopek CPVO izvaja zaradi predvidenih določenih posegov v okolje in ker se posegi v okolje načrtujejo s prostorskimi akti, je postopek CPVO tesno povezan s postopkom izdelave in sprejemanja prostorskega akta. Poseg v okolje, ki se nahaja na območju zavarovanih območij, to je posebno pomembnih območij za naravo, pa je še bolj občutljiv in zato zahteva še dodatne argumente, da ne bo škodljivih posledic za naravo in za ohranjanje narave.

Pojem poseg v okolje je izredno širok in je po določilih Zakona o varstvu okolja vsako človekovo ravnanje ali opustitev ravnanja, ki lahko vpliva na okolje tako, da škoduje človekovemu zdravju, počutju in kakovosti njegovega življenja ter preživetju, zdravju in počutju drugih organizmov. Poseg v okolje se nanaša zlasti na rabo naravnih dobrin, onesnaževanje delov okolja, gradnjo in uporabo objektov, proizvodne in druge

dejavnosti ter dajanja izdelkov na trg in njihovo potrošnjo. Poseg v okolje se načrtuje s prostorskimi akti in ne pomeni samo gradnje, ampak tudi izvajanje dejavnosti.

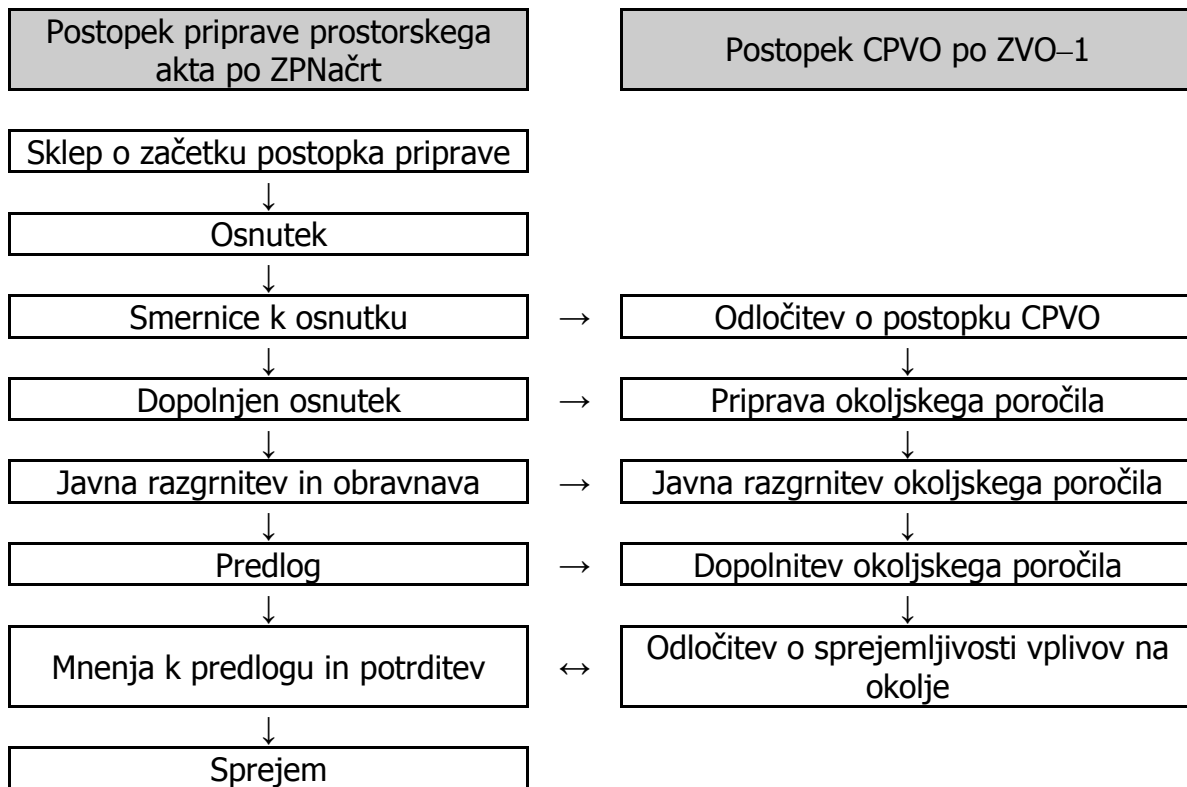
Postopek CPVO je v slovenski zakonodaji urejen z ZPNačrt, ZVO-1 in ZON. V navedenih zakonih je urejen postopek celovite presoje vplivov načrtov na okolje in postopek presoje sprejemljivosti vplivov načrtov na zavarovana območja, posebna varstvena območja in potencialna posebna ohranitvena območja. Namen obeh zakonsko vzpostavljenih presoj je preprečiti oziroma vsaj bistveno zmanjšati aktivnosti, ki imajo bistvene škodljive vplive oziroma posledice na okolje, naravo in kulturno dediščino, s čimer se uresničujejo načela trajnostnega razvoja, celovitosti in preventive. Postopek CPVO se vodi skupaj s postopkom sprejemanja prostorskih aktov, kot to določa ZPNačrt. To je izredno pomembno zaradi dolgotrajnosti postopka in vključevanja javnosti v postopke.

Postopki sprejemanja državnih prostorskih aktov se razlikujejo od postopkov sprejemanja občinskih prostorskih aktov in tudi postopki sprejemanja posameznih vrst prostorskih aktov se med seboj nekoliko razlikujejo. Skupno pa jim je, da se vsi sprejemajo v dveh fazah, in sicer najprej kot osnutek oziroma dopolnjeni osnutek, potem pa kot predlog posameznega prostorskega akta.

Pred pričetkom določenega postopka je vedno treba sprejeti odločitev, ki jo sprejme pristojni organ s sklepom. Postopek CPVO v povezavi s pripravo prostorskega akta je sestavljen iz naslednjih korakov:

- sklep o pripravi prostorskega akta,
- osnutek prostorskega akta,
- obvestilo o nameri priprave prostorskega akta Ministrstvu za okolje in prostor,
- javno obvestilo, ali je potrebna CPVO,
- priprava okoljskega poročila,
- osnutek prostorskega akta in osnutek okoljskega poročila se posreduje ministrstvu,
- ugotavljanje ustreznosti okoljskega poročila,
- obvestilo o ustreznosti okoljskega poročila oziroma potrebnih dopolnitvah,
- javna razgrnitev prostorskega akta in okoljskega poročila,
- ocena o sprejemljivosti vpliva prostorskega akta,
- končno oblikovanje prostorskega akta (z upoštevanjem pripomb ministrstev, države in javnosti),
- posredovanje predloga prostorskega akta ministrstvu,
- sprejem prostorskega akta.

Slika 2: Shema postopka priprave prostorskih aktov

Vir: Zbirka predpisov o prostorskem načrtovanju in opremljanju stavbnih zemljišč, 2008, str. 38.

Iz sheme je takoj razvidno, da je v postopku sprejemanja vseh prostorskih aktov potrebna preveritev, ali je potrebna izdelava CPVO. CPVO je le ena izmed okoljskih presoj, ki v sedanjem času pridobiva na pomenu, saj ne moremo mimo dejstva, da so podnebne spremembe vedno večje oziroma da je treba dati poseben poudarek varstvu okolja, ohranjanju narave in čim manjši porabi energije ali drugače čim več izkoriščanju obnovljivih virov energije. Potreben je skrbem premislek nad uporabo prostora oziroma določanja namembnosti prostora, kajti že v uvodu je navedeno, da je prostor omejena dobrina.

7.1.3 SKLEP O PRIPRAVI PROSTORSKEGA AKTA

Postopek priprave državnega prostorskega akta se prične s sklepom, ki ga sprejme vlada. Vlada o sklepu seznanila ministrstva, da glede na svoje časovne prioritete podajo razvojne potrebe, ki se nanašajo na načrtovanje prostorskih ureditev državnega pomena. O sklepu seznanila tudi organe regij, trenutno so to statistične regije, da zaradi skladnega regionalnega razvoja podajo svoje razvojne potrebe, kot izhajajo iz regionalnih razvojnih programov in se nanašajo na načrtovanje prostorskih ureditev državnega pomena.

Sklep o začetku priprave državnega prostorskega načrta vsebuje:

- določitev območja, za katerega se pripravljata prostorski načrt,
- izvleček iz strateških prostorskih aktov za obravnavano območje,

- obveznosti v zvezi s financiranjem priprave prostorskega načrta,
- roke za pripravo prostorskega načrta in njegovih posameznih faz,
- navedbo nosilcev urejanja prostora, ki naj v 30 dneh podajo razvojne potrebe skladno s strateškim prostorskim načrtom in glede na svoje časovne prioritete,
- navedbo nosilcev urejanja prostora, ki podajo smernice za načrtovane prostorske ureditve iz njihove pristojnosti in
- način pridobitve strokovnih rešitev.

Tudi postopek priprave občinskega prostorskega akta se začne s sklepom o začetku priprave prostorskega akta, ki ga sprejme župan in ga je dolžan objaviti v uradnem glasilu občine in na svetovnem spletu. Sklep o začetku postopka priprave prostorskega akta pošlje občina tudi sosednjim občinam in ministrstvu.

Sklep o začetku priprave občinskega prostorskega akta vsebuje:

- oceno stanja in razloge za pripravo prostorskega akta,
- v primeru da gre za spremembe in dopolnitve prostorskega akta, območje, ki je predmet obdelave,
- način pridobitve strokovnih rešitev,
- roke za pripravo prostorskega akta in njegovih faz ter
- navedbo nosilcev urejanja prostora, ki so lahko državni in lokalni.

Tudi postopek priprave občinskega podrobnega prostorskega načrta se začne s sklepom, ki ga sprejme župan in ga objavi na način kot sklep za pripravo občinskega prostorskega načrta, vendar ga občina ne rabi pošiljati ministrstvu. Sam sklep pa vsebuje tudi navedbo obveznosti v zvezi s financiranjem izdelave, kajti večkrat so investitorji posegov v prostor tudi financerji podrobnega prostorskega načrta in je to treba navesti v sklepu o začetku priprave.

Tudi vsak postopek priprave novega ali sprememb in dopolnitev obstoječega prostorskega akta se prične s sklepom, ki ga sprejme pristojni organ in se javno objavi.

Kot eno izmed pomembnih načel v postopkih sprejemanja prostorskih aktov je načelo javnosti. Javnost ima pravico biti obveščena, da bodo državni ali občinski upravni organi pričeli s pripravo določenega načrta oziroma določenih posegov v prostor. Zato je pomembno, da pristojni organ izda določen dokument, s katerim obvesti javnost oziroma vse zainteresirane, da je v programu sprejem določenega načrta, in poda osnovne podatke o predvidenem načrtu.

7.1.4 OSNUTEK PROSTORSKEGA AKTA IN PRIDOBIVANJE SMERNIC

Ko je sprejeta odločitev, da se gre v pripravo oziroma izdelavo prostorskega načrta, se pripravi osnutek tega. Osnutek državnega prostorskega načrta pripravi ministrstvo na podlagi prikaza stanja prostora, nacionalnih programov, strategij in drugih razvojnih aktov in dokumentov, s katerimi se določa celovita državna politika razvoja države in

državna politika na področjih energetike, prometa, elektronskih komunikacij, poselitve, kmetijstva, gozdarstva, kulture in kulturne dediščine, varstva okolja, ohranjanja narave, upravljanja z vodami in ostalo.

Osnutek državnega prostorskega načrta pa pripravi tudi ministrstvo na podlagi prikaza stanja prostora in vsebin iz nadrejenega akta oziroma državnega prostorskega načrta. Strokovne podlage, ki so potrebne za izdelavo državnega prostorskega načrta, pa zagotovijo nosilci urejanja prostora, ki so navedeni v sklepu o začetku priprave, za področja iz svoje pristojnosti.

V osnutku prostorskega akta mora biti prikazano začetno stanje oziroma vsi pomembni podatki, ki se nanašajo na obstoječe stanje, vse pomembne omejitve, to je vsi varstveni podatki, ki se nanašajo na okolje, naravo, kulturno dediščino in infrastrukturo.

Ker je prostorski načrt osrednji prostorski akt, ki že lahko določa konkretne posege v prostor, je postopek njegovega sprejemanja precej bolj kompleksen kot postopek sprejemanja strateškega načrta. V okviru postopka njegovega sprejemanja se namreč izvede tudi poseben postopek celovite presoje vplivov načrtovanih prostorskih ureditev na okolje.

Gre za relativno kompleksen postopek, ki se izvede, če prostorski načrt vsebuje prostorske ureditve, ki jih določa ZVO-1 ter v okviru katerega ima pomemben položaj tudi javnost. Ministrstvo najprej pridobi smernice, na podlagi katerih osnutek dopolni tako, da vsako posamezno prostorsko ureditev pridobi na podlagi vrednotenja in primerjave več možnih rešitev. V primeru da te zaradi prostorskih danosti niso mogoče, je to treba posebej utemeljiti. Ministrstvo predlagani izbor možnih rešitev posreduje občinam in javnosti v pripombe in predloge ter javno razgrne. Ministrstvo mora pridobljene pripombe in predloge občin in javnosti preučiti, do njih zavzeti stališče ter na njegovi podlagi in na podlagi ugotovitev v okviru postopka celovite presoje vplivov na okolje pripraviti predlog prostorskega načrta, ki ga pošlje v sprejem vladi.

Občina pripravi osnutek prostorskega načrta na podlagi prikaza stanja prostora, usmeritev iz občinskega in državnega strateškega prostorskega načrta ter razvojnega programa, če je bil izdelan za območje, ki ga obravnava prostorski akt, in lastnih razvojnih potreb ter izraženih razvojnih potreb drugih oseb. Občina torej v prvi fazi pripravi osnutek prostorskega načrta tako, da uskladi lastne razvojne potrebe z razvojnimi potrebami drugih pravnih ali fizičnih oseb. Te lahko svoje interese, povezane z načrtovanjem, izrazijo na podlagi javnega poziva občine. Ključen element v postopku priprave občinskega prostorskega načrta je uskladitev njegovega osnutka s smernicami različnih ministrstev oziroma nosilcev javnih pooblastil. Gre za ministrstvo, pristojno za varstvo okolja, ohranjanje narave in upravljanje z vodami, za ministrstvo, pristojno za kmetijska zemljišča in gozdove, ministrstvo, pristojno za varstvo kulturne dediščine,

ministrstvo, pristojno za energetiko, ministrstvo, pristojno za ceste, pristanišča in letališča, itd.

Smernice so poseben akt, s katerim omenjena ministrstva konkretizirajo določbe predpisov in drugih aktov, ki se nanašajo na osnutek prostorskega načrta. Gre za področne zakone in na njihovi podlagi izdane predpise, pa tudi druge akte. Primer takega področnega zakona je zakon, ki ureja ohranjanje narave, po katerem mora Zavod za ohranjanje narave pripravljavcu prostorskega akta izdati naravovarstvene smernice, s katerimi opredeli, kako naj občina pri pripravi predloga prostorskega načrta upošteva interese varstva biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot. Omenjene smernice se nanašajo na v osnutku predvidene prostorske ureditve. Pri tem je pomembno, da občina že pri pripravi osnutka prostorskega načrta v celoti upošteva vse omejitve, ki jih opredeljuje prikaz stanja prostora. Le v primerih, ko posameznega interesa ni mogoče vnaprej zavarovati z izdajo ustreznega pravnega akta, ki je del prikaza stanja prostora, pride v poštev uskladitev na podlagi smernic. V primeru če občina zaradi smernic ne more uskladiti osnutka prostorskega načrta, o tem obvesti ministrstvo, ki zagotovi usklajevanje med občino in ministrstvi, katerih smernic občina ni mogla uskladiti z osnutkom načrta. Ministrstva morajo svoje smernice izdati v določenem tridesetdnevem roku, sicer se šteje, da jih nimajo.

7.1.5 OBVESTILO O NAMERI PRIPRAVE PROSTORSKEGA AKTA

V naslednjem koraku izdelovalec prostorskega akta obvesti Ministrstvo za okolje in prostor o nameri izdelave prostorskega akta z vlogo, ki mora vsebovati podatke o vrsti, vsebini in ravni natančnosti, s katero bo prostorski akt izdelan, vključno z ustreznim kartografskim prikazom določenih ali načrtovanih posegov ali območja, ki ga prostorski akt zajema.

Organ, ki vodi postopek sprejema prostorskega akta, ne more sam sprejeti odločitve, ali so predvideni takšni posegi na določenem območju, za katerega bi bila potrebna CPVO. Ta odločitev je v rokah Ministrstva za okolje in prostor, ki natančno preuči osnutek prostorskega akta in na podlagi natančno določenih zakonskih meril sprejme odločitev, ali je treba izvesti postopek CPVO.

7.1.6 JAVNO OBVESTILO, DA JE POTREBNA CPVO

Ministrstvo za okolje in prostor mora v 30 dneh sporočiti pripravljavcu, ali je za prostorski akt treba izvesti CPVO. To Ministrstvo za okolje in prostor izvede z odločbo, ki odloči, ali je v postopku priprave prostorskega akta treba izvesti CPVO in ali je sestavni del postopka celovite presoje tudi izvedba presoje sprejemljivosti vplivov izvedbe načrtov in posegov v naravo na varovana območja.

Ministrstvo za okolje in prostor hkrati v sredstvih javnega obveščanja (svetovni splet, javno glasilo, ki pokriva območje cele države; obvestitev na krajevno običajen način) obvesti javnost, da bo za prostorski akt izvedena CPVO.

Kot je skozi celotno nalogo že večkrat opisano, ima javnost pravico in dolžnost vedeti, kaj se predvideva izvajati v okolju, je dolžnost odgovornih, da jo o predvidenih posegih obvestijo. V času vedno bolj razvite družbe in informacijske tehnologije je to najbolj primerno preko svetovnega spleta. Ker pa imamo v naši državi še vedno veliko belih lis, to je območij, kjer ni zagotovljenega dostopa do svetovnega spleta, in ker tudi vsi državljani še ne uporabljajo svetovnega spleta, je treba javnost obvestiti tudi preko oglasnih desk in javnih glasil. Pomembno je, da je čim večji krog zainteresiranih obveščen, da so na koncu sprejete odločitve v konsenzu z državljani in načeli varovanja okolja in s tem trajnostnega razvoja.

7.1.7 PRIPRAVA OKOLJSKEGA POROČILA IN IZDAJA MNENJA O USTREZNOSTI

»Pripravlavec prostorskega akta, za katerega je Ministrstvo za okolje in prostor določilo, da se zanj izvede CPVO, mora kot podlago za izvedbo CPVO zagotoviti izdelavo okoljskega poročila, v katerem se opredelijo, opišejo in ovrednotijo vplivi izvedbe prostorskega akta na okolje in mogoče alternative, ob upoštevanju ciljev in geografskih značilnosti območja, na katero se navezuje načrt. Iz okoljskega poročila mora biti razvidno tudi, kako je pripravljavec upošteval okoljska izhodišča, in predvideni način spremljanja vplivov prostorskega akta na okolje pri njegovem izvajanju« (Čebulj et al., 2010, str. 737).

Ker je CPVO postopek, je treba zaradi izvedbe postopka izdelati dokument, ki omogoča izvedbo tega postopka. Ta dokument se imenuje okoljsko poročilo. Kaj mora okoljsko poročilo vsebovati, da bo lahko omogočalo ustreznost določenih posegov v okolje, je v naši zakonodaji natančno določeno z Uredbo o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe načrtov na okolje (Uradni list, RS, št. 73/2005) – v nadaljevanju Uredba.

Če načrt posega tudi na varovana območja narave, je postopek še obsežnejši in je sestavni del okoljskega poročila tudi poseben del, to je presoja sprejemljivosti vplivov načrtov in posegov na varovana območja, kot jo določa Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Uradni list, RS, št. 1307/2004, 53/2006, 38/2010) – v nadaljevanju Pravilnik.

Ko je okoljsko poročilo izdelano, pripravljavec prostorskega akta posreduje vse dokumente Ministrstvu za okolje in prostor.

Ministrstvo za okolje in prostor pošlje prejete dokumente drugim ministrstvom in drugim organizacijam, ki so glede na vsebino načrta pristojne za posamezne zadeve varstva

okolja, varstvo ali rabo naravnih dobrin, krajine, varstvo zdravja in ljudi ali varstvo kulturne dediščine, in jih pozove, da mu v 21 dneh pošljejo pisno mnenje o sprejemljivosti vplivov izvedbe načrtov na okolje s stališča njihove pristojnosti, ali pisno sporočijo, da okoljsko poročilo ne omogoča presoje vplivov izvedbe načrta na okolje in ga je treba dopolniti z dodatnimi ali podrobnejšimi informacijami.

Ministrstvo za okolje in prostor tudi preveri, ali so v okoljskem poročilu korektno in zakonito predstavljeni vsi posegi, da je pripravljeno stanje okolja, da so opredeljeni okoljski cilji, da so opredeljeni možni okoljski vplivi, da je izvedeno njihovo vrednotenje in da so predlagani potrebni omilitveni ukrepi.

Ministrstvo po pridobitvi pisnih mnenj ali sporočil ostalih ministrstev in organizacij, najkasneje pa v roku 30 dni od prejema osnutka prostorskega akta in okoljskega poročila, obvesti pripravljavca prostorskega akta o tem, ali je okoljsko poročilo ustrezno ali pa zahteva dopolnitev okoljskega poročila z dodatnimi ali podrobnejšimi informacijami. Če pripravljavca prostorskega akta ne obvesti o potrebni dopolnitvi, se šteje, da je okoljsko poročilo ustrezno.

V primeru da je potrebna dopolnitev okoljskega poročila, ga ministrstvo po prejemu zahtevanih dopolnitev posreduje ministrstvom in organizacijam, ki so zahtevale dopolnitev okoljskega poročila, da v 21 dneh od prejema dopolnjenega okoljskega poročila pripravijo pisno mnenje o sprejemljivosti vplivov izvedbe prostorskega akta na okolje.

Ministrstvo na podlagi osnutka prostorskega akta in okoljskega poročila preuči sprejemljivost vplivov izvedbe načrta na okolje ter o tem pripravi pisno mnenje, ki ga skupaj z mnenji ministrstev in organizacij pošlje pripravljavcu prostorskega akta najkasneje v 45 dneh od prejema prostorskega akta in dopolnjenega okoljskega poročila (ZVO-1, 42. člen).

7.1.8 JAVNA RAZGRNITEV PROSTORSKEGA AKTA IN OKOLJSKEGA POROČILA

Ko se ugotovi, da okoljsko poročilo ustreza zakonskim zahtevam oziroma ko pripravljavec pridobi mnenje o ustreznosti okoljskega poročila, mora pripravljavec javnost seznaniti s osnutkom prostorskega akta in okoljskim poročilom v okviru javne razgrnitve. Javna razgrnitev mora trajati najmanj 30 dni.

V okviru javne razprave ima javnost možnost dajati mnenja in pripombe. Pripravljavec prostorskega akta mora obvestiti javnost o mestu in trajanju javne razgrnitve ter načinu podajanja pripomb z javnim naznanilom na svetovnem spletu in na krajevno običajen način.

V času javne razgrnitve mora pripravljavec organizirati javno obravnavo. Na javni obravnavi se javnosti predstavi osnutek prostorskega akta in okoljsko poročilo. V času

javne razgrnitve se javnost oziroma občani seznanijo s predvidenimi posegi v okolje, načrti države in lokalnih skupnosti o predvidenih aktivnostih v prostoru, predstavijo se jim stališča do morebitnih njihovih pobud za nove posege v prostor ter okolje in predvsem, kako so upoštevane njihove pobude po namenski rabi zemljišč.

V praksi se javnih obravnav udeležujejo predvsem lastniki zemljišč, ki imajo želje po spremembi namenske rabe prostora. V želji po čim večjem zaslužku se pojavljajo lastniki zemljišč, ki želijo spremeniti namensko rabo zemljišč iz kmetijskih zemljišč v zazidljiva oziroma stavbna zemljišča. V času javne obravnave se jim predstavi, kako so njihove pobude upoštevane, kako so opredeljene v okoljskem poročilu in nadaljnje postopke.

Pripravljavec prostorskega akta mora v času javne razgrnitve in na sami javni razgrnitvi sprejeti pripombe in predloge in v roku 30 dni po končani javni razgrnitvi do njih zavzeti stališče, ki ga objavi v svetovnem spletu.

Pomembno je dejstvo, da se mora pripravljavec prostorskega akta opredeliti do pripomb in predlogov, ki so bili dani v času javne razgrnitve. S tem dobi javna razgrnitev svoj namen. V primeru da se javno ne opredeli do podanih pripomb in predlogov, bi lahko prišlo pri sprejemanju prostorskega akta do enostranskega odločitve. V primeru sprejetja negativnega stališča oziroma da predlog pripombe oziroma predlog občana ni upoštevan, je treba navesti, zakaj je bila sprejeta takšna odločitev. Tu mora prihajati do partnerskega odnosa. Če se nekomu ne more ugoditi, je treba navesti razloge, zakaj, in tudi pravno podlago.

»Sodelovanje javnosti v postopkih priprave in sprejemanja prostorskih aktov, ki določajo konkretne pravne režime na nepremičninah in torej niso samo načelni, usmerjevalni oziroma strateški, je staro toliko, kolikor je staro sodobno prostorsko pravo. Stavbinski red za deželno glavno mesto Vojvodine Krajnske Ljubljana z dne 25. maja 1896 je določal obveznost priprave mestnega regulacijskega načrta, v postopku njegovega sprejemanja pa je bila predpisana šesttedenska javna razgrnitev. Javna razgrnitev ni sama sebi namen, zato pravico javnosti, da se v okviru javne razgrnitve seznanijo z vsemi rešitvami in z obrazložitvijo predloga izbora rešitve ter da ima javnost pravico dajati pripombe in predloge na dopolnjen osnutek prostorskega akta, spremlja tudi obveznost pripravljavca prostorskega akta, da preuči pripombe in predloge javnosti in v roku 30 dni po končani javni razgrnitvi do njih zavzame stališče, ki ga objavi na svetovnem spletu« (Čebulj et al., 2010, str. 741, 742).

Sam poseg oziroma izvedba prostorskega akta pa lahko tudi pomembno vpliva na okolje v državi članici oziroma državi EU. V tem primeru mora ministrstvo najkasneje oziroma hkrati z javnim naznanilom, s katerim javnost seznanijo o javni razgrnitvi, poslati prostorski akt in okoljsko poročilo pristojnemu organu te države in ga zaprositi, da se odloči, ali namerava sodelovati v postopku CPVO.

Država članica EU pa lahko sama zahteva, da želi sodelovati v postopku CPVO in čeprav mogoče iz osnutka prostorskega akta in okoljskega poročila ni razvidno, da bi izvedba prostorskega akta lahko pomembno vplivala na okolje.

Če država članica EU obvesti ministrstvo, da namerava sodelovati v postopku CPVO, se ministrstvo in pristojni organ države članice EU dogovorita o roku, v katerem bo država članica ministrstvu posredovala mnenje in pripombe ali o drugih oblikah posvetovanja o zmanjšanju ali odpravi možnih čezmejnih vplivov prostorskega akta na okolje, če država članica EU tako zahteva. Ministrstvo obvesti pripravljavca prostorskega akta o nameri države članice EU, rok za sodelovanje javnosti se dogovori. V primeru da je rok drugačen, kot je bil naveden v obvestilu o javni razgrnitvi, ministrstvo o tem izda sklep, ki ga javno objavi kot sklep o javni razgrnitvi. Ministrstvo v 15 dneh od pridobitve mnenja in pripombe države članice mnenje in pripombe pošlje pripravljavcu načrta (ZVO-1, 44. člen).

7.1.9 OCENA O SPREJEMLJIVOSTI VPLIVA PROSTORSKEGA AKTA

Če je bila za prostorski akt na podlagi odločbe Ministrstva za okolje in prostor potrebna tudi izvedba presoje sprejemljivosti vplivov prostorskega akta in posegov v naravo na varovana območja, je pripravljavec prostorskega akta dolžan zagotoviti izdelavo okoljskega poročila, z dodatkom za izvedbo presoje sprejemljivost v skladu z ZON, kot je opisano v poglavju 6.4 Presoja sprejemljivosti okoljskega poročila ter pridobiti oceno o sprejemljivosti vpliva oziroma posledic prostorskega akta na varovana območja.

7.1.10 KONČNO OBLIKOVANJE PROSTORSKEGA AKTA

Pripravljavec prostorskega akta pripravi na podlagi smernic nosilcev urejanja prostora, pripomb in predlogov javnosti predlog prostorskega akta in ga posreduje nosilcem urejanja prostora, da v 30-dnevnem roku podajo mnenja k predlogu prostorskega akta.

Nosilci urejanja prostora se v mnenju opredelijo do upoštevanja smernic, ki so jih dali na osnutek prostorskega akta. V primeru da nosilci urejanja prostora v 30-dnevnem roku ne podajo svojega mnenja, se šteje, da na načrtovane prostorske ureditve nimajo pripomb in se z njimi strinjajo, pri čemer pa mora pripravljavec prostorskega akta upoštevati vse zahteve, ki jih za načrtovanje prostorske ureditve določajo veljavni predpisi.

Pripravljavec prostorskega akta mora pri dokončnem oblikovanju prostorskega akta upoštevati v čim večji meri mnenja in pripombe ministrstev, javnosti ter morebitne pripombe države članice ter na podlagi pripomb vseh navedenih prostorski akt in okoljsko poročilo ustrezno spremeniti ali dopolniti ter ju poslati Ministrstvu za okolje in prostor.

Če Ministrstvo za okolje in prostor presodi, da se je prostorski akt bistveno spremenil, zaradi podanih pripomb pozove ministrstva in organizacije, da v 14 dneh pošljejo pisno mnenje o sprejemljivosti vplivov izvedbe načrta na okolje s stališča svoje pristojnosti.

Ministrstvo za okolje in prostor lahko v 30 dneh od prejema prostorskega akta izda odločbo, s katero potrdi njegovo sprejemljivost, če presodi, da so vplivi izvedbe prostorskega akta na okolje sprejemljivi, ali potrditev zavrne, če presodi, da vplivi izvedbe prostorskega akta na okolje niso sprejemljivi.

V primeru načrtov, ki se nanašajo na urejanje prostora, se za pisno mnenje šteje mnenje nosilcev urejanja prostora o upoštevanju smernic v predlogu prostorskega načrta po predpisih o načrtovanju prostora.

O sprejemu načrta mora pripravljavec obvestiti druga pristojna ministrstva, državo in javnost. V obvestilu so predvsem podatki o vključenosti okoljevarstvenih zahtev v načrt, o upoštevanju mnenj in pripomb iz CPVO, o razlogih za izbiro glede na ostale alternative in načinu spremljanja vplivov na okolje pri izvajanju načrta.

7.1.13 POSREDOVANJE PREDLOGA PROSTORSKEGA AKTA MINISTRSTVU

Pred sprejemom občinskega prostorskega akta si je občina dolžna od ministrstva pridobiti sklep o usklajenosti predloga prostorskega akta, ki ga ministrstvo izda, če iz mnenj nosilcev urejanja prostora izhaja, da so v predlogu občinskega prostorskega načrta njihove smernice upoštevane oziroma da so bili pri njegovi pripravi ustrezno upoštevani predpisi iz njihovih področij.

»Kadar ministrstvo ugotovi, da iz mnenj nosilcev urejanja prostora izhaja, da v predlogu občinskega prostorskega načrta njihove smernice niso bile upoštevane oziroma da predpisi z njihovih delovnih področij niso bili ustrezno upoštevani, mora v sedmih dneh po izteku tridesetdnevnega roka vladi predlagati, da odloči o usklajenosti predloga občinskega prostorskega načrta. Vlada odloči o usklajenosti s sklepom v roku 45 dni po določbah Zakona o vladi. V tistem primeru, ko ministrstvo v roku 30 dni od prejema predloga ali vlada v roku 45 dni ne izda sklepa o ugotovitvi usklajenosti, se šteje, da je predlog občinskega načrta usklajen, razen če je ministrstvo, pristojno za varstvo okolja, zavrnilo izdajo potrdila, da so vplivi izvedbe predloga občinskega prostorskega načrta na okolje sprejemljivi« (Štritof - Brus, 2010, str. 777).

V primeru sprejemanja državnega prostorskega načrta, ki ga pripravlja ministrstvo, pa je postopek drugačen. Ministrstvo, ki pripravlja prostorski akt, mora zagotoviti uskladitev predloga državnega prostorskega načrta na podlagi mnenj nosilcev urejanja prostora.

Če je za državni prostorski načrt treba izvesti CPVO, se ministrstva v mnenju opredelijo tudi do sprejemljivosti vplivov državnega prostorskega načrta iz svoje pristojnosti.

7.1.14 SPREJEM PROSTORSKEGA AKTA

Državni prostorski akt sprejme vlada z uredbo, in sicer če so izdana mnenja nosilcev urejanja prostora in če je ministrstvo, pristojno za varstvo okolja, v primeru izdelave CPVO izdalo potrdilo, da so vplivi izvedbe predloga državnega prostorskega načrta na okolje sprejemljivi.

Občinski prostorski načrt sprejme občinski svet z odlokom po tem, ko od ministrstva ali vlade sprejme sklep o ugotovitvi usklajenosti.

Sprejeta uredba oziroma odlok se po sprejemu objavita v uradnem glasilu tako, da sta na vpogled javnosti in upravnim organom, ki ju potrebujejo pri izvajanju in nadzoru nad izvajanjem.

7.2 OKOLJSKO POROČILO

»Pripravlavec načrta, za katerega se izvede celovita presoja vplivov na okolje, mora pred izvedbo celovite presoje vplivov na okolje zagotoviti okoljsko poročilo, v katerem se opredelijo, opišejo in ovrednotijo vplivi izvedbe načrta na okolje in možne alternative, ob upoštevanju ciljev, geografskih značilnosti območja, na katerega se načrt nanaša.

Okoljsko poročilo je dokument, ki mora vsebovati informacije, potrebne za celovito presojo vplivov načrta na okolje, pri njegovi pripravi pa se praviloma uporablja obstoječe znanje in postopki vrednotenja ter upošteva vsebina in natančnost načrta.

Iz okoljskega poročila mora biti razvidno tudi, kako je pripravljavec pri izdelavi načrta upošteval okoljska izhodišča, in predvideni način spremljanja vplivov načrta na okolje pri njegovem izvajanju« (ZVO-1, 41. člen).

Okoljsko poročilo je torej strokovna študija oziroma dokument, v katerem se opredelijo, opišejo in ovrednotijo vplivi izvedbe načrta na okolje in možne alternative ob upoštevanju ciljev in geografskih značilnosti območja, na katerega se načrt nanaša.

Ker je okoljsko poročilo tudi sestavni del vloge za potrditev načrta, mora vsebovati vse informacije, ki so potrebne za odločitev ministrstva o sprejemljivosti načrta, in mora biti pripravljeno na podlagi ustreznih izhodišč ter mora imeti predpisano vsebino. Zaradi njegove pomembnosti za pravilne odločitve ministrstva je vsebina okoljskega poročila natančno določena.

V postopku CPVO, katerega cilj je usmerjanje razvojnih idej v prostor na način, da bodo povzročile čim manjši vpliv na naravo, okolje, zdravje ljudi in kulturno dediščino, je okoljsko poročilo dokument, ki predstavlja podlago za izvedbo CPVO.

7.2.1 NAMEN OKOLJSKEGA POROČILA

V procesu CPVO je okoljsko poročilo podlaga za vrednotenje sprejemljivosti vplivov prostorskega akta na okolje. Na podlagi okoljskega poročila se vrednotijo posegi, ki so zajeti v načrtu, v okolje, vrednoti se njihov vpliv in iščejo ustrezne rešitve, da poseg in posledično načrt ne bo imel uničujočega vpliva na okolje.

Podrobnejša vsebina in obseg informacij, ki jih mora vsebovati okoljsko poročilo, sta določena z Uredbo o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe načrtov na okolje (Uradni list RS, št. 73/05 – v nadaljevanju: uredba). Uredba je v skladu s 5. členom in Prilogo I Direktive evropskega parlamenta in Sveta 2001/42/ES z dne 27. junija 2001 o presoji nekaterih načrtov in programov na okolje (Uradni list RS, št. 197/01, str. 30).

»Okoljsko poročilo je dokument, v katerem se opredelijo, opišejo in ovrednotijo pomembni vplivi izvedbe načrta na okolje, ohranjanje narave, varstvo človekovega zdravja in kulturne dediščine ter možne alternative, ki upoštevajo okoljske cilje in značilnosti območja, na katerega se načrt nanaša. Če se načrt nanaša na zavarovana območja, posebna varstvena območja in potencialna posebna ohranitvena območja v skladu s predpisi s področja ohranjanja narave, se pri pripravi okoljskega poročila uporabljajo tudi določbe predpisa, ki ureja presojo sprejemljivosti izvedbe načrtov na varovana območja« (Uredbe, 3. člen).

Namen okoljskega poročila je torej ugotoviti skladnost načrta oziroma takšen načrt, ki bo skladen z okoljskimi cilji zakonodaje ter strateškimi dokumenti. Skozi okoljsko poročilo se na ustrezni ravni ocenijo vplivi načrta na okolje, naravo, človekovo zdravje in kulturno dediščino ter oblikujejo učinkoviti ukrepi za omilitev vplivov, ki bi jih izvedba posega, ki je vključena v načrt, lahko imela na okolje tako, da bodo njegovi vplivi sprejemljivi.

Priprava okoljskega poročila se prične s pripravo poročila o stanju okolja. Za izvedbo kakovostnega okoljskega poročila je obvezno izvesti terenski ogled. Kljub vsem informacijam, ki jih lahko dobimo iz poročila o stanju okolja in svetovnega spleta, si mora izdelovalec okoljskega poročila ogledati teren. Potem je treba določiti okoljske cilje. Zatem se izvede vrednotenje vplivov ter predlogov omilitvenih ukrepov.

7.2.2 IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO OKOLJSKEGA POROČILA

Da bi preprečili nadaljnje uničevanje okolja, nesmotrno rabo naravnih dobrin, vedno večje onesnaževanje okolja, dovolj pridelave hrane, naravne katastrofe, si je človeštvo moralo postaviti določene cilje. Med pglavitnim cilji je zagotavljanje trajnostnega razvoja in ohranjanje biotske raznovrstnosti, ki pa posledično zajema obnašanje prebivalstva v takih okvirih, da ne misli samo na danes, ampak tudi na jutri. Zaradi pomembnosti varovanja okolja so cilji varstva okolja uzakonjeni, in sicer z Zakonom o varstvu okolja.

Da bi lahko dosegali uzakonjene cilje varstva okolja, si je treba postaviti okoljska izhodišča, to je izhodišča, na podlagi katerih bomo dosegli cilje varstva okolja. V postopku priprave načrta, ki zajema določene posege v okolje, si moramo natančno zastaviti meje, do katerih lahko ima določen poseg oziroma vsi posegi, ki so predmet načrta, vplive na okolje in kako bomo te vplive merili oziroma kje je tako imenovana nulta točka.

Okoljska izhodišča so s predpisi določeni cilji varstva okolja, na podlagi katerih se pripravljajo in celovito presojujejo načrti, programi in drugi akti na področju urejanja prostora, upravljanja voda, gospodarjenja z gozdovi, lova, ribištva, rudarstva, kmetijstva, energetike, industrije, transporta, telekomunikacij, turizma, ravnanja z odpadki in

odpadnimi vodami ter oskrbe prebivalstva s pitno vodo, s katerimi se načrtuje poseg v okolje ali raba naravnih dobrin in so v skladu z 39. členom ZVO-1 naslednji:

- stanje okolja in njegovih delov, vključno z obstoječimi obremenitvami, ugotovljeno na podlagi monitoringa okolja (monitoring naravnih pojavov, monitoring stanja okolja in monitoring onesnaževanja okolja),
- obveznosti ratificiranih in objavljenih mednarodnih pogodb, ki se nanašajo na preprečevanje in zmanjševanje obremenjevanja okolja,
- nacionalni program varstva okolja (vsebuje dolgoročne cilje, usmeritve in naloge na področju varstva okolja),
- operativni programi varstva okolja,
- varstvena, varovana, zavarovana, degradirana in druga območja, na katerih je zaradi varstva okolja, ohranjanja narave, urejanja voda, varstva naravnih virov ali kulturne dediščine predpisan poseben pravni režim,
- območja ali deli okolja, ki so skladno s predpisom razvrščeni v razrede ali stopnje,
- predpisane omejitve rabe prostora zaradi obratov, v katerih lahko pride do večje nesreče, kot so določeni z 18. členom ZVO-1,
- veljavni pravni režimi na območjih ali delih okolja, kot so varstvena, varovana, zavarovana, degradirana in druga območja, na katerih je zaradi varstva okolja, ohranjanja narave, urejanja voda, varstva naravnih virov ali kulturne dediščine predpisan poseben pravni režim, območja ali deli okolja, ki so skladno s predpisom razvrščeni v razrede ali stopnje, in obrati, v katerih lahko pride do večje nesreče.

Z okoljskimi izhodišči pripravljavec okoljskega poročila določi, kateri so okoljski cilji, ki jih mora doseči z načrtom, določi merila, s katerimi bo vrednotil, ali so dosežena okoljska izhodišča, in določi metodologijo, ki jo bo uporabljal pri pripravi okoljskega poročila v zvezi z vplivi načrta oziroma prostorskega akta na okolje, ohranjanje narave, varstvo človekovega zdravja in kulturno dediščino.

Okoljska izhodišča so pravni režimi, omejitve, okviri, pogoji in druge podlage za doseganje okoljskih ciljev na področjih varstva okolja, ohranjanja narave, varstva naravnih virov in kulturne dediščine, ki so v skladu s predpisi s področja varstva okolja določena kot obvezna podlaga za pripravo načrtov in izhajajo:

- iz nacionalni zakonov in na njihovi podlagi izdanih podzakonskih aktov,
- državnih ali občinskih in drugih aktov,
- strateških dokumentov na državni in lokalni ravni,
- pridobljenih smernic nosilcev urejanja prostora ter
- preteklih in sedanjih problemov na območju načrta.

Okoljska izhodišča si moramo določati, da lahko dosežemo okoljske cilje načrta. To je cilje, ki jih moramo doseči ob izvajanju načrta. Dobro in pravilno določeni okoljski cilji so pogoj, da bomo dopuščali izvedbo le tistih posegov in dejavnosti, ki bodo dosegali trajnostni razvoj. Če si na primer ne bomo zastavili za cilj ohranjanja pitne vode, nam

lahko grozi, da ne bomo imeli več pitne vode, s katero se danes še lahko ponašamo. Prav tako moramo skrbeti za ohranjanje kmetijskih zemljišč, da se bomo lahko prehranjevali in bili samooskrbni, kar je danes v svetu že velik problem. Prav tako je treba dati velik poudarek rabi naravnih virov, posebej tistih, ki so neobnovljivi.

Okoljski cilji načrta se v okoljskem poročilu določijo glede na značilnosti, ki jih vsebuje načrt tako, da se določi območje, ki ga zajema načrt in vsebini, ki jo vključuje načrt oziroma posege, ki so predvideni s načrtom in bi lahko imeli pomembne vplive na okolje, ohranjanje narave, varstvo človekovega zdravja in varstva kulturne dediščine.

Okoljski cilji so cilji, s katerimi želimo doseči dobro stanje površinske in podzemne vode, racionalno rabo naravnih dobrin, ohranjenost narave, ekosistemov, krajine, zagotoviti oziroma ohraniti dobro bivalno okolje, dobro stanje enot kulturne dediščine in podobno.

Na podlagi okoljskih ciljev načrta, ki si jih določi pripravljavec okoljskega poročila, se na podlagi metodologije, ki jo določi pripravljavec okoljskega poročila, ugotavljajo pomembni vplivi načrta na okolje, ohranjanje narave, varstvo človekovega zdravja in ohranjanje kulturne dediščine.

V skladu s tretjo točko 4. člena Uredbe so ustrezna merila vrednotenja vplivov načrta na okolje, ohranjanje narave, varstvo človekovega zdravja in kulturno dediščino, to so tiste stopnje odstopanja od kazalcev stanja okolja, stopnje doseganja varstvenih ciljev in druga merila, ki še zagotavljajo ustrezno vrednotenje vplivov načrta.

Izdelovalec okoljskega poročila mora izbrati taka merila vrednotenja in take metode ugotavljanja ter vrednotenja vplivov načrta, da bodo v čim večji meri lahko ugotovljeni vsi pomembni vplivi načrta na doseganje okoljskih ciljev in bodo ugotovljeni vplivi tudi ustrezno ovrednoteni (Uredba, četrta točka 4. člen).

Zaradi izredne pomembnosti določitve okoljskih izhodišč, ki so podlaga za pripravo strokovnega okoljskega poročila, in dejstva, da naročniki okoljskih poročil niso vedno strokovno usposobljeni za potrditev ustreznosti okoljskih poročil, je pripravljavcu dana možnost, da lahko v postopku priprave okoljskega poročila zaprosi ministrstvo, pristojno za okolje, za mnenje o ustreznosti pripravljenih izhodišč za pripravo okoljskega poročila za konkretne primere CPVO. To je izredno pomemben vidik za lokalne skupnosti in njihove zaposlene, ki ni nujno, da so strokovnjaki iz tega področja. Dobro oziroma pravilno postavljena okoljska izhodišča so namreč eden izmed pogojev za izdelavo kakovostnega okoljskega poročila, ki bo dalo za zaključek izvedbo le tistih posegov, ki bodo omogočali trajnostni razvoj in varovanje okolja in narave.

Da lahko ministrstvo, pristojno za okolje, presoja o ustreznosti predlaganih izhodišč za pripravo okoljskega poročila, je treba v vlogi za mnenje navesti in priložiti tudi podatke o načrtu in izbrana izhodišča za pripravo okoljskega poročila, ki morajo biti obrazložena in utemeljena, na kakšni podlagi so pripravljena in kako bodo s predlaganimi izhodišči za

pripravo okoljskega poročila doseženi okoljski cilji načrta. V vlogi je treba natančno navesti, kako se bodo postavljena okoljska izhodišča ocenjevala oziroma kako se bodo dosegali okoljski cilji načrta. Ministrstvo, pristojno za okolje, lahko, če oceni, da predlagana izhodišča niso postavljena tako, da bi z njimi lahko bilo izdelano kakovostno okoljsko poročilo oziroma bili doseženi cilji načrta, zahteva, da jih pripravljavec dopolni z namenom priprave kakovostnega okoljskega poročila, da s predvidenim posegi v okolje in naravo ne bi bila povzročena morebitna okoljska škoda.

7.2.3 VSEBINA OKOLJSKEGA POROČILA

Zaradi enotnosti okoljskega poročila je načelno določena vsebina, ki jo mora vsebovati okoljsko poročilo, in sicer s 6. členom uredbe, ki določa, da mora okoljsko poročilo vsebovati zlasti naslednje informacije:

- opis vsebine in ciljev načrta, vključno s podatki o območju načrta in njegovi površini ter razmerju do drugih ustreznih načrtov;
- opis in oceno pomembnih vidikov stanja okolja in verjeten razvoj stanja okolja, če se načrt ne bi izvedel;
- okoljske značilnosti območij, ki bi lahko bila pomembno prizadeta;
- navedbo morebitnih okoljskih problemov, ki so pomembni za načrt, predvsem tistih, ki so povezani z varovanimi območji in drugimi območji s posebnim pravnim režimom;
- okoljske cilje, ki so pomembni za načrt, ter način upoštevanja teh ciljev in vseh okoljskih vidikov pri pripravi načrta;
- okoljske cilje načrta z obrazložitvijo njihove določitve, uporabljena merila vrednotenja za ugotovitev vplivov načrta in njihovo vrednotenje z utemeljitvijo izbora in načina uporabe, uporabljene metode in oceno vplivov izvedbe načrta na okoljske cilje načrta;
- pomembne vplive načrta na okolje, ki so lahko neposredni, daljinski, kumulativni in sinergijski, kratkoročni, srednjeročni in dolgoročni, trajni in začasni, pozitivni in negativni, in se nanašajo na biotsko raznovrstnost, živalstvo, rastlinstvo, tla, vodo, zrak, podnebne dejavnike, materialne dobrine, kulturno dediščino skupaj z arhitekturno in arheološko dediščino, krajino, prebivalstvo in zdravje ljudi ter njihova medsebojna razmerja;
- pomembne vplive načrta na nastanek ali povečano nevarnost nastanka naravne ali druge nesreče;
- predvidene ukrepe za preprečitev, omilitev in čim popolnejšo odpravo posledic kakršnih koli pomembnih bistvenih ali uničujočih vplivov načrta na okolje, ohranjanje narave, varstvo človekovega zdravja in kulturne dediščine (v nadaljnjem besedilu: omilitveni ukrepi);
- opis razlogov za izbiro obravnavanih možnih alternativ;
- opis poteka izdelave okoljskega poročila skupaj z vsemi težavami (npr. tehnične pomanjkljivosti ali pomanjkanje znanja in izkušenj pri zbiranju potrebnih informacij);
- opis predvidenih načinov za spremljanje stanja okolja pri izvajanju načrta;

- povzetek ugotovitev okoljskega poročila z obrazložitvijo.

Okoljsko poročilo mora biti pripravljeno ob upoštevanju vsebine in natančnosti načrta. Imeti mora tekstualni in kartografski del, ki mora biti prilagojen merilu izdelave načrta, na katerega se nanaša. V okoljskem poročilu morajo biti podatki opisani in predstavljeni s količinsko oziroma kvalitativno informacijo, trendom, pojasnili oziroma ustrezno obrazložitvijo.

Pripravlavec oziroma izdelovalec okoljskega poročila mora okoljsko poročilo izdelati v taki vsebini, da je iz okoljskega poročila razvidno, da so bili z ustreznimi metodami z vidika vseh obremenitev okolja in glede na vse predvidljive posledice načrta na okolje, naravne vire, ohranjanje narave, varstvo človekovega zdravja in kulturno dediščino obravnavani vsi tisti elementi načrta, ki lahko sami ali s kumulativnimi in sinergijskimi vplivi z drugimi načrti ali posegi v okolje pomembno vplivajo na okolje.

V okoljskem poročilu mora biti obrazloženo, kako je načrt upošteval povezave z drugimi načrti zaradi vrednotenja kumulativnih in sinergijskih vplivov, kako so upoštevana okoljska izhodišča in druge obvezne podlage za pripravo načrta ter usmeritve, izhodišča in pogoje iz smernic, katere možne alternative so bile obravnavane in razlogi za izbor najustreznejše alternative, kateri omilitveni ukrepi so predvideni in kateri načini spremljanja stanja okolja med izvajanjem načrta so predvideni. Vpliv izvedbe določenega posega v okolje in naravo ni nujno, da ima samo vplive na tisto območje, ki ga zajema načrt, ampak lahko tudi širše. Prav tako je lahko vpliv določenega posega širši ali pa se lahko vplivi določenih posegov ob izvedbi drugih posegov povečujejo oziroma seštevajo ter s tem lahko uničujoče vplivajo na varstvene cilje.

V postopku okoljskih presoj je, kot je že bilo večkrat poudarjeno skozi celotno nalogo, zelo pomembno sodelovanje javnosti. Zato mora biti okoljsko poročilo tudi javno razgrnjeno in predstavljeno javnosti. Za potrebe predstavitve javnosti mora okoljsko poročilo vsebovati poljudni povzetek okoljskega poročila za javnost, ki pa mora biti pripravljen tako, da je razumljiv javnosti. Če želimo doseči namen, to je konstruktivno debato tudi s strani laične javnosti, morajo biti dokumenti razumljivi tudi laični javnosti. Posegi morajo biti jasno predstavljeni in opisani vsi pričakovani vplivi na okolje, ohranjanje narave, človekovo zdravje in kulturno dediščino.

V njem morajo biti navedene zlasti ugotovitve, določene v četrti točki 6. člena Uredbe:

- da so bili z ustreznimi metodami z vidika vseh obremenitev okolja in glede na vse predvidljive posledice načrta na okolje, naravne vire, ohranjanje narave, varstvo človekovega zdravja in kulturno dediščino obravnavani vsi elementi načrta, ki lahko sami ali s kumulativnimi in sinergijskimi vplivi z drugimi načrti ali posegi v okolje pomembno vplivajo na okolje;
- kako je pripravlavec načrta upošteval povezave z drugimi načrti zaradi vrednotenja kumulativnih in sinergijskih vplivov;

- kako je pripravljavec načrta upošteval okoljska izhodišča in druge obvezne podlage za pripravo načrta ter usmeritve, izhodišča in pogoje iz smernic;
- katere možne alternative so bile obravnavane in razlogi za izbor najustreznejše alternative;
- kateri omilitveni ukrepi so predvideni;
- kateri načini spremljanja stanja okolja med izvajanjem načrta so predvideni.

Iz naštetega izhaja, da mora povzetek za javnost vsebovati čim bolj natančno obrazložitev predvidenih obremenitev okolja zaradi predvidenih posegov z načrtov in ne samo na območju, ki ga načrt obravnava, ampak mora upoštevati vplive tudi širše in skupaj z drugimi načrti. Povzetek za javnost mora pokazati, da je pripravljavec načrta in okoljskega poročila preučil možne različice in izbral tisto, ki je najustreznejša in najprimernejša oziroma tisti in takšen poseg v okolje, ki bo imel čim manj negativnih vplivov na okolje, varovanje narave, človekovega zdravja in pa seveda ohranja kulturne dediščine. Če ni mogoče ustrezati postavljenim merilom in pogojem, je treba predvideti omilitvene ukrepe, da bi bili morebitni negativni vplivi na okolje, varovanje narave, človekovo zdravje in kulturno dediščino čim manjši. Treba pa je tudi določiti načine spremljanja stanja okolja oziroma sprotno preverjanje, kako se izvajajo predvideni ukrepi, da bi bili posegi izvedeni v skladu s predvidenim načrtom in morebitnimi omilitvenimi ukrepi. Ko pripravljavec sprejme določen načrt, delo za njega še ni končano, ampak mu sledi pomembna faza, to je izvajanje načrta in posegov v prostor tako, kot je določeno v načrtu.

7.2.4 FAZE VREDNOTENJA VPLIVOV NAČRTA

Kot določa 7. člen uredbe, se vpliv izvedbe načrta na okolje in njegove dele ter vključenost zahtev varstva okolja, ohranjanja narave, varstva človekovega zdravja in kulturne dediščine v načrt ob upoštevanju omilitvenih ukrepov ocenjuje v dveh fazah:

- V prvi fazi se ugotovi posledice izvedbe načrta na vsa zbrana merila vrednotenja.
- V drugi fazi se ocenita vpliv in pomembnost ugotovljenih posledic izvedbe načrta na uresničevanje okoljskih ciljev načrta.

Za ugotavljanje vplivov načrta in njihovem vrednotenju se uporabljajo predvsem (Uredba, 7. člen):

- vsi obstoječi, javno dostopni podatki o stanju na področjih varstva okolja, varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, ohranjanja narave, varstva in rabe naravnih virov, varstva človekovega zdravja in varstva kulturne dediščine;
- podatki o stanju na področjih iz prejšnje alineje, pridobljeni zaradi potreb celovite presoje s terenskimi ogledi, popisi in na druge ustrezne načine;
- ocene učinkov načrtov na podlagi predložene dokumentacije, pisnih virov, ki so na razpolago, oziroma pridobljeni z ustreznimi načini iz prejšnje alineje;
- kvantitativni modeli napovedi;
- vprašalniki, preglednice, matrike, analize vzorcev, modeliranje, analiza gibanj, prekrivanja;

- podatki in ocene iz primerljivih primerov že izvedenih celovitih presoj ali presoj vplivov na okolje ali iz drugih strokovnih gradiv, ki vsebujejo podatke in ocene, primerne za celovito presojo (npr. študija ranljivosti prostora);
- strokovna mnenja in ocene;
- geografski informacijski sistem.

7.2.5 UGOTAVLJANJE VPLIVOV IZVEDBE NAČRTA NA OKOLJE

Vsaka izvedba načrta, s katero so predvideni določeni posegi v okolje, ima različne vplive izvedbe načrta, in sicer 8. člen uredbe določa, da so to lahko neposredni vplivi, daljinski vplivi, kumulativni vplivi in sinergijski vplivi.

O neposrednem vplivu govorimo, če se z načrtom načrtuje poseg v okolje, ki na območju načrta neposredno vpliva na izbrana merila vrednotenja. Ugotovljeno območje neposrednega vpliva izhaja iz ugotovitev na terenu, podrobnejših podatkov o izvedbi posega v okolje in iz drugih dejanskih okoliščin.

O daljinskem vplivu govorimo, če se z načrtom načrtuje poseg v okolje z vplivi, ki so posledica izvedbe načrta in se zgodijo oddaljeno od posega v okolje.

O kumulativnem vplivu govorimo, če se z načrtom načrtuje poseg v okolje, ki zanemarljivo vpliva na izbrana merila vrednotenja, ima pa skupaj z obstoječimi posegi v okolje ali s posegi, ki so načrtovani ali se izvajajo na podlagi drugih načrtov, velik vpliv na izbrana merila vrednotenja, ali kadar ima več posameznih za okolje zanemarljivih vplivov istega posega ali več posegov istega načrta vpliv, katerega učinki na izbrana merila vrednotenja niso zanemarljivi.

O sinergijskem vplivu govorimo, če se z načrtom načrtuje poseg v okolje z vplivi, ki so v celoti večji od vsote posameznih vplivov.

Pripravlavec načrta v postopku priprave načrta nima vedno določenih vseh predvidenih posegov v prostor, ampak samo določa z načrtom namensko rabo prostora, območja predvidene rabe naravnih virov ali opravljanje dejavnosti. V takšnih primerih se vplivi načrta ugotavljajo glede na predvideno namensko rabo, predvideno rabo naravnih virov ali predvideno opravljanje dejavnosti.

7.2.6 VREDNOTENJE POSLEDIC IZVEDBE NAČRTA

Ko pripravljavec načrta ugotovi oziroma določi neposredne, daljinske, kumulativne in sinergijske vplive na okolje, začne s postopkom vrednotenja posledic načrta na okolje. Vplivi izvedbe načrta se vrednotijo na podlagi posledic načrta na okoljske cilje z uporabo meril vrednotenja, ki si jih pripravljavec načrta in okoljskega poročila določi z okoljskimi izhodišči za pripravo okoljskega poročila.

Pri neposrednih, daljinskih in kumulativnih vplivih se ocenjujejo obseg sprememb po posameznih kazalcih stanja okolja in njihova pomembnost, stopnja upoštevanja varstvenih ciljev oziroma se uporabijo druga merila vrednotenja glede na:

- stanje okolja ali stanje njegovih delov;
- varstvo naravnih virov;
- varstvo naravnih vrednot;
- ohranjanje biotske raznovrstnosti, vključno z živalskimi in rastlinskimi vrstami;
- varstvo kulturne dediščine;
- značilnosti prebivalstva;
- zdravje ljudi.

Sinergijski vpliv se ocenjuje na podlagi skupnih posledic neposrednih, daljinskih in kumulativnih vplivov načrta v skladu s prejšnjim odstavkom (Uredba, 9. člen).

Vplivi izvedbe načrta se vrednotijo z vseh vidikov, ki so pomembni za okolje, predvsem pa vpliv na zrak, tla, vode, hrup, odpadke, elektromagnetno sevanje, svetlobno onesnaženje, naravo, zdravje ljudi, kulturno dediščino in ne nazadnje krajino.

7.2.7 OCENA VPLIVOV IZVEDBE NAČRTA NA OKOLJSKE CILJE NAČRTA

Priprava okoljskega poročila se prične z vsebinjenjem oziroma scopingom, kar pomeni, da se zberejo vsi relevantni podatki za pripravo okoljskega poročila, to je podatki o kazalcih stanja okolja, podatki o varovanih območjih, podatki iz pravnih aktov o zavarovanju območij. Na podlagi pridobljenih podatkov se izdelava poročilo o stanju okolja na podlagi javno dostopnih podatkov in terenskih ogledov, popisov habitatov na terenu in ostalih zbranih informacij. Po določitvi okoljskih ciljev in meril se prične z oceno vplivov na postavljene okoljske cilje načrta in z okoljskimi cilji na državni ravni.

Na podlagi postavljenih meril se izvede ocena vplivov načrta na uresničevanje okoljskih ciljev načrta v velikostih razredov, ki so določeni z 11. členom uredbe, in sicer:

- razred A: ni vpliva oziroma je pozitiven vpliv;
- razred B: vpliv je nebistven;
- razred C: vpliv je nebistven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov;
- razred D: vpliv je bistven;
- razred E: vpliv je uničujoč;
- razred X: ugotavljanje vpliva ni možno.

Skupna ocena vplivov izvedbe načrta na okoljske cilje načrta je sestavljena iz podocen vsake od ugotovljenih posledic izvedbe načrta na uresničevanje okoljskih ciljev načrta.

Posledice izvedbe načrta na okoljske cilje načrta se vrednotijo glede na (Uredba, 10. člen):

- povzročitev bistvene zamude v prizadevanjih za doseganje okoljskih ciljev načrta,
- bistveno prekinitev ohranjanja ali napredovanja dobrega stanja okolja in njegovih delov, določenega z okoljskimi cilji, oziroma varstva območij, na podlagi zahtev varstva okolja, ohranjanja narave, varstva naravnih virov, varstva človekovega zdravja in kulturne dediščine.

Če je posledica izvedbe načrta na okoljske cilje, da poseg v načrt nima vpliva oziroma ima pozitiven vpliv ali je vpliv nebitven oziroma je vpliv nebitven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov, so vplivi izvedbe načrta za uresničevanje okoljskih ciljev načrta sprejemljivi.

Če je posledica izvedbe načrta na okoljske cilje takšna, da je vpliv uničujoč ali pa ugotavljanje vpliva sploh ni možno, to je velikostni razred D ali E, vplivi izvedbe načrta za uresničevanje okoljskih ciljev načrta niso sprejemljivi. V primeru, da vplivi niso sprejemljivi, mora pripravljavec načrta iskati alternativne rešitve in izvedbo omilitvenih ukrepov, ki bodo poseg uvrstili v velikostni razred A, B ali C, to je, da bodo posegi v okolje, naravo, človekovo zdravje in kulturno dediščino imeli pozitiven ali nebitven vpliv zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov.

Preveritev omilitvenih ukrepov vključuje:

- navedbo ustreznih omilitvenih ukrepov;
- oceno vplivov omilitvenih ukrepov na bistvene ali uničujoče vplive načrta ali z načrtom načrtovanega posega v okolje;
- utemeljitev ustreznosti in verjetnost uspešnosti izbranega omilitvenega ukrepa;
- oceno izvedljivosti načrtovanih omilitvenih ukrepov v načrtu.

Izvedljivost načrtovanih omilitvenih ukrepov se dokazuje z naslednjimi podatki:

- navedbo o tem, kdo bo poskrbel za izvedbo omilitvenega ukrepa in kako bo ta ukrep izveden,
- časovno opredelitev izvedbe načrta in omilitvenega ukrepa ter
- navedbo načina spremljanja uspešnosti izvedenega omilitvenega ukrepa.

Okoljsko poročilo ne sme biti dokument zaradi obveznosti izdelave tega, ampak strokovna študija, ki bo resnično prevetrila vse zelene oziroma predlagane posege z vseh vidikov in pa v primeru posegov, ki bi lahko imeli negativne posledice na okolje in naravo, predlagala določene ukrepe, ki bi te vplive zmanjšali. Za uspešnost izvedbe pa je potreben monitoring oziroma redno spremljanje izvajanja posegov in iskanje novih, boljših rešitev.

8 ZAKLJUČEK

Po vseh podatkih, ki jih spremljamo preko poročil ministrstva, medijev, medmrežja, je skrb za okolje vedno večja. Poudarek na skrbi za okolje je potreben, še predvsem zaradi dejstev, da tropski gozdovi izginjajo, izčrpavajo se naravni energetski viri, kopičijo se radioaktivni odpadki, poplavlja območja, topijo ledeniki, primanjkuje pitne vode, vedno več je sušnih obdobj, lakote, pozidave najboljših kmetijskih območij so vedno bolj intenzivne, rastlinske in živalske vrste izumirajo in tako dalje.

Posledice uničevanja okolja se bodo po ocenah Organizacije združenih narodov v naslednjih nekaj letih približale kritični točki, ko sanacija mnogih posledic ne bo več mogoča. Zato si države članice Evropske unije prizadevajo izboljšati stanje na tem področju, pri čemer opozarjajo, da nove in prihodnje članice EU zaradi tranzicije in privatizacije vse premalo pozornosti namenjajo ekološkim temam. Vendar je treba doseči, da se ekološke teme postavijo na prvo mesto.

Majhnih korakov ne gre podcenjevati. Postopek CPVO je le ena izmed faz, ki lahko preprečuje posege in ravnanja človeka, ki bi imeli uničujoč oziroma bistven vpliv na okolje in naravo ter posledično na naše življenje. Postopek CPVO v prostorskem načrtovanju, ki sem ga opisala v tej diplomski nalogi, pa je le eden izmed majhnih korakov, da se zgoraj navedeni negativni vplivi na okolje ne bi več povečevali, temveč zmanjševali.

S postopkom CPVO je v naš pravni red vneseno vodilo, da je treba preprečiti, namesto kasneje sanirati posledice, ki so povzročene z nepremišljenimi posegi. Skozi diplomsko delo je prikazana zahtevnost in pomembnost državnih organov, ki vodijo postopke izdaje dovoljenj za posege v prostor in »moč« državnih in občinskih organov pri zahtevah investitorjev za izvedbo posegov v prostor.

Pomembna je premišljena in tehtna odločitev med kapitalom in ohranjanjem okolja, narave, kulturne dediščine. Skozi diplomsko delo je pokazano, da imajo državni in občinski organi vse instrumente, da lahko preprečijo usodne posege v prostor, postavlja se le vprašanje, ali imajo dovolj znanja, mislim predvsem, ali imajo občine dovolj strokovnega kadra, ki bi lahko strokovno vodil zahtevne postopke.

Glede na navedeno menim, da so vse odločitve v naših rokah; ali bomo ohranili okolje in naravo ali bomo uspešno izvajali trajnostni razvoj, kot ga opredeljuje naša zakonodaja. Da bomo uspešni, da bomo ohranili okolje in naravo, je potrebna čim več izobraževanja in ozaveščanja tudi laične javnosti, že od najmlajših let, kajti zakonodaja ni dovolj, če se ne izvaja in nadzoruje.

V postopke, ki se nanašajo na okolje, je zato treba že v začetni fazi vključevati javnost, ko so še vse možnosti odprte, in ji dati dovolj časa in informacij o predvidenih aktivnostih, da lahko konstruktivno sodeluje v procesih odločanja.

LITERATURA IN VIRI

LITERATURA

1. BLAGANJE, Dušan (2008). *Uvod v urejanje prostora in gradbene zadeve*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
2. BERGINC, Mladen, KREMESEC-JEVŠENAK, Jelka, VIDIC, Jasna. (2007). *Sistem varstva narave v Sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo za okolje in prostor.
3. ČEBULJ, Janez, BLAGANJE, Dušan, KNEZ, Rajko, ŠTRITOH-BRUF, Mojca. (2010). *Zakon o urejanju prostora (ZUreP-1) in Zakon o prostorskem načrtovanju (ZPNačrt) s komentarjem*. Ljubljana: GV založba.
4. Državni svet Republike Slovenije. (2010). *Čas je za spremembe v urejanju prostora*. Ljubljana: Državni svet Republike Slovenije.
5. Evropska komisija. (2010). *Strateške presoje vplivov regionalnih razvojnih programov na okolje in programi Strukturnih skladov Evropske unije*. Ljubljana: Evropska komisija, Generalni direktorat za okolje. Regionalni center za okolje in srednjo in vzhodno Evropo.
6. KUMER, Alenka, LENARČIČ, Franc, ZAKRAJŠEK, Franc, IVANIČ, Luka, PRELOG, Mojmir. (2008). *Zbirka predpisov o prostorskem načrtovanju in opremljanju stavbnih zemljišč z uvodnimi pojasnili*. Ljubljana: Nebrra, d. o. o.
7. Ministrstvo za okolje in prostor. (2002). *Ocena stanja in teženj v prostoru Slovenije*. Ljubljana: Ministrstvo za okolje in prostor, Urad RS za prostorsko planiranje.
8. Pomurski ekološki center. (2003). *Smernice za okolju pravično prihodnost. Evropska unija in okolje*. Murska Sobota: Pomurski ekološki center.
9. Regionalni center za okolje za srednjo in vzhodno Evropo. (2002). *Aarhuška konvencija v Sloveniji: strokovna priporočila za implementacijo Konvencije o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah*. Ljubljana: Regionalni center za okolje za srednjo in vzhodno Evropo.
10. SIMONETI, Maja, ZAVODNIK LAMOVŠEK, Maja. (2009). *Prostor za vsakdanjo rabo: širimo znanje za sodelovanje v urejanju prostora*. Ljubljana: Ministrstvo za okolje in prostor, Direktorat za prostor.
11. ŠTURM, Lovro. (2002). *Komentar Ustave Republike Slovenije*. Ljubljana: Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije.
12. VILER KOVAČIČ, Adrijana. (1999). *Varstvo okolja in upravni postopki*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
13. VILER KOVAČIČ, Adrijana. (2010). *Okoljevarstvena zakonodaja*. Ljubljana: Fit media, d. o. o.
14. ŠROT, Bojan (et al.). (2004). *Trajnostni razvoj – od strategije do prakse*. Celje: Mestna občina Celje.
15. SKOBERNE, Peter. (2004). *Pregled mednarodnih organizacij in predpisov s področja varstva narave*. Ljubljana: Ministrstvo za okolje, prostor in energijo.
16. STROJIN, Peter. *Varstvo okolja*. Ljubljana: Visoka šola za zdravstvo.

17. VRHOVŠEK, Danijel, VOVK KORŽE, Ana. *Ekoremediacije*. Maribor: Filozofska fakulteta Maribor, Mednarodni center za ekoremediacije in Limmos, d. o. o.

VIRI

1. Ministrstvo za okolje in prostor. (2010). *Celovita presoja vplivov na okolje*. Dostopno 14. 5. 2010 na: http://www.mop.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_okolje/celovita_presoja_vplivov_na_okolje/.
2. Ministrstvo za okolje in prostor. (2010). *Zakon o prostorskem načrtovanju*. Dostopno 19. 3. 2010 na: http://www.mop.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/prostor/zakon_o_prostorskem_nacrtovanju/#c17088.
3. Ministrstvo za okolje in prostor. (2010). *Natura 2000*. Dostopno 19. 3. 2010 na: http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/dokumenti/natura_gradivo1.pdf.
4. Ustava RS. Ur. list RS, št. 331/91–I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04 in 68/06.
5. Zakon o ohranjanju narave. Ur. list RS, št. 56/99, 31/00–popr., 119/02, 22/03–UPB1, 41/04, 96/04–UPB2, 63/07 Odl. US: Up-395/06–24, U–I–64/07–13, 117/07 Odl. US: U–I–76/07–9, 32/08 Odl. US: U–I–386/06–32.
6. Zakon o prostorskem načrtovanju. Ur. list RS, 33/07 in 108/09.
7. Zakon o urejanju prostora. Ur. list RS, št. 11/02, 8/03–popr. in 58/03–ZZK–1.
8. Zakon o varstvu okolja. Ur. list RS, št. 39/06–UPB1, 66/06 Odl. US: U–I–51/06–10, 112/06 Odl. US: U–I–40/06–10 in 70/08.
9. Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje. Ur. list RS, št. 73/05.
10. Uredba o merilih za ocenjevanje verjetnosti pomembnejših vplivov izvedbe plana, programa, načrta ali drugega splošnega akta in njegovih sprememb na okolje v postopku celovite presoje vplivov na okolje . Ur. list RS, št. 9/09.
11. Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja. Ur. list RS, št. 130/04 in 53/06.
12. Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000). Ur. list RS, št. 49/04.
13. Uredba o vrstah posegov v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje. Ur. list RS, št. 78/06, 72/07 in 32/09.

